

ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย

THE EFFECTS OF BELIEFS IN HEAVEN AND HELL ON
CRIME RATES IN THAILAND

โดย

ศศิวิมล เต็มเจริญกิจ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม
สถาบันอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม วิทยาลัยรัฐกิจ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2561

**THE EFFECTS OF BELIEFS IN HEAVEN AND HELL ON
CRIME RATES IN THAILAND**

**BY
SASIWIMON TEMCHAROENKIT**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN CRIMINOLOGY AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION
PUBLIC ADMINISTRATION INSTITUTE, COLLEGE OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY
ACEDAMIC YEAR 2018**

วิทยานิพนธ์เรื่อง

ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย

โดย

ศศิวิมล เต็มเจริญกิจ

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2561

ผศ.พ.ต.ท.ดร.เสกสัน เครือคำ
ประธานกรรมการสอบ

ดร.ศุภกร ปุณฺณฤทธิ
กรรมการ

ร.ต.อ.ดร.จอมเดช ตริเมฆ
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

10 ตุลาคม 2561

Thesis entitled

**THE EFFECTS OF BELIEFS IN HEAVEN AND HELL ON CRIME RATES IN
THAILAND**

by

SASIWIMON TEMCHAROENKIT

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Public Administration in Criminology and Criminal Justice

Rangsit University
Academic Year 2018

Asst.Prof.Pol.Lt.Col. Seksan Khruakhum, Ph.D.
Examination Committee Chairperson

Suppakorn Poonyarith, Ph.D.
Member

Pol.Capt.Jomdet Trimek, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

October 10, 2018

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการศึกษา เรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย เนื่องจากอัตราของอาชญากรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ผู้กระทำความผิดมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งความเชื่อทางศาสนาที่ผู้คนส่วนใหญ่ได้นับถือนั้น หากไม่เกิดความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอย่างแท้จริง หรือไม่สามารถนำหลักคำสอนนั้นมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ อาจทำให้การกระทำที่ปราศจากหลักธรรมคำสอนทางศาสนา ส่งผลต่อการก่ออาชญากรรมในระดับสังคมและระดับชาติได้ ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะดำเนินการศึกษาและจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ศุภกร ปุญญฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งให้คำแนะนำและคำปรึกษา ทำให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และอาจารย์สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงาน ยุติธรรมสถาบันอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิตทุกท่านที่มอบโอกาสและความรู้ในการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่เรือนจำพิเศษพัทยา จังหวัดชลบุรีทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล และขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุก ๆ ท่านที่ได้เอื้อเฟื้อเพื่อประสบการณ์ชีวิต ข้อคิด และหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เกิดความสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์ในทางด้านงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและอาชญาวิทยาต่อไป

ศศิวิมล เต็มเจริญกิจ

ผู้วิจัย

5710888 : สาขาวิชาเอก: อาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม; ร.ป.ม.

(อาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม)

คำสำคัญ : ความเชื่อ, นรกสวรรค์, การเกิดอาชญากรรม

ศตวิมล เต็มเจริญกิจ: ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย (THE EFFECTS OF BELIEFS IN HEAVEN AND HELL ON CRIME RATES IN THAILAND) อาจารย์ที่ปรึกษา: ร.ต.อ.ดร.จอมเดช ศรีเมฆ, 97 หน้า.

ความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมมาอย่างยาวนาน ความเชื่อถือได้ว่าเป็นพลังอย่างหนึ่งที่สร้างสรรค์ เป็นแรงที่ส่งเสริมให้มนุษย์มีความเชื่อมั่นทางจิตใจ หรือเป็นแรงผลักดันให้กระทำบางสิ่งบางอย่างได้อย่างมีความหวัง ดังเช่นหลักความเชื่อทางศาสนาที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมนุษย์ โดยมีหลักคำสอนเป็นเป้าหมายสูงสุด ให้มนุษย์ที่มีความเชื่อหรือศรัทธาในศาสนาเหล่านั้นได้นำหลักคำสอนไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต แต่ในทางกลับกัน ความเชื่อก็มีผลกระทบหากเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดการหลงผิด การกระทำที่ขาดการใช้เหตุผล และการแสดงออกที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ความเชื่อจึงกลายเป็นทั้งประโยชน์และโทษ ขึ้นอยู่กับความเชื่อนั้นมีความถูกต้องในการปฏิบัติตามหรือไม่

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด ในทางหลักศาสนาพุทธมีความเชื่อในเรื่องนรก-สวรรค์ การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ยังมีอัตราการเกิดอาชญากรรมค่อนข้างสูง โดยเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ทำให้เกิดสมมติฐานว่าหากเราสามารถเข้าถึงหรือเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแบบหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา หรือมีความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ บาป-บุญ ในเบื้องต้นของจิตใจแล้ว อัตราการเกิดอาชญากรรมจะมีแนวโน้มลดลงได้หรือไม่

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาถึงความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ มีผลต่อการกระทำความผิดมากหรือน้อยเพียงใด 2) เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาปรับปรุงแนวทางการบูรณาการฟื้นฟูพฤติกรรมสัขของผู้กระทำผิด และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการป้องกันการเกิดเหตุอาชญากรรมในอนาคต มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด 22 คน

ลายมือชื่อนักศึกษา ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ผลจากการศึกษาพบว่าความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์และโลกหลังความตายนั้น ไม่มีผลต่อการกระทำความผิดในส่วนก่อนที่ผู้ต้องขังจะได้เข้ามาให้เรือนจำ แต่ความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์และโลกหลังความตาย จะมีผลไปถึงการประพฤติและปฏิบัติตนหลังจากที่ผู้ต้องขังในเรือนจำได้รับการอบรมฟื้นฟูจิตใจโดยศาสนาซึ่งมีผลต่อการฟื้นฟูพฤติกรรมเสียของผู้ต้องขังในเรือนจำ และควรจะต้องพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบการลงทัณฑ์ในประเทศไทยที่ยังคงยึดถือในเรื่องความเชื่อในเรื่องการอภัย หรือการลดหย่อนโทษ (ความดี) ทำให้ผู้ต้องขังไม่สามารถสำนึก ในการกระทำทั้งก่อนและหลังการกระทำได้อย่างแท้จริง ทำให้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงทัณฑ์อาจจะไม่เกิดประสิทธิภาพ

5710888 : MAJOR: CRIMINOLOGY AND CRIMINAL JUSTICE
ADMINISTRATION; M.P.A (CRIMINOLOGY AND CRIMINAL
JUSTICE ADMINISTRATION)

KEYWORDS : BELIEFS, HEAVEN AND HELL, CRIME RATE

SASIWIMON TEMCHAROENKIT: THE EFFECTS OF BELIEFS IN
HEAVEN AND HELL ON CRIME RATES IN THAILAND. THESIS ADVISOR: Pol.Capt
JOMDET TRIMEK, Ph.D., 97 p.

Together with the human society, beliefs play an important role to the social evolution. The power of hope makes people to motivation and decision with their behavior, most of that usually comes in the term of religion. The established principle because religious behave on a moral manner which create the fine society. On the other hand, misunderstanding, unreasoning or inappropriate beliefs might result in the recessional situation or the social admitted. So, it can be both advantages and disadvantage depend on integrity of that.

In Thailand, Buddhist is the religion of the nation which believe on heaven and hell, or sins and virtues as a core principle in the hope to control the moral standard. However, crime rates seem to be high and increasing every year. At this point of views, as a source of hypothesis in controlling crime rates with a moral religion principle can cause the decreasing of the number or not?

The objective of this research about to examine the effect of beliefs in crime rates in Thailand consisted of: 1) to study the effect of belief in crime rates 2) to analyze for the schema of behavior rehabilitation's improvement in offenders 3) to search for the prevention of further crime, collected by in-depth interview for 22 persons. According to research, It can be seen that beliefs in heaven and hell has no effect to criminal offences before jail but affect to behavioral after join the moral training session. Furthermore, we should have penalty adjustment, focusing on forgiveness's pattern in form of moderation which is the threat of repentance in offenders, result in inefficiency of penalty process.

Student's Signature ..... Thesis Advisor's Signature .....

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูป	ซ
บทที่ 1	
บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
1.3 คำถามในการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตในการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์	5
บทที่ 2	
ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 หลักทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ	7
2.2 ปรัชญาความเชื่อและศาสนาในความหมายของโลกตะวันออกและโลกตะวันตก	13
2.3 นิยามความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์	16
2.4 ความเชื่อในเรื่องโลกหน้า หรือชาติหน้า	19
2.5 ความหมายของ “ความดี” และ “ความชั่ว”	23
2.6 ความหมายของ “บาป” และ “บุญ”	24
2.7 หลักคำสอน “ความดี” และ “ความชั่ว”	25
2.8 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ของประเทศไทย	28
2.9 ความเชื่อในทางศาสนา	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.10 ประเทศในอาเซียนที่นับถือศาสนาพุทธ ที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อในโลกหน้า	37
2.11 สภาพสังคมไทยกับศาสนาที่เป็นตัวกำหนดมาตรฐานในการสร้างหลักการดำรงชีวิต	43
2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในภพสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรม	50
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	55
3.1 รูปแบบในการวิจัย	55
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
3.4 เครื่องมือในการวิจัย	57
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา	58
4.1 ผลการศึกษา	58
4.2 อภิปรายผลการศึกษา	72
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	80
5.1 สรุปผลการศึกษา	80
5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัย	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	90
ประวัติผู้วิจัย	97

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้งทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2549-2558	2
1.2	สถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2559	3
1.3	สถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2560	3
2.3	สุนทรียภาพตามแนวคิดปรัชญา ตะวันออก-ตะวันตก	15
2.4	รัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ	38
2.5	รัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม	38
2.6	รัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์	38
2.7	ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์โดยสมการถดถอยของความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรกกับจำนวนอาชญากรรม	51
4.7	ตารางเปรียบเทียบสรุปผลการศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย	74

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง (ความเชื่อเรื่องสวรรค์-นรก) กับจำนวนอาชญากรรม	52

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“ความเชื่อ” เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมและมนุษย์มาอย่างยาวนาน ศาสนาในโลกใบนี้มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี ของแต่ละเชื้อชาติ เช่น ศาสนาอิสลาม (Islam) ศาสนาคริสต์ (Christianity) ศาสนาฮินดู (Hinduism) ศาสนาพุทธ (Buddhism) ศาสนาซิกข์ (Sikhism) เป็นต้น ความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์ ศรัทธา ให้ความเคารพนับถือ เป็นที่สามารถเยียวยา ชัดเกล้า จิตใจของมนุษย์ได้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่น ทำให้เกิดพลังที่จะต่อสู้กับอุปสรรค และทำให้เกิดความสุขในการปฏิบัติตาม แต่ในทางกลับกัน ความเชื่อ ก็มีผลกระทบหากเป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดการหลงผิด การกระทำที่ขาดการใช้เหตุผล และการแสดงออกที่ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ความเชื่อจึงกลายเป็นทั้งประโยชน์และโทษ ขึ้นอยู่กับความเชื่อ นั้นมีความถูกต้องในการปฏิบัติตามหรือไม่ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด ร้อยละ 94.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) จึงถือได้ว่าศาสนากลายเป็นสถาบันที่มีความสำคัญของคนไทยที่มีความผูกพันเปรียบเสมือนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นบ่อเกิดที่สำคัญของประเพณี กฎเกณฑ์ ค่านิยม และมีอิทธิพลกับชีวิตของคนไทยมายาวนาน ในทางหลักศาสนาพุทธมีความเชื่อในเรื่องนรก-สวรรค์ การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ในปัจจุบันสังคมไทยซึ่งเป็น สังคมเมืองพุทธ มีอัตราการเกิดอาชญากรรมค่อนข้างสูง โดยเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ เช่น การฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วางเพลิง เป็นต้น มีข้อมูลด้านสถิติในคดีดังกล่าวที่ยังคงไม่ลดลงมากนัก (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2560) ดังที่แสดงให้เห็นตารางข้อมูลที่ 1.1 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ จำแนกตามประเภทคดี
ที่รับแจ้งทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2549-2558

ประเภทคดี (Type of Cases)	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558
	(รับแจ้ง Reported)									
ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	4,687	4,436	3,974	3,703	3,654	3,178	3,217	2,927	2,648	2,228
ปล้นทรัพย์	1,244	932	711	579	471	283	383	345	371	364
ชิงทรัพย์	2,319	2,034	1,732	1,415	1,167	791	951	1,182	919	1,044
ลักพาเรียกค่าไถ่	11	21	16	5	7	9	9	12	19	7
วางเพลิง	477	574	204	225	231	297	200	278	191	232
รวม	8,738	7,997	6,632	5,927	5,530	4,567	4,760	4,744	4,148	3,875
	(จับ Arrested)									
ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	1,888	1,911	1,920	1,811	1,765	1,476	1,742	1,806	1,634	1,570
ปล้นทรัพย์	687	561	408	386	335	186	271	259	283	281
ชิงทรัพย์	1,068	1,029	951	892	811	512	631	835	640	756
ลักพาเรียกค่าไถ่	5	15	13	3	3	7	7	11	15	6
วางเพลิง	126	181	118	122	132	162	116	149	122	161
รวม	3,774	3,697	3,410	3,214	3,046	2,342	2,767	3,060	2,694	2,774

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2560

พบว่ายังคงมีคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดด้านชีวิต ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคม ซึ่งสังคมไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก และได้เอานำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาเป็นหลักให้การดำรงชีวิต โดยเฉพาะศีล 5 ที่พึงควรปฏิบัติให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุขทั้งตนเองและผู้อื่นในสังคม จากตารางข้อมูลที่ 1.1 สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้งทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2549-2558 พบว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมที่เกี่ยวกับชีวิตนั้นมีอัตราที่ ยังคงมีค่าเฉลี่ยโดยรวมที่ ยังคงค่อนข้างสูง หากมองในด้านศีลธรรมที่มีหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตนั้นคือ ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง การละเว้นจากการฆ่าชีวิตสัตว์ทุกชนิด รวมทั้งมนุษย์ด้วยกันเอง ทำให้เกิดสมมติฐานว่าหากคนเราสามารถเข้าถึงหรือเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแบบหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา หรือมีความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ บาป-บุญ ในเบื้องลึกของจิตใจแล้ว จะทำให้อัตราการเกิดอาชญากรรมจะมีแนวโน้มลดลงได้หรือไม่

ตารางที่ 1.2 สถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2559

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
1. นักโทษเด็ดขาด	226,431	36,921	263,352	81.955
2. ผู้ต้องขังระหว่าง	49,255	7,084	56,339	17.532
2.1 อุทธรณ์ - ฎีกา	22,445	3,190	25,635	7.977
2.2 ใต้สวน - พิจารณา	9,540	1,694	11,234	3.496
2.3 สอบสวน	17,270	2,200	19,470	6.059
3. เยาวชนที่ฝากขัง	179	4	183	0.057
4. ผู้ถูกกักกัน	9	4	183	0.004
5. ผู้ต้องกักขัง	1,299	3	12	0.455
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	277,173	44,174	321,347	100

ที่มา: กรมราชทัณฑ์, 2560

ตารางที่ 1.3 สถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2560

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
1. นักโทษเด็ดขาด	207,199	32,549	239,748	79.675
2. ผู้ต้องขังระหว่าง	52,068	7,716	59,784	19.868
2.1 อุทธรณ์ - ฎีกา	23,412	3,222	26,634	8.851
2.2 ใต้สวน - พิจารณา	9,762	1,792	11,554	3.84
2.3 สอบสวน	18,894	2,702	21,596	7.177
3. เยาวชนที่ฝากขัง	62	6	68	0.023
4. ผู้ถูกกักกัน	11	3	14	0.005
5. ผู้ต้องกักขัง	1,181	115	1,296	0.431
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น	260,521	40,389	300,910	100

ที่มา: กรมราชทัณฑ์, 2560

จากตารางข้อมูลที่ 1.1 และ 1.2 เห็นได้ว่า สถิติของผู้ต้องขังมีอัตราส่วนที่ลดลงจากภาพรวม แต่จำนวนผู้ต้องขังระหว่างรอการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลกลับมีอัตราที่เพิ่มขึ้น จึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาทางด้านสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยถึงแม้ว่าตามข้อมูลทางสถิติจะมีแนวโน้มที่ลดลง แต่จากการวิเคราะห์แนวโน้มการเกิดอาชญากรรม คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับการลงโทษและอัตราของคดี

อาชญากรรม “The Deterrent Effect of Capital Punishment”, Dr. Jonathan Groner กล่าวถึงวิธีคิดของอาชญากรนั้น ไม่ได้คิดถึงผลที่จะตามมาว่า ทำผิดแล้วจะโดนลงโทษอย่างไร การก่ออาชญากรรมส่วนใหญ่นั้น กระทำจากแรงบันดาลใจ ซึ่งสถานการณ์นั้นมีความตื่นเต้นหรือกังวลใจคนที่กระทำอาชญากรรมนั้นจิตใจไม่ได้อยู่ในลักษณะปรกติที่จะมีตรรกะความคิดถึงผลที่จะตามมา (แอมเนสตี้, 2561) ทำให้เกิดกรณีที่น่าศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ ซึ่งเป็นความเชื่อของศาสนาพุทธว่ามีปัจจัยในด้านความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ ที่สามารถส่งผลในการก่ออาชญากรรมได้หรือไม่ นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องสวรรค์เห็นว่ายังทำให้บทลงโทษทางสังคมไม่มีประสิทธิผล ทำให้บทลงโทษทางกฎหมายไม่ถูกบังคับใช้อย่างจริงจัง ท้ายที่สุดแล้ว บทลงโทษเหล่านี้ย่อมต้องสอดคล้องกับความเห็นชอบของคนในสังคม ที่เน้นการให้อภัยมากกว่า เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่เชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ มักจะผูกโยงสวรรค์เข้ากับ “การให้อภัย” หรือการให้ออกสกับคนที่ทำผิด เช่นเดียวกับนักสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน เนื่องจากเชื่อว่าเป็น รูปแบบหนึ่งของความดีหรือการมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ โดยไม่คำนึงถึงความสมเหตุสมผลว่าการกระทำของเขาควรได้รับการอภัยหรือไม่ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้อาชญากรรมในสังคมที่เชื่อเรื่องสวรรค์ และพร้อมจะให้อภัยเพราะคิดว่าเป็นการทำดีเพิ่มสูงขึ้น จนอาจกลายเป็นส่งเสริมให้คนพร้อมจะกระทำชั่วได้มากขึ้นได้ ทำให้วงจรการเกิดอาชญากรรม กระบวนการยุติธรรม ไม่เกิดความคลี่คลายหรือลดน้อยลง รวมทั้งการลงโทษที่อาจจะยังไม่เข้าถึงปัญหาทางด้านจิตใจและการอบรมทางด้านจิตใจให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ มีผลต่อการกระทำผิดมากหรือน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาปรับปรุงแนวทางรูปแบบการฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำผิด
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการป้องกันการเกิดเหตุอาชญากรรมในอนาคต

1.3 คำถามในการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ มีผลต่อการกระทำผิดมากหรือน้อยเพียงใด
- 2) ได้ผลการศึกษาวิจัยที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ พัฒนาปรับปรุง รูปแบบการลงโทษให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3) ได้เสนอแนะแนวทางการปลูกฝังในด้านความเชื่อ เพื่อป้องกันการเกิดเหตุอาชญากรรม
ในอนาคต

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มตัวอย่างประชากร โดย
จำแนกกลุ่มประชากรตัวอย่างได้ 3 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 22 ท่าน ตามประเภทแบบสัมภาษณ์ คือ

1.4.1.1 ผู้นำทางศาสนา จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้นำทางศาสนาพุทธ ผู้นำทางศาสนา
คริสต์ และผู้นำทางศาสนาอิสลาม

1.4.1.2 ผู้กระทำความผิดที่ถูกคุมขังในเรือนจำ จำนวน 12 ท่าน ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติ
ในการกระทำความผิด จำนวน 5 ท่าน

1.4.1.3 เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ฝ่ายบริหาร จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่กรม
ราชทัณฑ์ฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 1 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างโดยวิธีจำเพาะเจาะจง

1.4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้นประมาณ 10
เดือน

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อ
ศาสนา สถิติอัตราการเกิดอาชญากรรม สถิติผู้ต้องขังในเรือนจำ และ การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เป็นต้น

1.4.4 ขอบเขตทางด้านสถานที่ สถานที่ที่ผู้วิจัยใช้ในการทำวิจัยในการเก็บข้อมูล คือ
เรือนจำพิเศษพัทยา ตำบลหนองปลาไหล อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

1.5 นิยามศัพท์

ความเชื่อ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นภายในจิตใจตนเอง ให้ความวางใจ นับถือด้วยความ
ความมั่นใจ ศรัทธาด้วยความจริงใจ นับถือด้วยความเลื่อมใส เป็นพลังที่แรงกล้าที่สามารถสร้างพลัง
ในจิตใจให้มนุษย์เกิดความเข้มแข็ง โดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลใดหรือตรงกับหลักใด ไม่ว่าหลักแห่ง
ความเป็นจริง หรือ หลักทางวิทยาศาสตร์ สามารถเกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่มีเงื่อนไข

นรกสวรรค์ หมายถึง เป็นความเชื่อตามหลักศาสนา โดยตามหลักศาสนาพุทธ เชื่อว่า
สวรรค์ เป็นสถานที่ที่คนที่ประพฤติดี ประพฤติชอบ มีศีลธรรม สร้างบุญสร้างกุศล เมื่อตายไปจะได้

ขึ้นไปอยู่ในสวรรค์ชั้นฟ้า เกิดในภพภูมิที่ดี นรก เป็นสถานที่ที่คนประพฤติชั่ว ผิดศีลธรรม สร้างแต่อกุศลกรรม เมื่อตายไปจะตกลงไปอยู่ในขุมนรกใต้พื้นดิน ไม่สามารถไปเกิดได้หากไม่ได้ชดใช้กรรมที่ตนก่อ

การเกิดอาชญากรรม หมายถึง การใช้สติเพื่อวัดปริมาณการเกิดเหตุอาชญากรรม เพื่อเป็นการวัดสภาพปริมาณอาชญากร เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ของอาชญากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นประโยชน์ในด้านงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเป็นการหาแนวทางป้องกันอาชญากรรม โดยเป็นการวัดปริมาณของอาชญากรรมจากบันทึกของหน่วยงานราชการ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) นำผลการศึกษามาปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม ให้สอดคล้องกับลักษณะความเชื่อในประเทศไทย
- 2) นำผลการศึกษามาเปรียบเทียบ เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและปริมาณอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- 3) พัฒนาแนวทางการลงโทษกับผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
- 4) สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาองค์ความรู้ด้านความเชื่อ เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมของอาชญากร

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 หลักทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ
- 2.2 ปรัชญาความเชื่อและศาสนาในความหมายของ โลกตะวันออกและโลกตะวันตก
- 2.3 นิยามความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์
- 2.4 ความเชื่อในเรื่อง โลกหน้า หรือชาติหน้า
- 2.5 ความหมายของ “ความดี” และ “ความชั่ว”
- 2.6 ความหมายของ “บาป” และ “บุญ”
- 2.7 หลักคำสอน “ความดี” และ “ความชั่ว”
- 2.8 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ของประเทศไทย
- 2.9 ความเชื่อในทางศาสนา
- 2.10 ประเทศในอาเซียนที่นับถือศาสนาพุทธ ที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อในโลกหน้า
- 2.11 สภาพสังคมไทยกับศาสนาที่เป็นตัวกำหนดมาตรฐานในการสร้างหลักการดำรงชีวิต
- 2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรม

2.1 หลักทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ

2.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Beccaria, 1738-1794) อธิบายว่า การลงโทษนั้น สามารถข่มขู่และยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษและบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่าง ทำให้เกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ

2) เพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเกิดความกลัวเกรงในโทษที่ได้รับ อันเป็นผลให้ตัดโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก (Incapacitation)

1) เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำผิดและการได้รับโทษ จนไม่อยากกระทำผิดเพราะเกรงกลัวในโทษ การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้อาจกล่าวได้ในอีกความหมายหนึ่ง คือ เป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีกนั่นเอง

การลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดได้นั้นควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

- (1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว
- (2) ความแน่นอนในการลงโทษ และ
- (3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ

ทฤษฎีได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของ คำว่า โอกาส ในการกระทำผิด ซึ่งการป้องกันอาชญากรรมที่ดีต้องมาตรวจหาหรือแนวทางที่ลดโอกาสของคนร้ายในการกระทำผิด เนื่องจากคนร้ายโดยทั่วไปจะลงมือกระทำผิดโดยไม่นึกถึงผลที่จะได้รับจากการกระทำผิด ดังนั้นเราสามารถป้องกันไม่ให้บุคคลกระทำผิดได้ หากมีกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ซึ่งหมายความถึงมีอัตราโทษรุนแรง มีการลงโทษที่รวดเร็วและผู้กระทำผิดมีโอกาสถูกจับกุมสูง (อ้างถึงใน พรชัย ชันติ, 2553)

2.2.2 ทฤษฎีฮีโดนิซึม (Hedonism)

เจอริมี เบนแธม (Jeremy Bentham, 1748-1832) เป็นเจ้าของ “ทฤษฎีแคลคูลัสฟิสิกัล” (Falicific Calculus) ซึ่งสอดคล้องกับ “ทฤษฎีฮีโดนิซึม” (Hedonism) ที่มีหลักว่า “ความเพลิดเพลิน และความเจ็บปวด เป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในมนุษย์” ดังนั้น “...การลงโทษอาชญากรรมแต่ละประเภทจะต้องก่อให้เกิดความเจ็บปวดจากความทุกข์ ทรมานที่ได้รับจากการลงโทษ มากกว่าความเพลิดเพลินที่จะได้รับจากการประกอบ อาชญากรรม...” เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความหลบจำ โดยหลักปรัชญาของเบ็นธัม เกี่ยวกับกฎหมายคือ กฎหมายมีไว้เพื่อสร้างและสนับสนุนความสุขของบุคคลในสังคม ได้เสนอให้ออกกฎหมายในลักษณะที่ทำให้บุคคลทั่วไปคิดว่า หากกระทำผิดแล้วจะได้รับความทุกข์ทรมานมากกว่าความพอใจ และเป็นผู้ออกแบบเรือนจำให้มีความทันสมัย โดยเสนอให้มีการจำเนก เพศ อายุ และประเภทความผิดของผู้ต้องขัง ที่จะทำให้นักโทษได้รับสิทธิการเป็นมนุษย์มากขึ้น (อ้างถึงใน Masters & Roberson, 1990 ; Siegel, 2010)

มีความคิดความเชื่อสอดคล้องกับเบ็คคาเรียเกี่ยวกับหลักเจตจำนงอิสระ (Free will) ที่ว่า มนุษย์มีอิสระที่จะคิดตัดสินใจ และกระทำการต่างๆ ด้วยตนเอง จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนที่กระทำลงไป เป็นชั้น เห็นด้วยว่า การลงโทษเป็นวิธีการที่จำเป็นต้องนำมาใช้เพื่อข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรม เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ แต่เป็นชั้น ไม่เห็นด้วยที่จะลงโทษที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทุกข์ทรมานแก่บุคคลเกินกว่าความจำเป็น (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2553)

2.2.3 ทฤษฎีอาชญาวิทยาเชิงสังคมวิทยา

อีมิล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim, 1858-1917) สำนักนี้ปฏิเสธแนวทางการศึกษา สังคม โดยการศึกษามนุษย์เป็นรายบุคคล (Individualistic approach) โดย เดอร์ไคม์ (Durkheim) เห็นว่า ต้องศึกษาระบบสังคม (Social System) เดอร์ไคม์ ถือว่าอาชญากรรมเป็นสภาวะปกติและเป็นความเป็นจริงทางสังคมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จุดมุ่งหมายของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ที่มีต่ออาชญากรรมและสังคม สำหรับเดอร์ไคม์มีความเชื่อในเรื่อง พลังระเบียบสังคม (Social order) พลังของระเบียบสังคม (Social Order) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม เดอร์ไคม์เห็นว่า มนุษย์มีสิ่งที่เรียกว่า “มโนธรรมสำนึก” หรือ “จิตสำนึก” (Conscience) อยู่ในตัวตน ซึ่งหมายถึงการที่มนุษย์มีสติรู้ผิดรู้ชอบ หรือ รู้จักผิดชอบชั่วดี เป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) แต่ละสังคมที่มีมนุษย์รวมตัวกันจะมีการสร้างจิตสำนึกร่วมกันจนเกิดเป็น “จิตสำนึกร่วม” (Collective Conscience) เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมจิตใจและความประพฤติของมนุษย์ในสังคมให้ปฏิบัติตามถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคม (อ้างถึงใน ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2553)

โดยเพิ่มเติมทฤษฎีวัฒนธรรมรอง (Subcultures Theory) อัลเบิร์ต เค. โคเฮน (Albert K. Cohen) ค่านิยมของชนชั้นกลางมีอยู่ 6 ประการ คือ (Wolfgang, Savitz and Johnston, 1970) 1) การไม่เห็นประโยชน์ของสิ่งต่างๆ (Non – Utilitarian) ทำไปเพื่อสนองอารมณ์ หรือเพื่อความสำเร็จตามที่ต้องการ 2) การผูกพยาบาท (Malice) รู้สึกดีใจที่ทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์ และยังทำทายน่าเกลียดในชุมชน 3) ทำให้สิ่งที่ตรงข้าม (Negativism) เป็นทางทำทายเป็นได้เป็นที่ยอมรับ แต่จะยอมรับในสิ่งที่ตรงกันข้าม 4) ทำได้สารพัด (Versatility) นอกจะกระทำผิดได้หลากหลายแล้ว ยังประสงค์ร้ายต่อผู้อื่น แสดงความป่าเถื่อน และละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น 5) แสวงหาความสุขเพียงชั่วครู่ (Short – run Hedonism) เป็นพฤติกรรมที่ไม่สนใจต่อเป้าหมายระยะยาว อยู่ไปวันๆ ชอบทำสิ่งที่ตื่นเต้น ขาดความอดทน ชอบความเร่งด่วน ขาดความรอบคอบในเรื่องผลที่ได้ และคุณค่าในระยะยาว และ 6) ความเป็นอิสระของกลุ่ม (Groups Autonomy) เป็นการกระทำที่ไม่สนใจ

ต่อข้อห้ามต่างๆในสังคม ผู้เข้าร่วมกลุ่มก็จะชอบที่จะทำอะไรตามใจตนเองโดยยึดความอิสระของกลุ่มเป็นหลัก (อ้างถึงใน อรรถพร ชูบำรุง, และอุนิษา เกศโตมรสกุล, 2555)

2.2.4 ทฤษฎีพันธะทางสังคม (Hirschi's Social Bonding Theory)

ทราวิส เฮอร์ซี่ (Braithwaite, 1989; Inciardi, Horowitz and Pottieger, 1993) หลักสำคัญของทฤษฎีนี้คือ พันธะทางสังคมหรือความผูกพันกับสังคม (Social Bond) ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่า “บุคคลที่มีพันธะทางสังคมหรือมีความผูกพันทางสังคมน้อย จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทางอาชญากรรม” ทฤษฎีควบคุมทางสังคมมีสมมติฐานว่า พฤติกรรมอาชญาเป็นผลมาจากพันธะของบุคคลที่มีต่อสถาบันทางสังคมได้อ่อนแอหรือถูกทำลาย ที่เฮอร์ซี่ได้แบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ

1) ความผูกพัน (Attachment) หมายความว่า บุคคลที่มีความผูกพันหรือความรักใคร่กับบุคคลอื่น ซึ่งความผูกพันนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลมีการพัฒนาการยอมรับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ความผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์หรือด้านความรักของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

2) ข้อผูกมัด (Commitment) หมายความว่า การที่บุคคลถูกผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรมของสังคม ความผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านความมีเหตุผลของพันธะหรือสัญญาที่ผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

3) การเข้าร่วม (Involvement) หมายความว่า การที่บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของสังคม เนื่องจากเวลาส่วนมากได้ถูกใช้ให้หมดไปกับกิจกรรมทางสังคม การเข้าร่วมถือว่าเป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

4) ความเชื่อ (Belief) หมายความว่า ระดับของความเชื่อถือที่บุคคลมีต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ความเชื่อจึงเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม (อ้างถึงใน พรชัย ชันดี และคณะ, 2558)

2.2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ (Social Learning Theory)

เอเคอร์ (Akers, 1994) ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้มาจากหลักสำคัญในทฤษฎีของซัทเธอร์แลนด์ เอเคอร์แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีการเรียนรู้สามารถอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมต่างๆได้เกือบทุกประเภท โดยยังคงยึดหลักการกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ได้นำเสนอหลักการที่สำคัญของทฤษฎีนี้ดังนี้คือ การคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association) หมายความว่า

กระบวนการที่บุคคลได้มีประสบการณ์กับค่านิยมในการให้ความยอมรับหรือไม่ยอมรับพฤติกรรม ผิดกฎหมายหรือถูกต้องตามกฎหมาย หลักการนี้ครอบคลุมทั้งมิติการคบหาสมาคมกันและค่านิยมของสังคม มิติในการคบหาสมาคมกันคือ การที่บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เข้าร่วมพฤติกรรมเดียวกัน ส่วนมิติทางค่านิยมนั้นเป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้ประสบกับรูปแบบต่างๆ ของบรรทัดฐานและค่านิยมในการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น (อ้างถึงใน พรชัย ชันติ และคณะ, 2558)

2.2.6 นิยามพฤติกรรมอาชญากรรม

คำว่า Psychopathy เริ่มใช้กันในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งได้มีการกล่าวถึงบุคลิกภาพที่มีความเป็นผู้ร้ายโดยสันดาน ทำให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่ตนเองและผู้อื่น คำว่า Psychopathy ถูกใช้บรรยายลักษณะบุคลิกภาพผิดปกติที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นอันตรายและมีความรุนแรง ดังนั้นคำว่า Psychopathy จึงมีความหมายแตกต่างจากคำว่าบุคลิกภาพผิดปกติ (Personality Disorder) ที่ใช้กันทั่วไป ธรรมชาติของลักษณะพฤติกรรมการประกอบอาชญากรรมของบุคคลประเภทนี้อาจไม่ได้เป็น โรคจิตและไม่จำเป็นจะต้องประกอบอาชญากรรมรุนแรง หรือต้องคิดความเสมอไป บุคคลเหล่านี้อาจแฝงกายอยู่ในแวดวงสังคมเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวงการต่าง ๆ และอาจเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ถึงกระนั้นก็ตามในบางขณะเราก็อาจพบพฤติกรรมที่สร้างความเสียหายโดยไม่คาดคิด สิ่งเหล่านี้แสดงถึงการมีพยาธิสภาพทางจิตใจซึ่งสมควรได้รับการขัดเกลา (ปริทัศน์ วาทิกทินกร, 2548)

บุคคลที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความผิดปกติทางบุคลิกภาพที่มีความเป็นผู้ร้ายโดยสันดาน (Psychopathy) ตามคำจำกัดความของ ดร. โรเบิร์ต ดี.แฮร์ ศาสตราจารย์ทางด้านจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย บริติช โคลัมเบีย ได้กล่าวไว้ว่า ได้แก่บุคคลซึ่งมีอาการแสดงเข้ากับเกณฑ์การวินิจฉัยของ The Hare's Psychopathic Checklist - Revised (PCL-R), 1991 มาตรฐานนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อหาแนวโน้มของอุปนิสัยบุคคลที่มีความผิดปกติทางบุคลิกภาพที่มีความเป็นผู้ร้ายโดยสันดานในกลุ่มประชากรผู้ป่วยทางนิติจิตเวชหรือผู้ต้องคดี ซึ่งประกอบด้วย 20 หัวข้อหลัก แต่ละหัวข้อสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของอาการที่มีความแตกต่างกัน (อ้างถึงใน ปริทัศน์ วาทิกทินกร, 2548) ดังต่อไปนี้คือ

- 1) ความคล่องตัว / ความมีเสน่ห์ภายนอก (Glibness / Superficial)
- 2) ความหลงใหลในคุณค่าของตนเอง (Grandiose Sense of Worth)

- 3) ความต้องการการกระตุ้น เนื่องจากมีความโน้มเอียงไปในทางเบื่อหน่าย
(Needs of Stimulation / Proneness to Boredom)
- 4) การโกหกในระดับที่ถือว่ามีพยาธิสภาพทางจิต (Pathological Lying)
- 5) การหลอกใช้ผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตัวเอง (Conning / Manipulative)
- 6) การขาดความสำนึกผิดหรือรู้สึกผิด (Lack of Remorse or Guilty)
- 7) ความประทับใจอย่างผิวเผิน (Shallow Affect)
- 8) ความเมินเฉย / การขาดความรู้สึกร่วม (Callous / Lack of Empathy)
- 9) วิถีชีวิตแบบพึ่งพาผู้อื่น (Parasitic Lifestyle)
- 10) การควบคุมความประพฤติไม่ได้ (Poor Behavior Controls)
- 11) พฤติกรรมสำส่อนทางเพศ (Promiscuous Sexual Behavior)
- 12) มีปัญหาพฤติกรรมเริ่มแรกตั้งแต่วัยเด็ก (Early Behavior Problem)
- 13) ไม่มีเป้าหมายที่เป็นไปได้หรือเป้าหมายระยะยาว (Lack of Realistic / Long -
Teem goals)
- 14) ความหุนหันพลันแล่น (Impulsivity)
- 15) การขาดความรับผิดชอบ (Irresponsibility)
- 16) ความไม่สามารถยอมรับหรือแสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง
(Failure to Accept Responsibility for Own Actions)
- 17) ความสัมพันธ์หลากหลาย (Many Short-term Marital Relationship)
- 18) มีประวัติการกระทำความผิดในขณะที่เป็นเด็กและเยาวชน (Juvenile
Selinquency)
- 19) ประวัติการถูกเพิกถอนการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไข (Revocation of
Conditional release)
- 20) มีความพลิกแพลงในการก่ออาชญากรรม (Criminal Versatility)

มาตรวัดนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพยาธิสภาพทางจิตโดยมีรากฐานมาจากการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องจึงได้รับความเชื่อถืออย่างมากจากนักวิจัยทางด้านนิติจิตเวช เนื่องจากความแม่นยำในการทำนายพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม รวมถึงพฤติกรรมที่รุนแรงอื่น ๆ การใช้ PCL-R ประกอบด้วยขั้นตอนการสัมภาษณ์อย่างละเอียด ซึ่งรวมถึงประวัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรม จึงต้องใช้ระยะเวลา และความชำนาญในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากสำหรับบุคลากรที่ไม่มีความชำนาญทางด้านนิติจิตเวช หรือผู้ซึ่งไม่

สามารถเข้าถึงประวัติอาชญากรรมหรือกลุ่มเป้าหมาย คืออาชญากร ซึ่งมีความแตกต่างจากผู้ป่วยจิตเวชทั่วไป (ปริทัศน์ วาทิกทินกร, 2548)

2.2 ปรัชญาความเชื่อและศาสนาในความหมายของโลกตะวันออกและโลกตะวันตก

2.2.1 ศาสนาตามความหมายของโลกตะวันออก

ประเทศอินเดียเป็นแหล่งกำเนิดศาสนาสำคัญของโลก มีอายุไม่ต่ำกว่า 4,000 ปี เริ่มต้นจากศาสนาฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาที่รวมลัทธิและปรัชญา และเป็นต้นกำเนิดของศาสนาต่างๆ เช่น ศาสนาเชน ศาสนาพุทธ ศาสนาซิกข์ เป็นต้น ชาวอินเดียเรียกปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ศาสนา” ด้วยชื่อต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) ธรรมะ (Dharma) 2) ธัมมะ (Dhamma) 3) ดิตถะ-ตีระถะ 4) ศาสนา (บาลี-ศาสนา) หมายถึง หลักการอันถูกต้องและสอดคล้องกับกฎจักรวาล ที่พระศาสดาค้นพบและสั่งสอนไว้ให้คนปฏิบัติตามเพื่อจะได้ดำรงชีพอยู่อย่างมีความสุขโลกนี้ และเมื่อตายไปแล้ว ก็จะได้บรรลุถึงฝั่งโลกุตระอันเป็นนิรันดร์ ดังนั้นศาสนาจึงเน้นความรู้และการปฏิบัติด้วยตนเองมากกว่าอย่างอื่น (แสง จันทรงาม, 2542)

2.2.2 ศาสนาตามความหมายของโลกตะวันตก

แหล่งอารยธรรมและวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของโลกตะวันตก 2 แห่ง คือ กรีซ และ อาณาจักรโรมัน ได้แก่ สถาปัตยกรรม ปฏิมากรรม ปรัชญาและแนวคิดแบบปรัชญา ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นต้น แต่ในด้านศาสนานั้นสองชาติผู้ยิ่งใหญ่ไม่ได้มีบทบาทเลย แต่ศาสนาที่ชาวตะวันตกนับถือเป็นหลักในเวลานี้ กลับเป็นชนชาติในตะวันออกกลาง คือ อิสราเอล หรือชนชาติยิว

ศาสนาสำหรับชาวโรมัน มีลักษณะแบบ พหุเทวนิยม (Polytheism) นับถือเทพเจ้าหลายองค์ เรียกศาสนาว่า รีลิจิอัน (Religion) และคำว่า Religion ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า Religio (เรลิกิโ) โดยนักปราชญ์ในสมัยต่อมาชื่อ ลักตินติอุส (Lactantius) เห็นว่า Religio มาจากคำว่า Re บวกกับ Ligaro เป็น Religaro แปลว่า การผูกคอตึงกลับ (To bind back) หมายถึงการผูกมนุษย์ไว้กับเทพเจ้าหรือพลังเบื้องบน หรือ ความผูกพันหรือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า

ศาสนาสำหรับชาวกรีก มีลักษณะแบบพหุเทวนิยมเช่นกัน มีการบูชาเทพเจ้านับร้อยพัน โดยมีเทพซีอุส (Zeus) เป็นประธาน เทพเจ้าของกรีกมีลักษณะเป็นมนุษย์รูปนิยม (Anthropomorphism - Anthropos) คือ เชื่อว่าเทพเจ้ามีรูปร่างเหมือนมนุษย์มีชีวิตจิตใจ อารมณ์ ความต้องการเหมือนกัน

ศาสนาสำหรับชาวยิว ศาสนาคริสต์ เนื่องจากพระเยซูผู้ให้กำเนิดศาสนาคริสต์ นั้นเป็นคนชนชาติยิว ชนชาติยิวใช้ภาษาฮีบรูว์ (Hebrew) ศาสนายูดา (Judasism) เป็นศาสนาดั้งเดิมของชาวยิวเป็นศาสนาเอกเทวนิยม คือการบูชาพระเจ้าองค์เดียวนั้นคือ เทพเจ้ายาหเวห์ (Yahweh)

ดังนั้น ศาสนาสำหรับชาวตะวันตกนั้นหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเทพเจ้าเสมอ การปฏิบัติของศาสนิกชนก็เป็นการเอาอกเอาใจและรับใช้พระเจ้าด้วยวิธีการต่างๆ (แสง จันทร์งาม, 2542)

2.2.3 ปรัชญา กับ ศาสนา

โดยทั่วไปนั้น ปรัชญามุ่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสัจจะธรรมที่มีสถานะเป็นสากล ภายใต้เงื่อนไขการใช้เหตุผล และวิจารณ์ญาณที่เกี่ยวกับธรรมชาติของสสาร ชีวิต จิตวิญญาณ พระเจ้า นอกจากนี้ปรัชญา ยังศึกษาความสัมพันธ์ที่มีอยู่ ศาสนามุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นอำนาจหรือพลังที่คอยควบคุมและชี้นำชีวิต จุดหมายปลายทางของมนุษย์ โดยอาศัยศรัทธาหรือความเชื่อเป็นพื้นฐาน ความกลัว ความเคารพ ความนับถือ เป็นต้น ต่างเป็นเงื่อนไขที่ทำให้มนุษย์หันมาสนใจ ปรัชญาและศาสนาต่างมีความประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน คือการเข้าสู่สภาวะธรรมชาติอันสากลที่มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ทั่วไป แต่พวกเขาจะมีเหตุผล วิจารณ์ญาณและสติปัญญาเป็นแรงกระตุ้น พวกเขาหลังอาศัยศรัทธา ความกลัว และความภักดีเป็นพื้นฐาน ปรัชญาค้นคว้าหาคำตอบเกี่ยวกับโลกและชีวิต ตามแนวเหตุผล แต่ศาสนาค้นคว้าตามแนวความเชื่อ (บุญย์ นิลเกษ, 2525)

คำว่าจริยศาสตร์ ตามความหมายทั่วไป หมายถึงศาสตร์แห่งขนบธรรมเนียมหรือความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเราทั่วไป จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่บอกให้เราทราบลักษณะที่ถูกหรือผิดประพฤติ หรือพฤติกรรมทั่วไปของเราว่าสิ่งไหนผิด สิ่งไหนถูก จริยศาสตร์กำหนดกฎเกณฑ์ หรือ ประเมิน คุณค่าของชีวิต ตามเงื่อนไขของพฤติกรรมมนุษย์ทั่วไป (บุญย์ นิลเกษ, 2525)

กรรมดีและกรรมชั่ว คำว่า “กรรม” หมายถึง พฤติกรรมต้นกำเนิดทั้งทางดีและทางชั่ว “บุญ” (Merit) มีลักษณะเป็นกุศลกรรม และ “บาป” (Demrit) มีลักษณะเป็นอกุศลกรรม คำว่า กรรม อย่างเดียวมีความหมายเป็นกลาง ยังไม่ดีหรือไม่ชั่ว หากเป็นฝ่ายดีก็จะเป็นกุศลกรรม และฝ่ายชั่วก็เป็นอกุศลกรรม คำว่า “กุศลกรรม” หมายถึงพฤติกรรมที่มีลักษณะ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมที่ถูกต้อง แต่อกุศลกรรมนั้นเป็นประพฤติที่มีความขัดแย้งกับกุศลกรรมโดยตรง ความผิดและความถูกนั้นหมายถึง พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของเราโดยตรง (บุญย์ นิลเกษ, 2525)

กรรมและผลกรรม ปรัชญาจริยศาสตร์มีหลักการที่ตรงกับพุทธปรัชญา ที่พูดถึง พฤติกรรมทุกอย่างที่กระทำลงไปนั้น มันจะดีหรือชั่วก็ต่อเมื่อมันก่อให้เกิดผลที่ดี - ชั่วตามเท่านั้น หากพฤติกรรมใดๆก็ตามที่เนื่องมาจากเจตจำนง (Will) โดยตรงของเราแล้ว และมีผลตามมาจะชั่ว-ดีอย่างไรก็ตาม เราเรียกภาวะการณ์ดังกล่าวว่า กรรม ตรงกันข้าม หากพฤติกรรมใดๆก็ตามปราศจาก การกระตุ้นเจตจำนงแล้ว พฤติกรรมเช่นนี้มีค่าเพียง “กิริยา” คือไม่อยู่ในข่ายที่จะเป็น “กรรม” โดยตรง หากมีผลอะไรเกี่ยวข้องกับอยู่บ้างก็มีฐานะเป็นเพียง “วิบาก” เท่านั้น (บุญย นิลเกษ, 2525)

ตารางที่ 2.3 ศูนย์ภาพตามแนวคิดปรัชญา ตะวันออก-ตะวันตก

ศูนย์ภาพ	ประเทศที่มี อิทธิพล	ศาสนาหลัก	แกนของแนวความคิด
ทฤษฎี ตะวันออก	กรีกโบราณ	ศาสนาคริสต์	สถานะที่แท้จริงของโลกและชีวิต และ ทัศนภาพของพระเจ้า
ทฤษฎี ตะวันตก	อินเดีย	ศาสนาพุทธ พราหมณ์	ปรัชญาศาสนา ศูนย์ภาพ และศิลปะ ไม่มีส่วนแยกออกจากกัน ได้รวมกันเป็น จักรวาลเดียวกันในโลกของวิญญาน

ที่มา : หอมหวล บัวระภา, 2560

2.2.4 คุณลักษณะของทฤษฎีความรู้ตามแนวปรัชญาตะวันตก

คือ การรู้ความจริงเพื่อตอบปัญหาที่สงสัย ดังที่ สุนทร ณ รั้งยี (2521) ได้ วิเคราะห์ลักษณะของปรัชญาตะวันตกเรื่องการแสวงหาความจริง (ทฤษฎีทางญาณวิทยา) ไว้ว่า “ปรัชญาตะวันตกมุ่งแสวงหาความจริงหรือข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียวโดยไม่ พยายามที่จะ ปฏิบัติตนเพื่อให้เข้าถึงความจริงที่ได้แสวงหาพบแล้ว” และ “ปรัชญาตะวันตกส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวกับ ศาสนาหรือแยกเป็นคนละส่วนกับศาสนา” เพราะฉะนั้นนักปรัชญาตะวันตกส่วนใหญ่จึงดำเนิน ชีวิตไปในทางที่ตรงข้ามกับแนวความคิดทางปรัชญาของตน หมายความว่าประเด็นปัญหาเกี่ยวกับ ความจริงของปรัชญาตะวันตก คือ การมุ่งสู่การรู้ความจริงเพื่อตอบสนองความสงสัยในประเด็น ปัญหาเกี่ยวกับความ เป็นจริง แม้ว่าความจริงนั้นจะไม่ได้ช่วยให้บรรลุถึงความ เป็นจริงเลยก็ตาม หมายความว่า นักปรัชญาตะวันตกมีแนวโน้มในการศึกษาความจริงในประเด็นที่ตนสงสัย เมื่อได้ แนวคำตอบก็หยุดเพียงแค่นั้น นักปรัชญาตะวันตกไม่พยายามนำแนวคำตอบที่ตนได้รับมาพัฒนา

เป็นคำสอนให้ปฏิบัติ เพราะถือว่าศาสนากับปรัชญาเป็นคนละส่วนที่แยกจากกัน (อ้างถึงใน วุฒิชัย อ่องนาวา, 2560)

2.2.5 คุณลักษณะของทฤษฎีความรู้ตามแนวปรัชญาตะวันออก

คือ การรู้ความจริงเพื่อการบรรลุถึงความเป็นจริง แม้ว่าลักษณะแนวคิดของปรัชญาตะวันออกโดยเฉพาะปรัชญาอินเดีย จะมุ่งปัญหาเกี่ยวกับความเป็นจริงและการรู้ความเป็นจริง แต่จุดเน้นของปรัชญาตะวันออกมีลักษณะพิเศษต่างจากปรัชญาตะวันตก กล่าวคือ ปรัชญาตะวันออก สนใจปัญหาความเป็นจริง และรู้ความจริง (เกี่ยวกับความเป็นจริง) เพื่อการบรรลุถึงความเป็นจริง ดังที่ สนั่น ไชยานุกูล (2519) ได้วิเคราะห์ปรัชญาอินเดียว่ามีจุดเน้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและ การพัฒนาจิตใจ “ทุก ๆ ลัทธิถือว่าปรัชญานั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต และทุก ๆ ลัทธิเพาะปลูกปรัชญาขึ้นมาเพื่อให้เราเข้าใจ เราควรจะดำเนินชีวิตของเราให้ดีที่สุดได้อย่างไร” และ “ปรัชญานั้น ใช้ให้เป็นประโยชน์แก่คนเราได้อย่างไร” (สนั่น ไชยานุกูล, 2519) กล่าวคือ ปรัชญาตะวันออก มีลักษณะเป็น “คำสอนให้ปฏิบัติ” ปรัชญาอินเดียไม่ใช่เน้นความรู้อย่างเดียว หากเพื่อส่งเสริมให้รู้เพื่อนำไปปฏิบัติ เน้นหลักปฏิบัติ เพราะจุดหมายสูงสุดของปรัชญา คือ การรู้แจ้งตน (Self-realization) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าปรัชญาตะวันออก มีลักษณะเป็นปรัชญาชีวิต (อ้างถึงใน วุฒิชัย อ่องนาวา, 2560)

2.3 นิยามความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์

2.3.1 นิยามเรื่องนรกสวรรค์ในศาสนาพุทธ

คำสอนเรื่องสวรรค์นรกในพุทธศาสนาได้พรรณนาเรื่องของสวรรค์ ในหลายรูปแบบ เช่น

“สวรรค์” หมายถึง เป็นที่พำนักของผู้ที่ประกอบกรรมดีมีศีลธรรมบำเพ็ญกุศลสร้างผลบุญและละเว้นจากการกระทำบาปทั้งหลาย จนจิตใจบริสุทธิ์ ปราศจากกิเลสตัณหาหาคะ ไม่มีความต้องการทางวัตถุหรือทางอารมณ์ใดๆหรือสามารถควบคุมจิตใจของตนให้พ้นจากอารมณ์ฝ่ายต่ำได้สำเร็จ จนจิตใจถึงขั้นเทพ จะได้เข้าไปในสรวงสวรรค์ชั้นฟ้าได้เป็นเทพเทวดามีชีวิตที่สุขสบาย มีอาหารอันเลิศรส หรือบางทีก็อิมทิพย์ก็อิมโดยไม่ต้องกิน มีคนคอยปรนนิบัติรับใช้ ชาวสวรรค์มีผิวพรรณสวยสดงดงาม สวรรค์ มีหลายชั้นได้แก่ จาคุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมิตวสวัตดี ซึ่งสวรรค์แต่ละชั้นนั้นมีความเลอเลิศแตกต่างกันไปตามระดับของการประกอบกรรมดีของแต่ละคน

“นรก” หมายถึง สถานที่ซึ่งทำการลงโทษ ผู้ที่กระทำความผิดบาปทั้งหลาย มีการลงโทษที่แสนเจ็บปวดทรมาน ลักษณะทั่วไปของนรกที่ได้พรรณนาไว้ คือ เป็นสถานที่ลงโทษด้วยของแหลมคมเช่น หอก ดาบ ทิ่มแทง ถูกตี ถูก نابด้วยเหล็กที่เผาไฟ ถูกผ่าหรือเลื่อย อย่างแสนทรมาน หรือ มีภูเขาเหล็กขนาดมหึมา กลิ้งทับจนแหลกเหลว บางทีก็มีดอกบัวเหล็กที่มีไฟลุกโชนคอยจับ แขน ขา หรือทั้งตัว และบางทีก็มีไฟพุ่งจากรอบด้าน ไฟนรกจะย่างฆาตกรจนไหม้เกรียม บางทีก็เป็นหม้อต้มขนาดใหญ่ มีน้ำร้อนเดือดพล่าน ที่ฆาตกรจะถูกโยนลงไป และบางทีก็จะเป็นป่าต้นจ้าว มีหนามแหลมคมเป็นกรดมีไฟลุกตลอดเวลา ฆาตกรจะต้องปีนต้นจ้าวนั้นด้วยความเจ็บปวดทรมาน ต่างๆเหล่านี้คือตัวอย่างที่พรรณนาไว้และชื่อของนรกก็มีหลายชุมเช่น นรกอเวจีนรกโลกันต์ นรกโลหกุมภี นรกมหาตาศ และมียอกเป็นจำนวนมากมาย (จิระวัฒน์ ประชานันท์, 2560)

“สวรรค์” คือ ภพภูมิหรือสถานที่อยู่ของเทวดา ผู้ที่มีผลบุญติดตัวมาจะได้ไปเกิดใหม่ในภพภูมิต่างสวรรค์ สวรรค์ก็มีหลายระดับเช่นเดียวกับนรก แตกต่างกันตามระดับของบุญที่บุคคลสะสมมา ประกอบด้วย

- 1) อรูปภพ เป็นสวรรค์ชั้นสูงสุด เป็นที่อยู่ของอรุปรหม คือพรหมที่ไม่มีรูปร่าง มีแต่จิต แบ่งเป็น 4 ระดับชั้น
- 2) รูปภพ เป็นสวรรค์ชั้นรองลงมา เรียกว่า “รูปาวจรภูมิ” เป็นที่อยู่ของพรหมที่มีรูปร่างและจิต แบ่งเป็น 16 ระดับชั้น
- 3) กามภพ เป็นสวรรค์ชั้นต่ำที่สุด เป็นที่อยู่ของเหล่าเทวดาที่เสพกาม แบ่งเป็น 6 ระดับชั้น

“นรก” คือ ภพภูมิหรือสถานที่อยู่สำหรับผู้ที่ทำบาปไว้ และบาปส่งผลขณะกำลังจะไปเกิดใหม่ มี หลายระดับตามระดับของบาปที่บุคคลสะสมมา ดังนี้

- 1) มหานรก มี 8 ชุม สำหรับผู้ที่เคยฆ่า หรือทรมานมนุษย์และสัตว์ เคยเบียดเบียนผู้ทรงศีล
- 2) อสูรตนรก มี 128 ชุม เช่น กูตุนรก กุกกุนรก อสิปัตตนรก เป็นต้น
- 3) ยมโลกินรก มี 320 ชุม เช่น โลหกุมภินรก สิมพลินรก เป็นต้น
- 4) โลกัณตนรก เป็นนรกที่อยู่นอกเขตจักรวาล (วิโรจ นาถชาติ, 2547)

2.3.2 นิยามเรื่องนรกสวรรค์ในศาสนาคริสต์

“สวรรค์” คือ อาณาจักรแห่งฟ้าหรืออาณาจักรแห่งพระเจ้า ซึ่งผู้ที่ศรัทธาและประพฤติตนเป็นคนดีมีคุณธรรม หรือที่เรียกว่า ชรรมิทคนจะเข้าไปอยู่ ณ ที่นั้นจะเต็มไปด้วยความสุขสำราญ เบิกบาน ผู้ที่ได้เข้าสวรรค์ จะมีแต่ความปิติ ในอาณาจักรแห่งสวรรค์จะเต็มไปด้วยสิ่งสวยงาม ทุกคนจะมีสง่าราศี มีเสื้อผ้าอาภรณ์ที่เป็นผ้าชั้นดี ทุกคนจะไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ไม่มี ความอดอยากหิวโหย สตรีไม่ต้องตั้งครรภ์มีบุตรสวรรค์คอยอำนวยความสะดวกต่างๆให้ทุกคนที่ได้เข้าสวรรค์จะมีชีวิตที่เป็นนิรันดร์คือไม่ตายหรือไม่มีวันตายอีกต่อไป

“นรก” คือ สถานที่ลงโทษหรือชำระบาปของผู้ที่กระทำความผิด หรือทำบาปที่ล่วงละเมิดกฎเกณฑ์ต่างๆของพระเจ้า ซึ่งจะต้องถูกลงโทษในขุมนรกที่เต็มไปด้วยไฟที่ร้อนแรง หรือที่เรียกว่า บึงกำมะถัน แต่ไม่ได้ยืนยันว่าจะได้รับหลังจากตายไปแล้วหรือไม่เพราะมีคำสอนอยู่หลายที่บอกว่าผู้ที่ตายไปจะไม่ได้รับสิ่งใดอีกแล้วทั้งนรกและสวรรค์ นอกจากตอนมีชีวิตในตอนี้ หรือ หลังจากการฟื้นคืนชีพในยุคหน้า เพราะจะได้รับการพิพากษาและการนำพาสู่วสวรรค์ ซึ่งในวันนี้ยังไม่มีผู้ที่จะนำพาผู้คนไปสู่สวรรค์ได้ (จิระวัฒน์ ประชานนท์, 2560)

“นรก เป็นที่อยู่ของเหล่ามาร ซาตาน และผู้ที่ปฏิเสธพระเจ้า ผู้ที่อยู่ในนรกจะได้รับแต่ความทุกข์ทรมานเช่น ถูกโยน ลงในบึงไฟ และถูกทรมานตลอดกลางวันและกลางคืน

“สวรรค์” เป็นสถานที่ที่พระเจ้าทรงสร้างไว้ เป็นสถานที่ ประทับของพระเจ้า และพระเยซู และยังเป็นรางวัลแก่ผู้ที่มี ศรัทธาต่อพระเจ้า ศาสนาคริสต์เชื่อว่าสวรรค์เป็นสถานที่ที่ ทำด้วยอัญมณีและทองคำบริสุทธิ์ เป็นอาณาจักรที่ยั่งยืน ตลอดกาล (วิโรจ นาคชาติ, 2547)

2.3.3 นิยามเรื่องนรกสวรรค์ในศาสนาอิสลาม

คำว่า “สวรรค์” เรียกในภาษาอาหรับว่า “ญันนะห์” มีความหมายว่า “สวน” เป็นสถานที่ที่จะตอบแทนผลกรรมของผู้ที่ได้กระทำความดีมีศรัทธาและคุณธรรม ลักษณะทั่วไปคือ มีอยู่หลายชั้น แต่ละชั้นก็มีความประเสริฐเลิศเลอและมีชื่อแตกต่างกันไป เช่น สวรรค์ อัคนินหรือเอเดน สวรรค์ฟิเรเดสหรือพาราไดซ์ สวรรค์นะอิม สวรรค์มะวา สวรรค์ดาร์ลุส สลาม ลักษณะทั่วไปของสวรรค์ที่ได้พรรณนาเอาไว้ได้แก่ สวรรค์เป็นสวนผลไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีอาหารอันเลิศรส อย่างมากมาย มีน้ำนม น้ำผึ้ง ที่หอมหวาน มีเสื้อผ้าอาภรณ์ที่สวยงาม มีสาวงามผู้มีนัยน์ตาคมคอยปรนนิบัติรับใช้ มีเสื้อผ้าที่ทำจากผ้าไหมอย่างดี มีที่พำนักเป็นคฤหาสน์ที่ทำจาก เพชรนิล

จินดาที่ล้ำค่า ชาวสวรรค์จะได้รับสิ่งที่ตนร้องขอ ตามต้องการ และจะได้พำนักอยู่ในสวรรค์นั้นตลอดไป

คำว่า “นรก” เรียกในภาษาอาหรับว่า “อันนาร์” แปลว่า “ไฟ” ซึ่งหมายถึง ไฟแห่งการเผาผลาญ นรกมีอยู่หลายขุม แต่ละขุมก็มีการลงโทษหรือ ทำการทรมานที่แตกต่างกันไป ชื่อต่างๆของนรกได้แก่ นรกยะฮันนัม นรกยะฮิม นรกยะฮิร นรกยะกือร นรกยะซอ นรกหุฏอ มะห์ ลักษณะทั่วไปของนรกได้แก่ ไฟที่ร้อนแรงที่ทำการเผาผลาญ เป็นความหายนะของผู้ที่ถูกลงโทษ เป็นความทรมาน ชาวนรกจะถูกล่ามด้วยโซ่ตรวน ถูกทุบตี ไม่มีอาหารนอกจากฟางหญ้าที่ไม่ทำให้อิ่มหรือหายหิว และมีผลไม้ที่เป็นหนามเมื่อกินแล้วจะบาดดับไตใส่ฟัน มีเครื่องดื่มที่เป็นน้ำเดือดและน้ำหนอง อยู่ใต้เงาของควันทัดดาบ บางคนก็ถูกโยนลงในเหวที่ลึกและมีดมืด ชาวนรกจะไม่เป็นและไม่ตาย บางคนก็จะถูกเผาจนร่างกายไหม้เกรียมเป็นถ่าน ไม่มีสิ่งใดเหลือนอกจากกระดูกกันกะ และพระเจ้าก็จะชุบชีวิตของเขาขึ้นมาอีกเพื่อจะทำการทรมานเขาต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เขาจะต้องอยู่สภาพนั้นชั่วกาลนาน (จิระวัฒน์ ประชานันท์, 2560)

“นรก” เป็นที่อยู่ของผู้ที่ไม่ศรัทธาในพระอัลเลาะห์ เป็นการลงโทษที่มีแต่ความทุกข์ทรมาน เริ่มจากนรกยะฮันนัม ซึ่งชาวนรกจะถูกบังคับให้ดื่มน้ำหนองที่ไหลออกจากชาวนรกด้วยกัน เมื่อออกจากนรกยะฮันนัม ก็จะต้องถูกคล้องตรวนมือเข้ากับต้นคอ และอยู่ในที่ คับแคบที่สุดอย่างนิรันดร

“สวรรค์” เป็นสถานที่ประทับของพระอัลเลาะห์ และผู้ที่เคารพศรัทธาพระองค์ เป็น สถานที่สวยงามมีธารน้ำหลายสายอยู่เบื้องใต้ ไม่มีความเหนื่อยยากใดๆ ผู้ที่ได้รับการอนุมัติจากพระอัลเลาะห์จะได้อยู่ในสวรรค์ตลอดกาล (วิโรจ นาคชาติ, 2547)

2.4 ความเชื่อในเรื่องโลกหน้า หรือ ชาติหน้า

ความหมายของคำว่าโลกหน้าหรือชาติหน้า คำว่าโลกหน้าหรือชาติหน้า นั้นเป็นคำสอนที่มีอยู่ในหลายศาสนา บางคำสอนถือว่า โลกหน้าหรือชาติหน้าคือ ชีวิตหลังความตายคือเมื่อตายลงไปก็พบกับชาติหน้าหรือโลกหน้าในทันที คือเมื่อตายลงชีวิตซึ่งไม่มีสิ่งใดหลงเหลืออยู่นอกจากวิญญาณแล้ววิญญาณอันนั้นก็จะต้องเดินทางไปยังภูมิหรือชีวิตใหม่ ซึ่งสภาพชีวิตของแต่ละคนขึ้นอยู่กับบุญหรือกรรมที่ได้ก่อขึ้นตอนที่ยังมีชีวิต หากใครทำความดีมีบุญมากก็จะได้ไปเกิดในภพหรือภูมิที่ดีมีความสุขหรือสวรรค์ หากใครทำกรรมชั่วไว้มากก็จะต้องไปเกิดในภูมิที่ต่ำหรือต้องกลายเป็นสัตว์เดรัจฉานต่างๆ หรือบางทีต้องไปอยู่ในนรกภูมิ มีการทรมานต่าง ๆ นานา จนกว่าจะหมดเวรหมดกรรมแล้วกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ดังเดิมในโลกนี้อีกครั้ง ซึ่งลักษณะนี้หมายถึงการเวียน

ว่าตายเกิด หรือบางคำสอนก็สอนว่า ซาดิหน้าหรือโลกหน้า คือโลกที่หลังจากที่ได้ตายลงแล้วอยู่ในโลกของวิญญาณ เพื่อที่จะรอการฟื้นในโลกหน้า หลังจากโลกนี้ได้สิ้นสุดลงแล้ว โลกใหม่ก็ได้รับการสร้างขึ้นมา บรรดาชีวิตหรือวิญญาณที่ได้ตายลงทั้งหมดจะถูกฟื้นคืนชีพขึ้นมาพร้อมๆกัน เพื่อรับการตัดสินพิพากษาการกระทำในโลกที่ผ่านมามีคือโลกปัจจุบัน ผู้ใดได้กระทำความดีไว้มากก็จะได้เข้าสวรรค์ และจะอยู่ในนั้นชั่วนิรันดร์และผู้ใดที่กระทำความชั่วไว้มากผู้นั้นก็ต้องถูกลงโทษในนรกชั่วนิรันดร์เช่นเดียวกัน ซึ่งคำสอนหรือความเชื่อดังกล่าวนี้มีอยู่ในศาสนาคริสต์ อิสลาม และ ยูดาห์ ซึ่งมีความแตกต่างกันมากพอสมควรระหว่างความเชื่อแบบแรกกับแบบที่สอง แต่ความจริงนั้นเป็นเรื่องที่ผู้คนทั้งหลายไม่อาจจะทราบหรือพิสูจน์ได้เพราะสิ่งทั้งหมดเหล่านั้นยังไม่ถึงหรือผู้ที่ได้สัมผัสความจริงคือผู้ที่ตายไปแล้วก็ไม่อาจกลับมาบอกความจริงกับผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ (จรรยาวัณ ประชานนท์, 2560)

2.4.1 ชีวิตภายหลังความตาย

มีการค้นคว้ามาตั้งแต่อดีตกาลว่า ความตายคืออะไร ตายแล้วไปไหน ไปเกิดอีกได้หรือไม่ เป็นปัญหาที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล นับเป็นพันๆปี แม้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันจะมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก แต่ก็ยังไม่สามารถหาคำอธิบายในเรื่องชีวิตหลังความตายได้ การจากลาในทุกๆครั้งก็ได้ทิ้งปัญหาไว้ให้แก่ผู้ที่อยู่ข้างหลังให้ต้องคิดกันต่อไปว่าความตายนั้นคืออะไร เกิดคำถามมากมายในเรื่องชีวิตหลังความตายว่าเป็นอย่างไร ทำให้การถกเถียงไม่เป็นที่สิ้นสุด และปรากฏเป็นข้อสงสัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

เซอร์ อาเธอร์ โคแนนดอยล์ มีความเข้าใจว่า ความตาย คือ การเปลี่ยนวิญญาณเท่านั้น จากชีวิตนี้จะล่องลอยไปสู่ชีวิตหนึ่งหรือไม่มีมีดับสูญ

ฮิปโปเครติส (Hippocrates) นักปรัชญาชาวกรีก มีความเชื่อมั่นว่า วิญญาณนั้นอาจอาจจากร่างล่องลอยไปยังที่ต่างๆ ทั้งๆที่ยังไม่ถึงแก่ความตายได้เหมือนกัน เช่น เวลาที่นอนหลับในเวลาทีวิญญาณได้ท่องเที่ยวอยู่นั้นจะมองเห็นและได้ยินได้

ชนเผ่าแอฟริกาบางพวก เมื่อหัวหน้าเผ่าตายลง จะฆ่าทาสาชและหญิง ตลอดจนภรรยาของหัวหน้าซึ่งมีมากหลายคน เพื่อให้ดวงวิญญาณของเขาเหล่านั้นได้ใกล้ชิดกับผู้ตายและจะได้คอยรับใช้ในเมืองผี

ชาวยุโรปในสมัยโบราณ เชื่อว่าวิญญาณอยู่ในร่างกายอย่างแพร่หลาย ดังนั้นเมื่อมีผู้ใดคนหนึ่งตายลง ก็จะต้องเปิดประตูและหน้าต่างออกให้กว้าง เพื่อหวังว่าจะให้วิญญาณเหล่านั้นลอยไปได้สะดวก

ชาวฮิบรู และชาวกรีกโบราณมีความเชื่อเรื่องวิญญาณ เอาวิญญาณมาเป็นหลักของศาสนา โดยถือว่าวิญญาณเป็นตัวตนของความรู้สึก เป็นที่ตั้งของความคิด ความปรารถนา ความโง่ ความฉลาด

กรีกในสมัยโฮเมอร์ เชื่อเรื่องวิญญาณ และยึดถือว่าวิญญาณนั้นอยู่ที่กระบังลม เมื่อผู้ใดตายลง จะมีคล้ายๆเงาออกมาจากทางปากและทางบาดแผลของผู้ตายแล้วก็ล่องลอยออกไปจากร่างกาย

ชาวไอยคุปต์มีความเชื่อว่า เมื่อคนตายลงไปแล้ว จะเกิดเป็นรูปร่างอีกอย่างหนึ่งซึ่งไม่สามารถเห็นด้วยตา แล้วออกจากร่างกายของผู้ตาย เรียกว่า “กายแฝด” ร่างที่ออกทันทีจะคงอยู่ต่อไป ดังนั้น ชาวไอยคุปต์จึงต้องรักษาซากศพเอาไว้ภายในห้องมิด โดยมีเครื่องเรือน อาหารไว้ให้ดวงวิญญาณอย่างพร้อมเพรียง ด้วยความหวังว่าจะไม่ให้กายแฝดนั้นไปเกิดในที่อื่น เมื่อซากศพมิได้เน่าเปื่อย วิญญาณจะได้กลับเข้ามาสู่ร่าง หรือที่เรียกว่า “มัมมี่” (บุญมี เมธางกูร, 2546)

2.4.2 ชีวิตภายหลังความตายของศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามนั้น มีพระผู้เป็นเจ้าองค์เดียว ไม่มีต้นกำเนิดมาแต่เดิม ทั้งไม่มีความสิ้นสุด คือ ความตาย แต่จะทรงอยู่ต่อไปโดยไม่มีขอบเขต และในทุกยุคทุกสมัย ในทุกหนแห่ง พระผู้เป็นทรงติดต่อกับมนุษย์เสมอ ทรงติดต่อดวงจิตของผู้รับชั้นสูงที่สุด คือ มนุษย์ได้แก่ นบีต่างๆ และสิ้นสุดลงที่ “นบี มุฮัมมัด ศอศฯ” ผู้ใดจะเข้าอยู่สวรรค์หรืออยู่ในนรก ก็เนื่องมาจากพฤติกรรมของเขา ในศาสนาอิสลาม ไม่มีการไถ่บาปได้สำเร็จ แม้ว่าจะสารภาพนั้นต่อหน้าประตูนรก ศาสนาอิสลามแสดงว่า คนเราตายแล้วเกิดใหม่ได้ แต่การเกิดใหม่นั้นก็คือการเกิดของสุริยะจักรวาลใหม่นั้น ก็คือวันซึ่งแผ่นดินจะถูกเปลี่ยนเป็นอีกแผ่นดินหนึ่งและชั้นฟ้า การเกิดใหม่ในปรโลกไม่ใช่เป็นตัวตน ร่างกาย หรือวิญญาณจิตใจ แต่ อัลกุรอาน แสดงเอาไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในอีกกำเนิดหนึ่งที่เราเข้าไปถึงไม่ได้ เพราะเรื่องปรโลกนั้นเรารู้จริง ๆ ไม่ได้ วันที่มนุษย์จะต้องเกิดใหม่ ภายหลังจากที่โลกนี้ได้พินาสลงแล้ว อันเป็นวันพิพากษาหรือเป็นวันที่แสดงผลได้หรือเสีย ซึ่งเป็นวันที่ไม่มีผู้ใดล่วงรู้ (บุญมี เมธางกูร, 2546)

2.4.3 ชีวิตหลังความตายของศาสนาคริสต์

บัญญัติของศาสนาคริสต์มีว่า มนุษย์ทุกคนจะพบเหตุการณ์สุดท้าย คือ ตาย พิพากษา สวรรค์ หรือนรก เมื่อคนตาย วิญญาณจะแยกจากกายเข้าสู่นิรันดรภาพ ในตอนนั้น บุคคลนั้นก็รู้ตัวว่าจะถูกลงโทษหรือจะเข้าสู่สวรรค์ เรียกว่า การพิพากษา โดยการพิพากษามี 2 ชนิด คือ 1.) การพิพากษาทีละคน และ 2.) พิพากษาพร้อมกัน ส่วนการพิพากษาทีละคน ได้แก่ ตอนที่คนตายรู้ตัวว่าจะถูกลงโทษหรือเข้าสู่สวรรค์ ส่วนการพิพากษาพร้อมกันจะมีตอนสิ้นโลก หลังจากมนุษย์กลับคืนชีพแล้ว เพื่อแสดงออกซึ่งความยุติธรรมของพระเจ้าและเพื่อให้บุญบาปของทุกคนปรากฏแก่โลก (บุญมี เมธางกูร, 2546)

2.4.4 ชีวิตหลังความตายของศาสนาพุทธ

พุทธศาสนามีความเชื่อในเรื่องโลกหน้า ดังที่พระพุทธเจ้าทรงใช้คำว่า “ปรโลก” เป็นประจำเมื่อตรัสสอนถึงหลักความดี และความชั่ว โดยเฉพาะคำสอนเรื่อง “สังสารวัฏ” ซึ่งเป็นแนวคิดที่อธิบายถึง การเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งไปตามผล กรรมที่บุคคลได้ทำความดีหรือความชั่วไว้ (สยาม ราชวัตร, 2554)

ในพระพุทธศาสนามีแสดงอยู่ทั่วไปทั้ง 3 ปิฎก แต่พระพุทธเจ้าแสดงไว้มากที่สุดในอภิธรรมปิฎก หรือ ในปรมัตถดรรชนี คือ ทรงสอนประโยชน์อย่างยิ่งให้รู้จักเรื่องของชีวิตอย่างแท้จริง ให้รู้จักหนทางหลุดพ้นจากทุกข์ สอนการปฏิบัติสมณะและวิปัสสนาไปจนถึงพระนิพพาน

พระพุทธเจ้าทรงสอนถึงเรื่องการตาย การเกิดอย่างพิสดาร ไม่ใช่บอกให้ผู้ใดเอาแต่เชื่อลมๆแล้งๆ ผู้ศึกษาจะได้เหตุผลข้อเท็จจริงมากมาย จะทราบว่าเหตุใดคนจึงได้ตาย เหตุใดจึงเกิดได้ ในขณะที่ตายขณะเกิดนั้นมีการงานอะไรกันบ้าง แม้การอุบัติขึ้นของชีวิตภายหลังความตายแล้วไปเป็นสัตว์นรก เปเรต อสุรกาย เทวดา พรหม ก็มีได้กล่าวไว้เฉยๆหรือว่าเกิดขึ้นมาลอยๆ หากแต่ได้แสดงว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เกิดอยู่ที่ไหน อยู่กันอย่างไร ผู้ศึกษาพระอภิธรรมแล้วปัญหาเรื่องชีวิตภายหลังความตายก็จะได้บทพิสูจน์มากมายพ้นจากความสงสัย (บุญมี เมธางกูร, 2546)

2.5 ความหมายของคำว่า “ความดี” และ “ความชั่ว”

“ความดี” คือ การกระทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ให้ผลเป็นบุญ เกิดความสุข บรรลุเป้าหมาย เป้าหมายทาง ศาสนา ศาสนาพุทธ คือ นิพพาน (ภาวะหลุด พ้นจากกิเลส) ศาสนาคริสต์ คือ อยู่ในดินแดนพระเจ้า (สวรรค์นินร์) และ ศาสนาอิสลาม คือ อยู่ในดินแดนพระเจ้า (สวรรค์นินร์)

“ความชั่ว” คือ การกระทำที่ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายให้ผลเป็นบาป เกิดความทุกข์ ไม่บรรลุเป้าหมาย

2.5.1) ศาสนาพุทธ ความดี ตรงกับศัพท์ภาษาบาลีว่า “บุญและกุศล” ส่วนความชั่วตรงกับภาษาบาลีว่า “บาปและอกุศล” กุศลมีความหมาย 4 ประการ คือ

1) อโรคยะ ความไม่มีโรค หมายถึง จิตที่มีสุขภาพดี ไม่ถูกบีบคั้น ไม่กระสับกระส่าย ใช้งานได้ดี

2) อนวัชชะ ไม่มีโทษ หรือไร้ตำหนิ หมายถึง ไม่มีมัวหมอง ไม่ขุ่นมัว สะอาด

3) โกศลสัมภุต เกิดจากปัญญา หรือเกิดจากความฉลาด หมายถึง ภาวะที่จิตประกอบอยู่ ด้วยปัญญา มองเห็นหรือรู้เท่าทันความเป็นจริง

4) สุขวิบาก มีสุขเป็นผล หมายถึง เป็นสภาพที่ทำให้มีความสุข ส่วนอกุศลมีความหมายตรงกันข้าม คือ เป็นสภาพจิตที่มีโรค มีโทษ เกิดจากอวิชชา และมีทุกข์เป็นผล

เกณฑ์ตัดสิน ความดี ความชั่ว 1) ตามหลักอริยปไตย 3 (อิตตาธิปไตย, โลกาธิปไตย, ธรรมาธิปไตย) 2) ตามหลักในกาลามสูตร (พึงรู้ด้วยตนเองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นกุศลหรืออกุศล เป็นคุณ หรือโทษ เป็นประโยชน์หรือมิใช่ประโยชน์ วิญญูชนสรรเสริญหรือติเตียน) 3) ตามมติของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ใช้ เกณฑ์หลัก (พิจารณามูลเหตุว่าเป็น เจตนาเกิดจากกุศลมูลหรือเกิดจากอกุศลมูล ช่วยให้เกิดกุศลธรรมทั้งหลายเจริญออกมาขึ้นหรือไม่) เกณฑ์รอง (พิจารณาว่าการกระทำนั้นตนเองติเตียนตนเองได้ หรือไม่ เสียความเคารพตนเองหรือไม่ บัณฑิตชนยอมรับหรือไม่) (พิน ดอกบัว, 2555)

2.5.2) ศาสนาคริสต์ ความหมายของคำว่า ความดี-ความชั่ว ศาสนาคริสต์ หมายถึง การเชื่อฟังพระเจ้า เป็นความดี ทำให้มีความสุข เป็นบุญติดตามไปยังโลกหน้า ความชั่วหรือบาป เกิดจากการที่ซาตานหลอกให้มนุษย์ไปติดกับโดยหลอกให้ขาด คำสั่งพระเจ้า ดังเช่น ที่อาดัมและอีวาขัดคำสั่งพระเจ้าโดยการรับประทานผลไม้ต้องห้าม ทำให้มนุษย์มีบาปกำเนิดติดตัวทุกคน บางทีคนก็เชื่อว่าซาตานก็อยู่ภายใต้การควบคุมของพระเจ้า มีหน้าที่ยุยงให้คนทำชั่ว เพื่อเป็นการทดสอบจิตใจ

และทดสอบศรัทธาของคริสต์ศาสนิกชนที่มีต่อพระเจ้า และ เพื่อพัฒนาจิตใจให้มีความมุ่งมั่นต่อพระเจ้าเป็นลำดับขึ้นไป (พิน ดอกบัว, 2555)

2.5.3 ศาสนาอิสลาม ความหมายของคำว่า ความดี-ความชั่ว ศาสนาอิสลาม หมายถึง การเชื่อฟังพระอัลเลาะห์ เป็นความดี มีผลเป็นบุญและความสุขติดตัว ไปยังภพหน้า ความชั่ว หรือบาป เกิดจากไซตอน หรือซาตาน หลอกให้คนออกนอกเส้นทางที่พระอัลเลาะห์วางไว้ แต่บางทีคนนั้นก็มีความเชื่อว่า แม้แต่ความชั่วก็เป็นสิ่งที่พระอัลเลาะห์สร้างขึ้นมา ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ เพื่อลงโทษคนทำชั่วให้หลาบจำ และเพื่อเป็นเครื่องพิสูจน์ศรัทธาต่อพระองค์ (พิน ดอกบัว, 2555)

2.6 ความหมายของ “บาป” และ “บุญ”

2.6.1 ศาสนาพุทธ ความหมายของ “บาป” หมายถึง การที่มีสภาวะจิตตกต่ำลง มีลักษณะส่งผลให้ถึงทุกข (ภพภูมิเบื้องต่ำ) สิ่งที่ทำให้เกิดบาปคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ในจิตใจ มนุษย์ การกระทำบาป สามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า “อกุศลกรรม” นอกจากคำว่าบาป แล้วในศาสนาพุทธยังมีอีกหลายคำที่ใช้เรียกแทนคำว่าบาป ดังนี้

- 1) บาป คือ การให้ถึงความพินาศ ให้ถึงคดีชั่ว
- 2) กัมพิส คือ การให้ถูกลงโทษ ถูกจองจำ
- 3) เวร คือ ทำให้เกียดขัง
- 4) อม คือ ทำให้เศร้า ไม่สดชื่นแจ่มใส ทำให้เจ็บปวดใจ
- 5) ทุจริต คือ ประพฤติชั่วทางกาย วาจา ใจ
- 6) ทุกกฏ คือ ทำชั่วทางกาย วาจา ใจ
- 7) อปบุญ คือ หมดบุญ ไม่บริสุทธิ์
- 8) อกุศล คือ เสียหาย หมดดี
- 9) กัณหะ คือ ทำลายความสุข ถูกรังเกียจ
- 10) อาคู คือ ทำให้ขุ่นเคือง ทำให้เป็นคนร้ายกาจ (วิโรจ นาคชาตรี, 2547)

“บุญ” หมายถึง เครื่องชำระสันดาน เป็นความดี ความสุข รวมไปถึงความประพฤติอันเป็นที่ชอบด้วย กาย วาจา ใจและกุศลธรรมทั้งหลาย ส่วนคำว่า บารมีคือ คุณความดีที่ได้บำเพ็ญปฏิบัติแล้วอย่างยั่งยืน ในทางพระพุทธศาสนา การทำบุญมีด้วยกัน 10 วิธี เรียกว่า “บุญกิริยาวัตถุ 10” หรือ สิ่งอันเป็นที่ตั้งแห่งการทำบุญ 10 ประการ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

2.6.2 ศาสนาคริสต์ ความหมายของบุญและบาป คือ บุญ เกิดจากการเชื่อฟังพระเจ้า บาป คือ เกิดจากการที่ชาตานหลอกให้มนุษย์ ไปติดกับและไม่เชื่อฟังพระเจ้า ศาสนาคริสต์เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีบาปกำเนิดติดตัวมา จากการที่อาดัมและอีวา ผินคำสั่งพระเจ้า บาปกำเนิดที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิดนี่จะเป็นสิ่งที่สั่งให้มนุษย์ทำชั่ว บาปที่สำคัญ คือความห่าเหินจากพระเจ้า ยิ่งมนุษย์ทำชั่วตามที่บาปสั่งให้ทำ ก็จะทำให้มนุษย์ห่างเหินพระเจ้ามากขึ้นเรื่อยๆซึ่งเป็นความบาปที่ร้ายแรง (วิโรจ นาคชาติรี, 2547)

2.6.3 ศาสนาอิสลาม บุญ คือ เป็นผลมาจากการเชื่อฟังพระอัลเลาะห์ ผลบุญสามารถติดตามไปยังภพหน้า บาป คือ เกิดจากการที่ชาตานหลอกให้คนไม่เชื่อฟังพระอัลเลาะห์ บาปหนักที่สุดในศาสนาอิสลามเรียกว่า “ชิรค์” (Shirk) คือ การนำสิ่งอื่นหรือคนอื่นไปเทียบกับพระเจ้า ความบาปกำหนดจากเจตนาเป็นเครื่องตัดสิน เจตนาที่ทำให้เกิดความบาปจะต้องมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) บรรลุนิติภาวะทางศาสนา (ชาย – เริ่มมีสุจิครั้งแรก / หญิง – เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก) 2) มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ถ้าบุคคลใดไม่ทำตามหลักสำคัญทางศาสนา เช่น การทำละหมาด การบริจาคทาน เป็นต้น นั่นคือความบาป ในศาสนาอิสลาม ดังข้อความในอัลกุรอานว่า “ผู้ใดประพฤติความดีงามหนึ่ง แน่แน่นอนความดีนั้นย่อมเป็นคุณ แก่ตัวเขาเอง และผู้ใดประพฤติชั่ว ความชั่วนั้นจะตอบสนองแก่ตัวเขาเอง แล้วหลังจากนั้นพวกเขาก็ต้องถูกนำตัวกลับคืนสู่องค์อภิบาลของพวกเขา (เพื่อรอรับการพิจารณา) (วิโรจ นาคชาติรี, 2547)

2.7 หลักคำสอนเรื่อง “ความดี” และ “ความชั่ว”

2.7.1 หลักคำสอนความดีและความชั่วในศาสนาพุทธ

แบ่งตามลำดับขั้นของประโยชน์จากการทำความดี

1) ทิฏฐุธรรมิกัตถุประโยชน์ (ประโยชน์ในขั้นต้น) คือ อุฏฐานสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยความ ขยันหมั่นเพียร) อารักขสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์) กัลยาณมิตตตา (คบคนดีเป็นมิตร) สม ชีวิตา (มีความเป็นอยู่เหมาะสม) หรือ โภควิภาค 4 (หลักการจัดสรรทรัพย์) คือ เอเกน โภเค ญชเชย (1 ส่วน ใช้จ่ายเลี้ยงตนและทำประโยชน์) ทูวิหิ กมม ปโยชเย (2 ส่วน ใช้จ่ายลงทุนประกอบกิจการงาน) จตุตถญญ นิชาเปยย (อีก 1 ส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น)

2) สัมปรายิกัตถุประโยชน์ (ประโยชน์ในขั้นกลาง) คือ สัทธาสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยศรัทธา) สีลสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยศีล) จาคสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการเสียสละ) และ ปัญญาสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยปัญญา)

3) ปรมัตถประโยชน์ (ประโยชน์ขั้นสูงสุด) คือ การปฏิบัติเพื่อเป้าหมายสูงสุดในพุทธศาสนา คือ พระ นิพพาน (ภาวะซึ่งพ้นจากกิเลสทั้งปวง) ด้วยวิธีการแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 คือ สัมมาทิฐิ (มีความเข้าใจถูกต้อง) สัมมาสังกัปปะ (มีความคิดถูกต้อง) สัมมาวาจา (มีวาจาถูกต้อง) สัมมากัมมันตะ (มีการงานถูกต้อง) สัมมาวายามะ (มีอาชีพถูกต้อง) สัมมาวายามะ (มีความเพียรพยายาม ถูกต้อง) สัมมาสติ (มีความระลึกทั่วถ้วนพร้อมในสติปัญญา)

4) สัมมาสติ (ความมีใจมั่นคงถูกต้องในฉาน 4) (พระอริการสูทิน อดตทีโป, และอัญชลี จตุรานน, 2561)

ศาสนาพุทธ แบ่งตามความละเอียดของการทำความดี ได้แก่

- 1) จริยธรรมขั้นต้น คือ เบญจศีล (ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ขโมย ไม่ผิดในกาม ไม่พูดปด ไม่เสพของมีนเมา) เบญจธรรม (เมตตา-กรุณา สัมมาอาชีพะ กามสังวร สัจจะ สติ- สัมปชัญญะ)
- 2) จริยธรรมขั้นกลาง คือ กรรมบถ 10 (กายสุจริต วาสุจริต มโนสุจริต)
- 3) จริยธรรมขั้นสูง คือ มรรค 8

ดังนั้น หลักคำสอนเรื่องความดีและความชั่วทั้งหลายในศาสนาพุทธ คือ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมာธิ และปัญญา (พระอริการสูทิน อดตทีโป, และ อัญชลี จตุรานน, 2561)

2.7.2 หลักคำสอนความดีและความชั่วในศาสนาคริสต์

หลักบัญญัติ 10 ประการในพระคัมภีร์เก่า

- 1) จงนมัสการองค์พระผู้เป็นเจ้า พระเจ้าพระองค์เดียวของท่าน
- 2) อย่าออกพระนามพระเจ้าโดยไม่สมเหตุ
- 3) อย่าลืมฉลองวันพระเจ้าเป็นวันศักดิ์สิทธิ์ (วันสปาโต คือวันเสาร์ วันที่พระเจ้าหยุดสร้างโลก)

4) จงนับถือบิดามารดา

5) อย่าฆ่าคน

6) อย่าผิดประเวณี

7) อย่าลักขโมย

8) อย่าพูดเท็จใส่ร้ายผู้อื่น

9) อย่าปลงใจผิดประเวณี

10) อย่ามักได้ทรัพย์สินของผู้อื่น (สเลียร์ พันธรังสี, 2512)

จากพระบัญญัติ 10 ข้อนี้พระเยซูได้สรุปรวมลงเป็นความรัก 2 ประการ คือ

- 1) จงรักพระเจ้าอย่างสุดจิตสุดใจ (พระคัมภีร์เก่า พระบัญญัติบทที่ 30 ข้อที่ 6)
- 2) จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง (พระคัมภีร์เก่า เลวีติโก บทที่ 19 ข้อที่ 18 และ เอโครโซโด บทที่ 23 ข้อที่ 22 ปรากฏในพระคัมภีร์ใหม่ ลูคา บทที่ 18 ข้อที่ 7-8)

หลักคำสอนในพระคัมภีร์ใหม่มีลักษณะใฝ่สงบ สร้างสันติ และมีเมตตากรุณา “ผู้ใดตบแก้มของท่านข้างหนึ่ง จงหันอีกข้างหนึ่งให้เขาด้วย และผู้ใดแย่งเอาเสื้อคลุมของท่าน ไป ถ้าเขาจะเอาเสื้อธรรมดาด้วย ก็อย่าดึงไว้จากเขา จงให้แก่ทุกคนที่ขอจากท่าน และถ้าใคร เอาของของท่านไป ก็อย่าทวงคืน ท่านทั้งหลายปรารถนาจะให้เขาทำแก่ท่านอย่างไร ท่านทั้งหลายจงกระทำอย่างนั้นแก่เขาเหมือนกัน” (พระคัมภีร์ใหม่ ลูคา บทที่ 6 ข้อ 29-31) การจะรอดพ้นจากบาปกำเนิดได้นั้น สามารถกระทำได้ 2 วิธีคือ

- 1) ขอมรับการทุกข์เข้ามาในการทนทุกข์ทรมานของพระเยซู เพราะพระเยซูยอมทนทุกข์ทรมานบนไม้กางเขนก็เพื่อช่วยไถ่บาปให้ มนุษย์ ดังนั้น เมื่อบุคคลพบความทุกข์จึงต้องแปรเปลี่ยนทุกข์เป็นพลังมาช่วยงานของศาสนจักร เพื่อให้ตนเองแข็งแกร่งขึ้น

- 2) ขอมรับการช่วยให้รอด เพราะมนุษย์เป็นคนบาปจึงต้องมีผู้ช่วยให้รอดจากความบาป มนุษย์สามารถขอมรับการช่วยให้รอดได้โดย การอภัยโทษบาป การกลับใจ ความศรัทธา การมี ชีวิตที่สนิทกับพระเจ้า

“การไถ่บาป” คือการที่พระเยซูทรงเสียสละตนเอง เพื่อไถ่บาปให้มนุษย์รอดพ้นจากบาปกำเนิด และเข้าถึงดินแดนพระเจ้าได้

“การล้างบาป” คือ การให้ผู้อื่นล้างบาปให้

“การสารภาพบาป” คือ การเล่าเรื่องที่ตนเองทำผิดให้ผู้อื่นฟัง เพื่อให้ผู้อื่นช่วยล้างบาปให้ (วิโรจ นาคชาติ, 2547)

2.7.3 หลักคำสอนความดีและความชั่วในศาสนาอิสลาม

บุคคลสามารถแสดงศรัทธาต่อพระอัลเลาะห์ได้ 2 วิธีคือ

- 1) การปฏิบัติ 5 ประการ คือ การปฏิญาณตนประกาศศรัทธา การบำเพ็ญนมาซ การถือบวช การบริจาคซะกาต (บริจาคเงินร้อยละ 10 ที่เหลือจากค่าใช้จ่ายจำเป็น ให้แก่คลังของกลุ่มมุสลิม หรืออะเกล) และ การไปแสวงบุญที่มักกะฮ์

2) การศรัทธา 6 ประการ คือ ศรัทธาในพระเจ้า ศรัทธาในเทวดา ศรัทธาในคัมภีร์ ศรัทธาในศาสนทูต ศรัทธาในวันพิพากษา (อาคิเราะฮ์) และ ศรัทธาในลิขิตของพระเจ้า

หากปฏิบัติตามหลักทั้ง 11 ประการ คือการปฏิบัติ 5 และ ศรัทธา 6 ได้แล้ว ในวันพิพากษาพระอัลเลาะห์ก็จะตัดสินให้บุคคลนั้นหลุดพ้นจากบาป ใค้อยู่ในสวรรค์อันเป็นสุขนิรันดร์ (วิโรจ นาคชาติ, 2547)

2.8 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ของไทย

2.8.1 ความเชื่อที่ได้รับการยอมรับ คือ “ศาสนา” ซึ่งมาก่อนกฎหมาย

1) ไตรภูมิพระร่วง

ไตรภูมิิกถา หรือ ไตรภูมิพระร่วง เป็นวรรณกรรมชิ้นเอกสมัยกรุงสุโขทัยนับเป็นวรรณคดีเรื่องแรกของไทย เป็นพระราชนิพนธ์ใน สมเด็จพระศรีสุริเยพงษ์รามาธิบดีบรมราชาธิราช หรือพระมหาธรรมราชาลิไทย เป็นวรรณคดีไทยที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน เพราะได้รวบรวมเอาคติความเชื่อทุกแง่มุมของทุกชนชั้นหลายเผ่าพันธุ์มาร้อยเรียงเป็นเรื่องราวให้ผู้อ่านผู้ฟังยำเกรงในการกระทำบาปทุจริต และเกิดความปิติยินดีในการทำบุญทำกุศล อาจหาญมุ่งมั่นในการกระทำคุณงามความดี พระมหาธรรมราชาลิไทย มีพระปรีชารอบรู้แตกฉานในพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกาอนุฎีกา และปกรณ์พิเศษต่างๆ พระองค์ยังเชี่ยวชาญในวิชาโหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ และไสยศาสตร์จนถึงขั้นทรงบัญญัติคัมภีร์ศาสตราคมเป็นปฐมธรรมเนียมสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 1888 พระยาภิไทย อุปราชผู้ครองนครศรีสัชชนาลัย ได้ทรงนิพนธ์ไตรภูมิิกถาขึ้น มีสาระสำคัญ คือ ทรงพรรณนาถึงเรื่องการเกิด การตายของสัตว์ทั้งหลายว่า การเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภูมิทั้งสามคือ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ ด้วยอำนาจของบุญและบาปที่ตนได้กระทำแล้ว

1) กามภูมิ เป็นที่ตั้งแห่งความใคร่ แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ อบายภูมิ และสุคติภูมิ

2) อบายภูมิ ยังแบ่งออกเป็นสี่ภูมิได้แก่ นรกภูมิ ตีรจฉานภูมิ เปตภูมิ และอสุรกายภูมิ

3) นรกภูมิ เป็นที่ตั้งของสัตว์ที่ท่บาป ต้องไปรับทัณฑ์ทรมานนานาประการ แบ่งออกเป็นขุมใหญ่ ๆ ได้ แปดขุมด้วยกัน คือ

3.1) สัจชีพนรก มีอายุ 500 ปี นรก (1 วันเท่ากับ 9 ล้านปีของมนุษย์)

- 3.2) กภาพสุตตนรก มีอายุ 1,000 ปีนรก (1 วันเท่ากับ 36 ล้านปีของมนุษย์)
- 3.3) สังฆาฏนรก มีอายุ 2,000 ปีนรก (1 วันเท่ากับ 145 ล้านปีของมนุษย์)
- 3.4) โรรุระนรก มีอายุ 4,000 ปีนรก (1 วันเท่ากับ 576 ล้านปีของมนุษย์)
- 3.5) มหาโรรุระนรก มีอายุ 8,000 ปีนรก (1 วันเท่ากับ 2,304 ล้านปีของมนุษย์)
- 3.6) ตาปนรก มีอายุ 16,000 ปีนรก (1 วันเท่ากับ 9,236 ล้านปีของมนุษย์)
- 3.7) มหาตาปนรก มีอายุยาวนานนับไม่ถ้วน
- 3.8) อวิจินรก หรือ อเวจินรก มีอายุนับได้กัลป์หนึ่ง

ในแต่ละนรกรยังมีนรกบริวาร เช่น นรกขุมที่ชื่อ โลหสิมพลี เป็นนรกบริวารของสัจฉิพนรก ผู้ที่เป็นชู้กับสามีหรือภริยาผู้อื่น จาตมกนรกขุมนี้ จะถูกนายนิรบาลไล่ต้อนให้ขึ้นต้นงิ้วที่สูงต้นละหนึ่งโยชน์ มีหนามเป็นเหล็กร้อนจนเป็นสีแดงมีเปลวไฟลุกโชนยาว 16 นิ้ว ชายหญิงที่เป็นชู้กันต้องปีนขึ้นลง โดยมีนายนิรบาลเอาดอกแผลมทิ่มแทงให้ขึ้นลงวนเวียนอยู่เช่นนี้นับร้อยปีนรกสำหรับผู้ที่ทำบาป แต่ไม่หนักพอที่จะตกนรก ก็ไปเกิดในที่อันหาความเจริญมิได้ อื่น ๆ เช่น เกิดเป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน พวกที่พ้นโทษจากนรกแล้วยังมีเศษบาปติดอยู่ก็ไปเกิดเป็นเดรัจฉานบ้าง เป็นเปรตบ้าง เป็นอสุรกายบ้าง เป็นมนุษย์ที่ทุกข์ทรมานพิกลพิการ ตามความหนักเบาของบาปที่ตนได้ทำไว้ (หอมรดกไทย, 2560)

สุคติภูมิ เป็นส่วนของกามาพจรภูมิ หรือ กามสุคติภูมิ แบ่งออกเป็นเจ็ดชั้น คือ มนุษย์ภูมิ สวรรค์ชั้นจตุรหาราชิกาภูมิ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ภูมิ (ดาวดึงส์ - ไตรตรึงษ์) สวรรค์ชั้นยามาภูมิ สวรรค์ชั้นดุสิตาภูมิ (ดุสิต) สวรรค์ชั้นนิมมานรดิภูมิ และสวรรค์ชั้นปรนิมิตตวตติภูมิ

กามาพจรภูมิทั้งเจ็ดชั้น เป็นที่ตั้งอันเต็มไปด้วยกาม เป็นที่ท่องเที่ยวของสัตว์ที่ลุ่มหลงอยู่ใน รูป เสียง กลิ่น รส โสภณูปะ อันเป็นอารมณ์อันพึงปรารถนา เมื่อรวมกับอบายภูมิอีกสี่ชั้น เรียกว่า กามภูมิสิบเอ็ดชั้น

รูปภูมิ หรือรูปาวจรภูมิ ได้แก่ รูปพรหมสิบหกชั้น เริ่มตั้งแต่พรหมปริสัชชาภูมิ ที่อยู่สูงกว่าสวรรค์ชั้นหก คือ ปรนิมิตตวตติ มากจนนับระยะทางไม่ได้ ระยะทางดังกล่าวอุปมาไว้ว่า สมมติมีหินก้อนใหญ่เท่าโลหะปราสาทในลังกาทวีป หินก้อนนี้ทิ้งลงมาจากรูปพรหมปริสัชชาภูมิ หินก้อนนั้นใช้เวลาถึงสี่เดือนจึงจะตกลงถึงพื้น

จากพรหมปริสัชชาภูมิขึ้นไปถึงชั้นที่สิบเอ็ด ชื่อชั้นอัสัญญาภูมิ เป็นรูปพรหมที่มีรูปแปลกออกไปจากพรหมชั้นอื่น ๆ คือ พรหมชั้นอื่น ๆ มีรูป มีความรู้สึก เคลื่อนไหวได้ แต่พรหมชั้นอัสัญญาภูมิมีรูปที่ ไม่ไหวติง ไร้อริยาบท โบราณเรียกว่า พรหมลูกฟักครั้นหมดอายุ ฌานเสื่อมแล้วก็ไป

เกิดตามกรรมต่อไป รูปพรหมที่สูงขึ้นไปจากอสังขีพรหมอีกห้าชั้นเรียกว่า ชั้นสุทธาวาส หมายถึงที่อยู่ของผู้บริสุทธิ ผู้ที่จะไปเกิดในพรหมชั้นสุทธาวาสคือ ผู้ที่สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลชั้นพระอนาคามี คือเป็นผู้ที่ไม่กลับมาสู่โลกนี้ต่อไป ทุกท่านจะสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วนิพพานในชั้นสุทธาวาสนี้ (หอมรดกไทย, 2560)

อรุปรภูมิ หรืออรุปาพจรภูมิ มีสี่ชั้น เป็นพรหมที่ไม่มีรูปปรากฏ ผู้ที่ไปเกิดในภูมินี้คือผู้ที่บำเพ็ญเพียรจนได้บรรลุฌาน โลกีย์ชั้นสูงสุด เรียกว่าอรุปรมาณ ซึ่งมีอยู่สี่ระดับ ได้แก่ผู้ที่บรรลุอากาศานัญญาตนะฌาน (ยึดหน่วงเอาอากาศเป็นอารมณ์) จะไปเกิดในอากาศานัญญาตนะภูมิ ผู้ที่บรรลุวิญญาณัญญาตนะฌาน (ยึดหน่วงเอาวิญญาณเป็นอารมณ์) จะไปเกิดในวิญญาณัญญาตนะภูมิ ผู้ที่บรรลุอาภิญญาตนะฌาน (ยึดหน่วงเอาความไม่มีเป็นอารมณ์) จะไปเกิดในอาภิญญาตนะภูมิ และผู้ที่บรรลุเนวสัจญานสัจญญาตนะฌาน (ยึดหน่วงเอาฌานที่สามให้ละเอียดลงจนเป็นผู้มีสัจญาก็มิใช่ ไม่มีญาก็มิใช่) จะไปเกิดในเนวสัจญานาตนะภูมิ พรหมเหล่านี้เมื่อเสื่อมจากฌานก็จะกลับมาเกิดในรูปพรหมภูมิ หรือภูมิอื่น ๆ ได้เช่นกัน การกำเนิดของสัตว์ การเกิดของสัตว์ในสามภูมิมีอยู่สี่อย่างด้วยกัน คือ

- 1) ชลาพุชะ เกิดในครรภ์ เช่น มนุษย์และสัตว์เดรัจฉานบางชนิดที่เลี้ยงลูกด้วยนม
- 2) อัณฑชะ เกิดในไข่ ได้แก่ สัตว์เดรัจฉานบางชนิด เช่น นก สัตว์เลื้อยคลานบางชนิด ปลา เป็นต้น
- 3) สังเสทชะ เกิดในถ้ำโคล ได้แก่สัตว์ชั้นต่ำบางชนิดที่ใช้การแบ่งตัวออกไป เช่น ไฮดรา อมิบา เป็นต้น
- 4) โอปาติกะ เกิดขึ้นเอง เมื่อเกิดแล้วก็จะสมบูรณ์เต็มที่ เมื่อตายไปจะไม่มิซาก ได้แก่เปรต อสุรกาย เทวดา และพรหม เป็นต้น
- 5) การตายของสัตว์ การตายมีสาเหตุสี่ประการด้วยกันคือ
- 6) อายุขยะ เป็นการตายเพราะสิ้นอายุ
- 7) กรรมขยะ เป็นการตายเพราะสิ้นกรรม
- 8) อุภยขยะ เป็นการตายเพราะสิ้นทั้ง อายุ และสิ้นทั้งกรรม
- 9) อุปัจเจทกรรมขยะ เป็นการตายเพราะอุบัติเหตุ

นอกจากนั้นแล้ว มีการกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ในโลกและในจักรวาล มีภูเขาพระสุเมรุราช เป็นแกนกลาง แวดล้อมด้วยกำแพงน้ำสี่พันนครสมุทร และภูเขาสัตตบรรพต อันประกอบด้วย ภูเขา ยุคนธร อินิมทร กรวิก สุทสนะ เนมินทร วินันตกะ และอัสสถกณะ กล่าวถึงพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาวนพเคราะห์ และดาราจักรทั้งหลายในจักรวาล เป็นเครื่องบ่งบอกให้รู้วันเวลาฤดูกาล และ

เหตุการณ์ต่าง ๆ กล่าวถึงทวีปทั้งสี่ที่ตั้งอยู่รอบภูเขาพระเมรุมาศ ชมพูทวีปอยู่ทางทิศใต้กว้าง 10,000 โยชน์ มีปริมาตร 300,000 โยชน์ มีแผ่นดินเล็กล้อมรอบได้ 500 มีแผ่นดินเล็กอยู่กลางทวีปใหญ่สี่แผ่นดิน เรียกว่า สุวรรณทวีป กว้างได้ 1,000 โยชน์ มีประมาณ 30,000 โยชน์ เป็นเมืองที่อยู่ของพญาครุฑ การกำหนดอายุของสัตว์และโลกทั้งสามภูมิ มี กัลป์ มหากัลป์ การเวียนสั การอบัติ การสร้างโลก สร้างแผ่นดินตามคติของพราหมณ์ ท้ายสุดของภูมิภค เป็นนิพพานกล่าวด้วยนิพพานสมบัติของพระอริยะเจ้าทั้งหลาย วิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุพระนิพพาน อันเป็นวิธีตามแนวทางของพระพุทธศาสนา (หอมรดกไทย, 2560)

สุภาษิตพระร่วง เป็นวรรณกรรมจารึกลงในแผ่นศิลารูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ติดไว้กับผนังด้านใน ของศาลาหน้าพระมหาเจดีย์หลังเหนือ วัดพระเชตุพนฯ กรุงเทพมหานคร และจดไว้ในสมุดไทยอีกหลายเล่ม กรมศิลปากรจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2472 มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า บัญญัติพระร่วง เป็นภาษาไทยแท้ ๆ ใช้ถ้อยคำอย่างพื้น ๆ เป็นภาษาไทยเก่าแก่ที่ติดปากคนไทยสืบมา และมากลายรูปไปในลักษณะกวีนิพนธ์แบบต่าง ๆ แทรกอยู่ในวรรณคดีไทยในเวลาต่อมา เมื่อพิจารณาตามรูปของวลีจะพบว่า คล้ายคลึงใกล้เคียงกับ จารึกพ่อขุนรามคำแหงอาจเป็นไปได้ว่า สุภาษิตพระร่วงเดิมเป็นพระบรมราโชวาท ซึ่งพระร่วง พ่อขุนรามคำแหง ทรงแสดงสั่งสอนประชาชนชาวไทยในครั้งนั้นสุภาษิตพระร่วงเขียนเป็นร้อยสุภาพ มีรูปแบบที่กำหนดไว้ตายตัวว่าในวรรคหนึ่ง ๆ ให้ใช้คำได้วรรคละห้าคำ คำส่งสัมผัสมีรูปวรรณยุกต์ใด คำรับสัมผัสต้องมีรูปวรรณยุกต์นั้น เช่น ภายในย่อหน้าออก ภายนอกย่อหน้าเข้า เป็นต้น วรรณกรรมเรื่องสุภาษิตพระร่วงเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะของสุโขทัย ได้รับการเรียบเรียงเป็นร้อยสุภาพ และจารึกเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ (หอมรดกไทย, 2560)

2) กฎหมายตราสามดวง หรือ คัมภีร์พระธรรมนูญ

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของกฎหมายตราสามดวงนั้น ควรเข้าใจความหมายของคำว่า “กฎหมาย” ก่อน ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของกฎหมายว่า “กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้น หรือที่เกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตามหรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรัฐ” ดังนั้นที่มาของตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่ใช้กันมานานกว่า 400 ปี ในสังคมไทย และได้นำมาประมวลไว้ในกฎหมายตราสามดวง จึงสะท้อนความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของไทย ในสมัยอยุธยา กฎหมายไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย โดยผ่านมาทางมอญ คือ “คัมภีร์พระธรรมนูญ” ซึ่งมอญเรียกว่า “คัมภีร์ชัมม

สัจธรรม” คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ถือว่า เป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อว่า มิได้เกิดขึ้นจากสติปัญญาของมนุษย์ แต่เป็นผลงานที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าประทานมาให้ เป็นหลักในการอำนวยความสะดวกธรรมชาติของพระมหากษัตริย์ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ได้เผยแพร่ไปในดินแดนต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย ซึ่งกฎหมายของอยุธยาที่ได้มีการประกาศใช้ ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง พ.ศ. 1893 -1912) ก็ได้รับอิทธิพลมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เช่นกัน และได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ลักษณะต่างๆ หลายครั้งในรัชกาลต่อๆ มา รวมทั้งมีการตรากฎหมายใหม่เพิ่มเติมอีกด้วย กฎหมายต่างๆ ที่เป็นการสืบสาขาคดีโดยยึดมูลคดีตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นหลักนั้นเรียกว่า “พระราชศาสตร์” ขณะเดียวกันพระมหากษัตริย์ไทยแต่ละพระองค์ก็ได้ทรงออกกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดินตามความจำเป็นและเหมาะสม ซึ่งเป็นเรื่องนอกเหนือไปจากที่มีกำหนดไว้ในมูลคดีตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ รวมถึงการวินิจฉัยคดีความต่างๆ รวบรวมเป็นกฎหมายของแผ่นดินอีกส่วนหนึ่ง เรียกว่า “พระราชนิติศาสตร์ หรือพระราชนิติคดี” ดังนั้นด้วยทฤษฎีกฎหมายต่างๆ ในกฎหมายตราสามดวงจึงเป็นทั้ง “พระธรรมศาสตร์” และ “พระราชศาสตร์” และ “พระราชนิติศาสตร์ หรือพระราชนิติคดี” ผสมผสานกัน โดยมีคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ เป็นแกนหลักที่สำคัญ เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสื่อมอำนาจและสิ้น สุลลใน พ.ศ. 2310 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ทรงกอบกู้ชาติจนได้รับอิสรภาพกลับคืนมา และทรงเร่งบูรณะฟื้นฟูบ้านเมืองตลอดระยะเวลา 15 ปี จนกระทั่งถึงรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งเป็นการเริ่มต้นสมัยรัตนโกสินทร์ พระองค์ก็ได้ทรงทำนุบำรุงประเทศในทุกด้าน โดยเฉพาะสรรพวิชาการความรู้ต่างๆ ที่ขาดตอนไปเนื่องจากการเสียกรุงศรีอยุธยาดังกล่าวมาแล้ว (สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน, 2560)

3) สาเหตุของการชำระกฎหมายตราสามดวง

ก่อน พ.ศ. 2347 ระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงครองราชสมบัติอยู่นั้น ได้เกิดกรณีผู้พิพากษาคัดสินคดีหย่าร้างเรื่องหนึ่ง โดยไม่เป็นธรรม เรื่องมีว่า นายบุญศรี ช่างเหล็กหลวง ได้ทุลแก๊ว ถวายฎีกาต่อพระองค์ อ้างเหตุว่า ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการตัดสินคดีของผู้พิพากษา โดยระบุว่า ภรรยาของนายบุญศรีชื่ออำแดงป้อมประพฤตินไม่สมควร โดยเป็นชู้กับนายราชาอรอด แต่อำแดงป้อมกลับมาฟ้องหานายบุญศรี พระเกษมซึ่งทำหน้าที่ผู้พิพากษา กลับเข้าข้างอำแดงป้อม และยังพุดจาเกี่ยวพาราตีอำแดงป้อม แล้วพิพากษาให้อำแดงป้อมหย่าขาดจากนายบุญศรีได้ ทั้งที่นายบุญศรีไม่มีความผิด คดีดังกล่าวมีการอ้างตัวบทกฎหมายว่า แม้ชายผู้เป็นสามีไม่มีความผิด หากหญิงผู้เป็นภรรยาขอหย่า ก็ให้ศาลพิพากษาให้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายได้ ในสมัยนั้นด้วยทฤษฎีหมายจะเก็บรักษาไว้ที่ศาลหลวง

ฉบับหนึ่ง ที่ข้างพระที่นั่งพระบรมมหาราชวังอีกฉบับหนึ่ง และที่หอหลวงอีกฉบับหนึ่ง รวม 3 แห่ง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงโปรดเกล้าฯ ให้นำตัวบทกฎหมายที่เก็บรักษาไว้ทั้ง 3 แห่ง มาตรวจสอบทานกัน ปรากฏว่า มีข้อความตรงกันทุกฉบับว่า “ชายหาผิมิได้ หญิงขอหย่า ท่านว่าเป็นหญิงหย่าชาย หย่าได้”

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงมีพระราชดำริว่า ตัวบทกฎหมายเช่นนี้ไม่มีความยุติธรรม คงมีความผันเพื่อนวิปริตไป เหตุคงมาจากผู้ที่มีความโลภหลงไม่รู้จักละอายต่อบาปจึงแต่งหาประโยชน์ส่วนตัว ทำการแต่งกฎหมายตามใจชอบ มาพิพากษาคดีให้เสียความยุติธรรม โดยทรงยกตัวอย่างว่า ในทางพุทธจักรได้โปรดเกล้าฯ ให้ชำระสะสางพระไตรปิฎก เพื่อเป็นหลักแก่พระพุทธศาสนาแล้ว ในทางอาณาจักรนี้ ก็ต้องดำเนินการเช่นกัน คดีหย่าร้างเรื่องนายบุญศรีกับอำแดงป้อม จึงเป็นเหตุให้เกิดการชำระสะสางกฎหมายครั้งใหญ่ โดยโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งผู้ชำระกฎหมายจำนวน 11 คน ประกอบด้วยอัครราชบัณฑิต (ผู้ทำหน้าที่ทางหนังสือในราชสำนัก) 4 คน ลูกขุน (ปัจจุบันคือ ผู้พิพากษา) 3 คน และราชบัณฑิต 4 คน รวมเป็น 11 คน นำตัวบทกฎหมายที่มีอยู่ทั้งหมด มาตรวจสอบเนื้อความจัดเป็นหมวดหมู่ ชำระตัดแปลงเนื้อความที่วิปริตผิดความยุติธรรมออกเสีย ตัวบทกฎหมายที่นำมาชำระ ก็เป็นกฎหมายเก่าตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นส่วนใหญ่ (สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน, 2560)

4) เหตุที่เรียกชื่อว่ากฎหมายตราสามดวง

ผู้ชำระกฎหมายขณะนั้น ใช้เวลาดำเนินการชำระอยู่ประมาณ 11 เดือนก็แล้วเสร็จ โปรดเกล้าฯ ให้พนักงานอัครราชบัณฑิตไว้เป็น 3 ฉบับ หรือ 3 ชุด ชุดละ 41 เล่ม เขียนด้วยหมึกบนสมุดข่อยสีขาว ถือเป็นต้นฉบับแท้ เรียกว่า ฉบับหลวง เขียนเสร็จ เมื่อ พ.ศ. 2347 เก็บไว้ใกล้ชิดพระองค์คือ ห้องเครื่อง 1 ชุด เก็บไว้ที่หอหลวง 1 ชุด และไว้ที่ศาลหลวงอีก 1 ชุด กฎหมายที่ชำระจัดทำขึ้นใหม่นี้ โปรดเกล้าฯ ให้ปิดดวงตราพระราชสีห์ ตราพระคชสีห์ และตราบัวแก้ว ไว้บนปกทุกเล่มเป็นสำคัญ ทรงกำชับว่า ต่อไปเมื่อมีการอ้างใช้ตัวบทกฎหมายใดๆ ในการพิจารณาพิพากษาคดี หากกฎหมายที่อ้างไม่มีตราทั้งสามดวงนี้ อย่าให้ผู้ใดเชื่อฟังเป็นอันขาด ตราพระราชสีห์ ตราพระคชสีห์ และตราบัวแก้ว รวม 3 ดวงนั้น เป็นตราสำคัญ ในสมัยอยุธยา ซึ่งมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการรวมเบ็ดเสร็จอยู่ที่องค์พระมหากษัตริย์ การบริหารราชการแผ่นดินในขณะนั้น แบ่งการปกครองบังคับบัญชาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ หัวเมืองฝ่ายเหนือ เช่น เมืองพิษณุโลก เมืองสวรรคโลก เมืองสุโขทัย เมืองกำแพงเพชร อยู่ใต้บังคับบัญชาของมหาดไทย ซึ่งใช้ตราพระราชสีห์เป็นสำคัญ โดยมี “เจ้าพญาจักรีศรีองครักษ์” ตำแหน่งสมุหนายก ถือศักดินา 10,000 เป็นผู้บังคับบัญชา ส่วนหัวเมือง

ฝ่ายใต้ เช่น เมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง เมืองสงขลา เมืองไชยา อยู่ในบังคับบัญชาของกรมพระกลาโหม ซึ่งใช้ตราพระคชสีห์เป็นสำคัญมี “เจ้าพญามหาเสนาบดีฯ” ตำแหน่งสมุหพระกลาโหม ถือศักดินา 10,000 เป็นผู้บังคับบัญชา ส่วนหัวเมืองชายทะเลตะวันออก เช่น เมืองจันทบุรี เมืองตราด เมืองระยอง อยู่ในบังคับบัญชาของกรมพระคลัง ซึ่งใช้ตราบัวแก้วเป็นสำคัญ มี “ออกญาศรีธรรมราชฯ” ตำแหน่งโกษาธิบดี หรือเจ้าพระยาพระคลัง ถือศักดินา 10,000 เป็นผู้บังคับบัญชา ส่วนการปกครองในราชธานีขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ ตราพระราชสีห์ ตราพระคชสีห์ และตราบัวแก้ว รวม 3 ดวง ที่ประทับบนปกของกฎหมาย ที่ชำระใหม่แต่ละเล่ม จึงมีนัยสำคัญหมายความว่า การบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักรนั่นเอง

กฎหมายตราสามดวงที่ได้รับการชำระ ในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการคัดลอกตัวบทกฎหมายเดิมที่สืบทอดต่อๆ กันมาจากสมัยอยุธยาแล้ว ยังเป็นการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ตัวบทใหม่ๆ ลงไปด้วย อย่างไรก็ดีหากคำนึงถึงจำนวนคณะกรรมการที่มีเพียง 11 คน และใช้เวลาชำระกฎหมายเพียง 11 เดือน น่าจะสันนิษฐานได้ว่า ตัวบทกฎหมายส่วนใหญ่ คงเป็นบทบัญญัติแต่เดิมที่สืบทอดกันมา หากมีการแก้ไขปรับปรุงต่อเติม หรือแม้กระทั่งยกร่างใหม่ในบางมาตรา ก็เป็นสัดส่วนที่ไม่มากนัก ส่วนจะมีการเปลี่ยนแปลงส่วนใด และประเด็นใดเป็นสิ่งที่นักประวัติศาสตร์กฎหมายจะได้ทำการค้นคว้ากันต่อไป

กฎหมายตราสามดวงได้รับยกย่องว่า เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกแห่งสมัยรัตนโกสินทร์ จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1” เนื่องจากเป็นการนำบทกฎหมายลักษณะต่างๆ ขณะนั้น อันมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา มารวบรวมเป็นหมวดหมู่ และชำระตัดแปลงบางบทที่วิปลาส ซึ่งทำให้เสียความยุติธรรมออกไป (สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน, 2560)

2.9 ความเชื่อในทางศาสนา

2.9.1 ความเชื่อทางศาสนาพุทธ

หลักคำสอนของศาสนาพุทธมีอยู่มากมาย แต่ชาวพุทธส่วนใหญ่จะมีความเชื่อเป็นหลักแนวทางเดียวกัน ไม่ว่าจะนับถือนิกายใด เป็นความเชื่อที่สืบทอดกันต่อมาและฝังแน่นในสายเลือดของชาวพุทธ และจะแสดงออกมาในพฤติกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิต สรุปได้ดังนี้

1) เชื่อเรื่อง “บาป-บุญ” พระพุทธองค์ทรงเทศนาสอนเรื่อง บุญ-บาป ไว้ตอนหนึ่งว่า “หากบุรุษพึงทำบาปไซ้ ไม่พึงทำบาปนั้นบ่อยๆ ไม่พึงทำความพอใจในบาปนั้นเพราะการตั้งสมบาปนำทุกข์มาให้” ความเชื่อในศาสนาพุทธ ไม่มีการล้างบาป เชื่อว่าบาปล้างไม่ได้ แต่

อาจผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ “บุญ” คือ การทำในสิ่งที่ดี ทำแล้วได้รับผลบุญ จิตใจเป็นสุข ผ่อนคลาย อบอุ่นใจ อิ่มเอิบในบุญนั้น “บาป” คือ สิ่งตรงข้ามกับบุญ คือการทำในสิ่งที่ไม่ดี ทำผิดทำชั่ว เมื่อทำแล้วก็จะไม่เป็นสุข ทุกข์ใจ หดหู่ วิตก เศร้าหมอง หวาดกลัว

2) เชื่อเรื่อง “การเวียนว่ายตายเกิด” หรือเรื่องชาติภพหน้า หากบุคคลใดยังไม่หลุดพ้นจาก กิเลส ตัณหา เครื่องร้อยรัด และอวิชชา ความไม่รู้มาบดบังอยู่ จะเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ หากเมื่อหลุดพ้นจากกิเลส ตัณหา และอวิชชาได้ก็จะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด อันเป็นทุกข์ของสัตว์โลกได้

3) เชื่อเรื่อง “อนิจจัง” คือความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ทุกสิ่งมีเกิด ตั้งอยู่และดับไป จึงไม่ควรประมาท และเชื่อในเรื่อง “อนัตตา” ความไม่มีตัวตน ไม่มีค้ำมั่นถาวรในสิ่งใด

4) เชื่อเรื่อง “การไม่จองเวร” ตามพุทธภาษิตที่ว่า ผู้ชนะย่อมก่อเวร ผู้แพ้ย่อมนอนเป็นทุกข์ บุคคลละความชนะและความแพ้เสียได้ จึงสงบนอนเป็นสุข ชาวพุทธมีคติสอนใจในความเชื่อนี้ว่า “จงระงับเวรด้วยการไม่จองเวร” และ “แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร” จากความเชื่อนี้จึงทำให้ชาวพุทธไม่ผูกพยาบาทอาฆาต และมักจะให้อภัย อโหสิกรรมให้ หากผู้ที่ทำร้ายนั้นสำนึกผิด เพราะมีความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด จึงไม่ต้องไปใช้เวรกรรมในชาติหน้าอีก

5) เชื่อว่าทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน จะต่างกันก็ตรงที่สั่งสมมา ดังนั้นจึงปฏิเสธเรื่องการแบ่งชั้นวรรณะของมนุษย์ เพราะสิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นสิ่งสมมติทั้งสิ้น คุณภาพของคนอยู่ที่ความดี มนุษย์ทุกคนไม่ว่าเพศใด เกิดในชาติตระกูลใด มีฐานะยากดีมีจนต่างกันอย่างไร ก็สามารถบรรลุธรรมได้ พระพุทธองค์ทรงปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

6) เชื่อศรัทธาต่างๆ ชาวพุทธมีเสรีภาพในการเชื่อและศรัทธา แต่ควรเชื่อในกาลามสูตรว่า พวกท่านทั้งหลายอย่าเชื่อถือ คือ 1) โดยฟังตามกันมา 2) โดยปฏิบัติสืบต่อกันมา 3) โดยฟังข่าวลือ 4) โดยอ้างตำรา 5) โดยนึกเอาเอง 6) โดยคาดคะเนเอาเอง 7) โดยคิดเอาตามอาการที่เป็นไป 8) โดยชอบใจว่าถูกต้อง 9) โดยเชื่อว่าผู้พูดควรเชื่อได้ 10) โดยนับถือว่า “ท่านเป็นครูอาจารย์ของเรา” อย่าเชื่อมงาย ให้ใช้ปัญญาพิจารณาควบคู่ไปกับศรัทธาและความเชื่อ

7) เชื่อกรรมลิขิต เชื่อว่าทำกรรมดีย่อมผลดี ทำกรรมชั่วย่อมได้ผลชั่ว “กรรมจำแนกสัตว์โลกให้เป็นไปต่างๆกัน สัตว์โลกมีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย” (บุญมี เมธาภรณ์, 2546)

2.9.2 ความเชื่อในศาสนาคริสต์

นิกายของศาสนาคริสต์ สาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ การจัดแย้งกันเองของเหล่าสาวก ผู้ใหญ่หรืออัครสาวกหลายท่าน เกิดมีพิธีกรรมความเชื่อและถือปฏิบัติต่างกัน จึงแตกออกเป็นนิกาย เป็นคณะถือปฏิบัติตามแบบความคิดความเชื่อของฝ่ายตน และสาเหตุสำคัญอีกประการ คือ การเสื่อมความศรัทธาของประชาชนชาวคริสต์ เนื่องจากเกิดเสื่อมศรัทธาแก่คณะสงฆ์และศาสนาจักรที่ประพฤติไม่เหมาะสมไม่ถูกต้องตามหลักคำสอนของพระเยซู เป็นต้น ในบรรดานิกายต่างๆ หลายนิกายของศาสนาคริสต์นั้นมีอยู่ 3 นิกายที่สำคัญและเผยแพร่ไปทั่วโลก คือ

- 1) นิกายโรมันคาทอลิก (Roman Catholic)
- 2) นิกายกรีกออร์ทอด็อกซ์ (Greek Orthodox)
- 3) นิกายโปรเตสแตนต์ (Protestant)

ชาวคริสต์ไม่ว่านิกายใดจะมีความเชื่อร่วมกันที่สำคัญ ได้แก่

- 1) เชื่อเรื่อง “ตรีเอกานุภาพ” คือ พระบิดา พระบุตร และ พระวิญญาณบริสุทธิ์ (พระจิต)
- 2) เชื่อว่าพระเยซูคริสต์ เป็นบุตรของพระเจ้าที่ลงมาช่วยเหลือมนุษย์ เป็นพระผู้ช่วยให้รอด (Messiah) ผู้มาช่วยไถ่บาปแก่มนุษย์
- 3) เชื่อเรื่อง บาปดั้งเดิม (Original Sin) คือ มนุษย์ทุกคนเกิดมาที่บาปติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เพราะอาดัมและอีฟ บรรพบุรุษของมนุษย์ประพฤติละเมิดต่อพระเจ้า
- 4) เชื่อเรื่องการล้างบาป มีการสารภาพบาป เชื่อว่าเมื่อทำบาปและสำนึกผิดแล้วจริงๆพระเจ้าจะทรงประทานอภัย
- 5) เชื่อเรื่องการสวดอ้อนวอนต่อพระเจ้าโดยศรัทธาตั้งมั่นอย่างแท้จริงก็จะ เป็นเหมือนสะพานเชื่อมระหว่างผู้สวดนั้นกับพระเจ้า ชาวคริสต์ทุกคนสามารถติดต่อกับพระเจ้าได้ด้วยตนเอง หากศรัทธาตั้งมั่นอย่างแท้จริงแล้ว พระเจ้าจะทรงทราบและคุ้มครองผู้นั้น โคนมิต้อง เช่นหรือสังเวทใดๆ
- 6) มีความศรัทธาอย่างสูงในการเผยแพร่ศาสนา
- 7) ชาวคริสต์ทุกคนจะทำสำคัญมหากงเขนทุกครั้งเวลาทำพิธีต่างๆเสร็จ และก่อนรับประทานอาหารและก่อนนอน (สำหรับผู้ที่เคร่ง)

วิธีทำสำคัญมหากางเขน คือ ยกมือขวาขึ้นหน้าผากพลางว่า “เดชะพระนาม พระบิดา” แล้วลดลงที่อก พลางว่า “และพระบุตร” แล้วยกไปบ่าซ้ายขวา (จากซ้ายไปขวา) และกล่าววว่า “พระจิต” และจบลงด้วยคำว่า “อาเมน” (บุญมี เมธางกูร, 2546)

2.9.3 ความเชื่อในศาสนาอิสลาม

แม้ว่านิกายศาสนาต่างๆของอิสลามจะมีความเชื่อถือที่แตกต่างกันไป แต่พวกเขายังคงมีแนวความเชื่อพื้นฐานที่มีความเหมือนกันอยู่หลายประการ กล่าวคือ

- 1) ศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียว คือ พระอัลเลาะห์ผู้ทรงอภิบาลโลก
- 2) ศรัทธาในปวงเทพผู้เป็นศาสนทูตของพระเจ้า
- 3) ศรัทธาในวิญญานของปวงเทพทั้งดีและร้าย
- 4) ศรัทธาในศาสนทูตน้อยใหญ่ทั้งหมด บรรดาศาสดาผู้นำต่างๆ อันได้แก่ อาดัม โนอาห์ อับราฮัม โมเสสและเยซู แต่ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดคือ มุฮัมมัด
- 5) ศรัทธาในวันพิพากษาครั้งสุดท้ายในวันนั้น ศาสนิกชนอิสลามที่แท้จริงจะไปอยู่สวรรค์ซึ่งเป็นอุทยานของความเพลิดเพลิน พวกที่มีโชอิสลามจะได้ไปเสวยกรรมอย่างหนักที่นรกอันร่ำร้อนทั้ง 7 หลุม
- 6) ศรัทธาในลิขิตของพระเจ้า ชาวมุสลิมเชื่อว่า สรรพสิ่งทั้งหลายที่เกิดมาหรือปรากฏอยู่ทั้งหมด ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เกิดมาตามพระประสงค์ของพระอัลเลาะห์ มนุษย์ไม่สามารถจะเลือกสรรสิ่งใดตามที่ตนเองต้องการ แม้ว่าจะใช้เชือกตึงพันเสาผูกสุนัขติดกับต้นไม้ใหญ่ไว้ หากพระองค์มีพระประสงค์จะให้หยุดไปก็ยอมเป็นไปเช่นนั้นได้ (บุญมี เมธางกูร, 2546)

2.10 ประเทศในอาเซียนที่นับถือศาสนาพุทธที่ให้ความสำคัญกับความเชื่อในโลกหน้า

ประเทศในอาเซียนที่นับถือศาสนาพุทธ ได้แก่ ประเทศกัมพูชา เมียนมาร์ เวียดนาม ไทย ลาว และสิงคโปร์ ศาสนาหลักของประชาชนในรัฐสมาชิกประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย

ตารางที่ 2.4 รัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

รัฐสมาชิกอาเซียน	ร้อยละ
ราชอาณาจักรกัมพูชา	95
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	75
ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	90
ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์	42.5
ราชอาณาจักรไทย	95
ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	70

ที่มา: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560

ตารางที่ 2.5 รัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม

รัฐสมาชิกอาเซียน	ร้อยละ
ประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม	67
ประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย	87
ประเทศมาเลเซีย	60.4

ที่มา: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560

ตารางที่ 2.6 รัฐสมาชิกอาเซียนที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์

รัฐสมาชิกอาเซียน	ร้อยละ
ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์	92
ประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม	13
ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	15
ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์	14.5
ประเทศมาเลเซีย	11.6
ประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม	10

ที่มา: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560

ประชาชนในรัฐสมาชิกอาเซียนดังกล่าวข้างต้น ได้ยึดหลักการสำคัญของศาสนาที่ตนเองนับถือซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำเนินชีวิต ศิลปะ สถาปัตยกรรม

และวัฒนธรรม ตลอดจนการเมืองการปกครองประเทศอย่างเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของแต่ละประเทศ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาของประชาชนในรัฐสมาชิกประชาคมอาเซียน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะเข้าไปสู่หัวใจของประชาชาตินั้น และเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา ภายใต้เสาหลักของประชาคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ซึ่งเกื้อกูลและเกื้อหนุนต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community-APSV) และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) แนวทางการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศภาคีสมาชิกศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ล้วนถือกำเนิดขึ้นในทวีปเอเชีย กล่าวคือ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามถือกำเนิดในประเทศเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธถือกำเนิดในประเทศเอเชียใต้และแพร่หลายเข้ามาแทนที่ความเชื่อและการเคารพนับถือของประชาชนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมตัวกันเป็นอาเซียนและจะรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนใน พ.ศ.2558 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อถือทางศาสนาของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศนั้นๆ จึงเป็นวิถีทางหรือพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะเข้าไปสู่หัวใจของประชาชาตินั้นๆ

ศาสนาของประชาชนในประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาลาม ประเทศเนการา บรูไน ดารุสซาราม เดิมประชาชนนับถือความเชื่อที่สืบทอดกันมาตามประเพณี ต่อมาได้รับอิทธิพลทางศาสนาพุทธจากอาณาจักรศรีวิชัย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12 ซึ่งมีอิทธิพลครอบคลุมตั้งแต่ภาคใต้ของประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซียทั้งหมด อาณาจักรศรีวิชัยนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน พุทธศตวรรษที่ 19 อาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลง ศาสนาอิสลามเข้ามาแทนที่และกลายเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือและเป็นศาสนาประจำชาติ ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามนิกายสุหนี่ ร้อยละ 67 และเป็นศาสนาประจำชาติ ศาสนาพุทธ ร้อยละ 13 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 10 ที่เหลือนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.1 ศาสนาของประชาชนในราชอาณาจักรกัมพูชา

ราชอาณาจักรกัมพูชานั้น ความเชื่อดั้งเดิมของประชาชน คือ นับถือตามบรรพบุรุษ ได้แก่ นับถือโลกธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ และผี ต่อมาได้รับเอาวัฒนธรรมอินเดียมาใช้ในพิธีกรรมต่างๆ โดยศาสนาแรกที่ประชาชนนับถือ ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ต่อมานับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานและเถรวาทตามลำดับ ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ซึ่งเริ่มเมื่อ พ.ศ.1724 ได้ทรงทำนุบำรุงศาสนาจนเจริญรุ่งเรืองและได้รับการนับถือจากประชาชนทุกระดับตั้งแต่กษัตริย์ลงมา และ

เป็นศาสนาประจำชาติของราชอาณาจักรกัมพูชาในปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นิกายเถรวาท ร้อยละ 95 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 3 ที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์และศาสนา พราหมณ์-ฮินดู (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.2 ศาสนาของประชาชนในประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ความเชื่อดั้งเดิมของประชาชนมีลักษณะเช่นเดียวกับประชาชนในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่นับถือตามบรรพบุรุษสืบกันมาตามประเพณี ศาสนาพุทธได้แพร่หลาย และหรือเผยแผ่เข้าสู่ดินแดนที่เป็นประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซียในปัจจุบัน ในช่วงพุทธศตวรรษ ที่ 3 โดยพระเจ้าอโศกมหาราชกษัตริย์ของอินเดียได้ส่งพระโสภณพระอัครเถระเป็นมรณะทูต เดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนแถบนี้ที่รู้จักกันในนามสุวรรณภูมิ ในช่วงพุทธ ศตวรรษที่ 12 ได้เกิดอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่อาณาจักรหนึ่ง ชื่อ “อาณาจักรศรีวิชัย” นับถือศาสนาพุทธ นิกายมหายาน โดยพบหลักฐานทางโบราณวัตถุที่สำคัญจำนวนมาก ได้แก่พระพิมพ์ดินดิบและรูป พระโพธิสัตว์ ซึ่งสร้างขึ้นตามความศรัทธาของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน พุทธ ศตวรรษที่ 15 อาณาจักรศรีวิชัยบนเกาะชวาภาคกลางได้ติดต่อสัมพันธ์กับแคว้นเบงกอล โดยส่ง พระภิกษุและช่างฝีมือมาเผยแผ่พุทธศาสนาและศิลปะแบบปาละ โดยการสร้างพระพุทธรูป ประดิษฐานไว้ในดินแดนแห่งนี้และมีพุทธสถานที่สำคัญหลายแห่งที่แสดงให้เห็นความรุ่งเรืองของ ศาสนาพุทธในประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซียในอดีต โดยเฉพาะพุทธศาสนสถานบุโรพุทโธ/โบโร บูร์ (บรมพุทโธ) ซึ่งตั้งอยู่ที่ราบเกตุ (Kedu) ในภาคกลางของชวา และพระวิหารเมนดุต (Mendut) ต่อมาใน พ.ศ. 2012 ศาสนาอิสลามได้แพร่หลายเข้ามาในประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ศาสนา พุทธตกอยู่ในภาวะเสื่อมถอยลงมาและกลายเป็นศาสนาของชนกลุ่มน้อยในที่สุด ประชาชนส่วน ใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 87 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 9.5 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ร้อยละ 1.8 และศาสนาพุทธ ร้อยละ 1.3 ตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีวิชัยที่ได้กล่าวถึงมาแล้วข้างต้น จาก หลักฐานทางประวัติศาสตร์ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทได้แผ่เข้าสู่ประเทศมาเลเซียตั้งแต่พุทธ ศตวรรษที่ 3 แต่ไม่แพร่หลายนัก ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 12 ได้รับอิทธิพลศาสนาพุทธนิกาย มหายานจากอาณาจักรศรีวิชัย ต่อมาศาสนาอิสลามได้เข้ามาเผยแผ่หลายอย่างกว้างขวางนับตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 20 ในสมัยพระเจ้าบรมเสือแห่งอาณาจักรมะละกาเป็นต้นมา ทำให้ศาสนาพุทธ หมดความสำคัญลงประเทศมาเลเซีย ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 60.4 นับถือ ศาสนาพุทธ ร้อยละ 19.2 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 11.6 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ร้อยละ 6.3 และอื่นๆ ร้อยละ 2.5 (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.3 ศาสนาของประชาชนในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ศาสนาพุทธเข้าสู่ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์มาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชกษัตริย์ของอินเดีย พบว่าศาสนาพุทธนิกายเถรวาทได้เจริญรุ่งเรืองและประดิษฐานมั่นคงสืบมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 6 เพราะได้พบหลักฐานเป็นคำจารึกภาษาบาลีระบุว่าศาสนาพุทธนิกายเถรวาทได้เข้ามาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชดังกล่าวแล้ว โดยได้รับการทำนุบำรุงจากกษัตริย์และประชาชนสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ร้อยละ 90 และเป็นศาสนาประจำชาติ นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 5 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 3.8 และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ร้อยละ 0.05 (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.4 ศาสนาของประชาชนในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประมาณ พ.ศ.612 ประชาชนนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน พ.ศ.1290 กลับไปนับถือลัทธิพื้นเมือง คือนับถือผีตามที่บรรพบุรุษสืบทอดมา ซึ่งบางส่วนยังคงนับถือสืบทอดมาจนปัจจุบัน พ.ศ.1896 กษัตริย์ของลาวขณะนั้น (อาณาจักรล้านช้าง) ส่งทูตไปทูลขอนิมนต์พระสงฆ์จากอาณาจักรเขมรเข้ามาเผยแผ่ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทในอาณาจักรล้านช้าง จนศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเจริญรุ่งเรืองประดิษฐานมั่นคงสืบมาจนถึงปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ร้อยละ 75 และเป็นศาสนาประจำชาติ นับถือศาสนาคริสต์ประมาณ 100,000 คน และนับถือศาสนาอิสลาม ประมาณ 300 คน ที่เหลือนับถือผี ร้อยละ 16-17 ศาสนาของประชาชนในประเทศมาเลเซียในอดีตประเทศมาเลเซียเคยได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและศาสนาพุทธ (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.5 ศาสนาของประชาชนในประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

เดิมประชาชนได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมและพุทธศาสนาจากอาณาจักรวิชัยในสมัยเรืองอำนาจ ที่ได้แผ่ขยายมาจนถึงประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ในพุทธศตวรรษที่ 7 ถึงพุทธศตวรรษที่ 13 ตามมาด้วยศาสนาพุทธนิกายมหายานระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 ถึงพุทธศตวรรษที่ 20 ในขณะที่เมืองขึ้นของประเทศสเปนและสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลทางศาสนาคริสต์จากประเทศเจ้าของอาณานิคมอย่างกว้างขวางทั่วทั้งประเทศ ส่วนทางภาคใต้ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลของศาสนาอิสลาม และเมื่อชาวอินเดียและปากีสถานอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานก็ได้นำศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเข้ามาด้วย ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 92 ศาสนาอิสลาม

ร้อยละ 5 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ร้อยละ 2 และศาสนาพุทธ ร้อยละ 1.5 (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.6 ศาสนาของประชาชนรัฐสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นส่วนหนึ่งของประเทศมาเลเซีย ประชาชนจึงได้รับอิทธิพลทางศาสนาเช่นเดียวกับประเทศมาเลเซีย กล่าวคือ ศาสนาพุทธได้แพร่หลายเข้ามาในประเทศนี้ตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีวิชัย ศาสนาพุทธนิกายมหายานจึงเจริญมั่นคงเนื่องจากชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาตั้งรกรากในประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ก็มีชาวมาเลย์ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามและชาวอินเดียซึ่งนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ร้อยละ 4 ไม่นับถือศาสนา ร้อยละ 25 ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ร้อยละ 42.5 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 14.9 ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ร้อยละ 4 ไม่นับถือศาสนา ร้อยละ 25 (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.7 ศาสนาของประชาชนในราชอาณาจักรไทย

ก่อนที่ศาสนาพุทธจะเข้ามาสู่ราชอาณาจักรไทย ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือลัทธิพื้นเมืองตามที่สืบทอดกันมา ศาสนาพุทธเข้ามาสู่ดินแดนที่เป็นราชอาณาจักรไทยปัจจุบันในพุทธศตวรรษที่ 3 โดยพระสมณทูตพระโสภณเถระและพระอูตรเถระที่พระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์ของอินเดียส่งเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ ศาสนาซึ่งมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยทั้งด้านวรรณกรรมและพิธีกรรมในราชสำนัก อีกศาสนาหนึ่งคือ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และเชื่อว่าเข้ามาก่อนสมัยสุโขทัย เนื่องจากพบโบราณสถานและรูปสลักเทพเจ้าซึ่งสร้างขึ้นตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นจำนวนมากในราชอาณาจักรไทย โดยโบราณสถานและรูปสลักเทพเจ้านี้มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 9-10 หรือเก่ากว่านั้น อย่างไรก็ตาม กษัตริย์ของราชอาณาจักรไทยได้ทำนุบำรุงศาสนาพุทธนิกายเถรวาทให้เจริญรุ่งเรืองประดิษฐานมั่นคงสืบมาจนถึงปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ร้อยละ 95 เป็นศาสนาประจำชาติโดยพฤตินัย ทั้งนี้เพราะมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 9 ว่าระบมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ที่เหลือ นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4 ศาสนาคริสต์และอื่นๆ ร้อยละ 1 (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.8 ศาสนาของประชาชนในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ประชาชนเวียดนามได้รับอิทธิพลทางศาสนาผ่านทางประเทศจีน โดยเริ่มแรกลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ ได้เผยแพร่เข้าสู่ประเทศเวียดนามก่อน จนถึง พ.ศ. 732 คณะธรรมทูตจากประเทศจีนหลายคณะจึงได้ไปเผยแพร่และประดิษฐานศาสนาพุทธนิกายมหายาน และได้รับการฟื้นฟูใน พ.ศ.1512 ต่อมาได้รับการนับถืออย่างแพร่หลาย โดยกษัตริย์ของเวียดนามทรงเอาใจใส่ทำนุบำรุงพุทธศาสนาเป็นอย่างดีจนตกทอดมาถึงปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ร้อยละ 70 นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 15 ที่เหลือนับถือศาสนาอิสลามและลัทธิขงจื้อ (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.10.9 ศาสนาในประเทศมาเลเซีย

ส่วนใหญ่ของศาสนาที่เด่น ๆ ของโลกจะถูกแสดงและตามด้วยผู้อยู่อาศัยของประเทศมาเลเซีย ศาสนา เช่น อิสลาม พุทธ ฮินดู ซิกข์ เต๋า ขงจื้อ และศาสนาคริสต์ มีค่อนข้างมากในการแสดงตนของประเทศนี้ ความเชื่อและการปฏิบัติของศาสนาเหล่านี้ได้ให้มาเลเซียอักขระเชื้อชาติที่แตกต่างอย่างมาก การปฏิบัติทางศาสนาที่แตกต่างกันในประเทศมาเลเซียได้หล่อเลี้ยงสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นหลายเชื้อชาติและหลายมิติ อิสลามเป็นศาสนาประจำชาติและศาสนาที่โดดเด่นที่สุดของมาเลเซีย เกี่ยวกับร้อยละ 58 ของจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศมาเลเซียปฏิบัติศาสนาอิสลาม ในความเป็นจริงมากที่สุดของผู้ติดตามของศาสนาอิสลามเป็นมาเลเซีย เนื่องจากความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งกับประเทศที่มีประเทศจีนประมาณร้อยละ 27 ของคนจากประเทศมาเลเซียเป็นผู้ติดตามของพุทธศาสนา เกี่ยวกับ 8% ของประชากรเป็นชาวฮินดูศาสนาฮินดูมีประชากรส่วนใหญ่โดยมีประชากรอินเดียที่อาศัยอยู่ในประเทศศาสนาอื่น ๆ เช่น คริสต์ศาสนา เต๋า ขงจื้อ และศาสนาซิกข์ ประกอบด้วยประมาณ ร้อยละ 9 ของประชากรทั้งหมด ศาสนาคริสต์ได้ทำผลกระทบที่มีขนาดใหญ่เมื่อมาเลเซียตะวันออกในการเปรียบเทียบกับคาบสมุทรมมาเลเซีย คนพื้นเมืองหลายแห่งในมาเลเซียตะวันออกได้ปรับศาสนาคริสต์เป็นศาสนาของพวกเขาต่างๆที่มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเด่นสถานะของเสรีภาพทางศาสนาหรือเสรีภาพในการนับถือศาสนาใด ๆ ที่ได้รับการรับประกันโดยรัฐธรรมนูญของประเทศนี้ได้รับผลกระทบจากสังคมที่มีขนาดใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางเชื้อชาติที่กฎหมายหรือสัญญาในประเทศ ดังนั้นศาสนาในมาเลเซียเล่นเป็นส่วนสำคัญมากในการดำเนินชีวิตของประชาชน มีมัสยิดจำนวนมากศาลเจ้าโบสถ์และวัดทั่วประเทศมาเลเซีย (ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.), 2560)

2.11 สภาพสังคมไทยกับศาสนาที่เป็นตัวกำหนดมาตรฐานในการสร้างหลักการดำรงชีวิต

ศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญของคนไทย สังคมไทยมีความผูกพันกับสถาบันศาสนาในลักษณะที่มีความพิเศษแตกต่างกว่าชาติอื่น นั่นคือคนไทยมีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อศาสนาทุกศาสนา เปิดโอกาสให้บุคคลนับถือศาสนาอื่นๆ ได้อย่างอิสระ และยอมให้ศาสนาทั้งปวงดำรงอยู่ในสังคมไทยโดยไม่ขัดขวาง โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) สังคมไทยยอมรับศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติ
- 2) ยอมให้ศาสนาต่างๆ ได้ตั้งอยู่ในประเทศไทย
- 3) ศาสนาพุทธเป็นบ่อเกิดสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี กฎเกณฑ์ กฎหมาย ค่านิยม วิถีชีวิตของชาวไทย
- 4) ศาสนาพุทธเป็นสถาบันสำคัญที่ช่วยให้เกิดจุดรวมจิตใจของคนไทยอย่างแน่นแฟ้น
- 5) ศาสนาพุทธได้กลายเป็นกลไกที่ช่วยปิดเป่าความขัดแย้งและสร้างความสงบในสังคม
- 6) สังคมไทยนำเอาหลักศาสนาเป็นพื้นฐานชีวิตและหล่อเลี้ยงศาสนาให้มั่นคง
- 7) สังคมไทยนำสิ่งที่มีคุณค่าของศาสนาอื่นมาใช้ผสมผสานกับหลักศาสนาพุทธ
- 8) สมาชิกของสังคมพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่น โดยไม่ถือว่าเป็นการเสื่อมเสียหรือเป็นบาปแต่อย่างใด
- 9) สังคมไทยไม่ถือว่า สมาชิกในสังคมไทยต้องขาดคุณสมบัติหรือสิทธิที่พึงมีหากนับถือศาสนาอื่น
- 10) สถาบันครอบครัวของสังคมไทย ยอมรับการแต่งงานต่างศาสนาได้
- 11) สถาบันกฎหมายของไทยให้ความคุ้มครองป้องกันศาสนาและลัทธิทั้งปวง
- 12) สังคมไทยได้แสดงออกถึงความผูกพันต่อศาสนาทั้งปวง (พวงผกา คุโรวาท, 2539)

พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเอกของโลกที่มีหลักคำสั่งสอนอันเปรียบเสมือนห้วงมหานทีแห่งสรรพศาสตร์ จึงมิใช่เพียงแต่เป็นปรัชญาหรือทฤษฎีเท่านั้น หากแต่ยังมีเนื้อหาครอบคลุมถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความนึกคิดแทบทุกด้านและที่สำคัญพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาท และกิริยา

วาท) เป็นศาสนาแห่งความเพียรพยายาม (วิริยวาท) ไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ่อนวอนปรารณา หรือศาสนาแห่งความหวังหวังกังวล การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติให้ทุกคนจัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริงๆ ในโลกนี้และเริ่มต้นแต่บัดนี้

คำว่า “พระพุทธศาสตร์” แยกได้เป็น 3 คำ คือ คำว่า พระ แปลว่าประเสริฐ ดิเลศ คำว่า พุทธะ แปลว่า ผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบาน ในที่นี้หมายถึงท่านผู้ตรัสรู้หรือริสัจ 4 อย่างด่องแท้ คำว่า ศาสตร์ แปลว่าความรู้ หรือองค์ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าวิจัย ซึ่งเป็นกิจกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่งที่มีมุ่งอธิบายอย่างเป็นระบบในความที่น่าจะเป็นไปได้ เมื่อรวมกันแล้วได้ความหมายว่า องค์แห่งความรู้ของผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบานอย่างประเสริฐในบรรดาองค์แห่งความรู้ทั้งหมดนั้นเป็นความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยพระองค์เองจนสามารถกำหนดเป็นทฤษฎีแห่งความรู้ต่าง ๆ มากมาย ในที่นี้จะแบ่งลักษณะความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเพียงแค่น้อยนิดเท่านั้น แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) คำสอนที่ทรงค้นพบใหม่ เช่น อริยสัจ ปฏิจจสมุปบาท เป็นต้น
 2) คำสอนที่ทรงปฏิรูประบุจากลัทธิ ศาสนาเดิม เช่น การทำบุญให้ได้ผลสมบูรณ์จะต้องทำกับผู้ที่เป็นพราหมณ์โดยกำเนิด หรือบริสุทธฺ์โดยตระกูล พระองค์ทรงปฏิรูปโดยให้ทำกับปฏิคาหก (ผู้รับ) ที่มีศีลบริสุทธฺ์มีคุณธรรม และทายก (ผู้ถวายหรือผู้ให้) จะต้องมีความบริสุทธฺ์ใน 3 กาล คือก่อนให้-ขณะกำลังให้-หลังจากให้แล้ว

3) คำสอนที่ทรงปฏิวัติ เช่น การฆ่าสัตว์บูชายัญจัดเป็นมหามงคลอย่างยิ่งสามารถบันดาลให้ตนสำเร็จตามปรารณา พระองค์ทรงเห็นตรงกันข้ามว่าการฆ่าเป็นบาปทั้งสิ้น ความรู้ในพระพุทธศาสนาแม้จะมากมาย ถึงกระนั้นก็ตามพระพุทธศาสนามีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่พระนิพพาน คือการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้นการบรรลุนิพพานก็คือการเข้าถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง และบรรลุความสุขอย่างสูงสุด จิตของผู้บรรลุนิพพานย่อมมีความสะอาดสว่างและสงบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่และเมื่อดับขันธแล้วก็เป็นการสิ้นทุกข์ ไม่กลับมาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารอีกต่อไป เมื่อมนุษย์ไม่สามารถเข้าสู่เป้าหมายอันสูงสุดได้อย่างรวดเร็วทางพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดอิตถะ หรือประโยชน์ที่เป็นเป้าหมายหลักและเป้าหมายรองเอาไว้เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและเป็นที่ยมุ่งหวังสำหรับมนุษย์เอาไว้ 3 ระดับ ดังนี้

3.1) ทิฏฐิธัมมิกัตถะ จุดหมายขั้นตาเห็น หรือประโยชน์ปัจจุบัน เช่นมีสุขภาพที่ดี มีเงินใช้และมีงานทำ มีสถานภาพที่ดี และมีครอบครัวที่ผาสุก เป็นต้น

3.2) สัมปรายิกัตถะ จุดหมายขั้นเลขาเห็น หรือประโยชน์เบื้องต้น เช่น ความอบอุ่นสบายซึ่งสุขใจ ความภาคภูมิใจ ความอึ้งใจ ความแก้แค้นล้างแค้นใจ และความโล่งจิตมั่นใจ เป็นต้น

3.3) ปรมัตถะ จุดหมายสูงสุด หรือประโยชน์อย่างยิ่ง เช่น ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม ไม่ผิดหวังและเศร้า มีความปลอดโปร่งสงบ และเป็นอยู่ด้วยปัญญา เป็นต้น

พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่มีเหตุและผลเป็นศาสนธรรมว่าโดยแม่บทอันเป็นหลักการใหญ่ที่เรียกว่า ปาพจน์ มี 2 อย่างคือ พระธรรมกับพระวินัย ว่าโดยปฏิภนซึ่งเป็นคัมภีร์หลักของศาสนามี 3 คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ว่าโดยหัวข้อที่เรียกว่า ธรรมชั้นตรี มี 84,000 พระธรรมชั้นตรี (คนอง วังฝ้ายแก้ว, 2560)

2.11.1 ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ด้วยชนชาติไทยได้นับถือและยกย่องเทิดทูนเป็นสรณะแห่งชีวิต สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรมของชาติส่วนใหญ่ มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา องค์พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นพระประมุขของชาติทุกๆ พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงยกย่องเชิดชูพระพุทธศาสนาตลอดมาตั้งแต่อดีตอันยาวนาน จวบจนกาลปัจจุบัน อันแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ว่าพระพุทธศาสนาได้สถิตสถาพรเป็นมิ่งขวัญของชาติไทยตลอดมาทุกยุคทุกสมัย กล่าวได้ว่าชาติไทยได้มีความเจริญมั่นคง ดำรงเอกราชอธิปไตยสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล จวบจนกาลปัจจุบัน ก็ด้วยคนไทยทั้งชาติยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพบูชาพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อชีวิตของชาวไทย โดยมีส่วนเสริมสร้างอุปนิสัยของคนในชาติให้รักความสงบ มีความเสียสละ แกล้วกล้า อาจหาญ รอบรู้ฐานะ อฐานะ มีความรักและยึดมั่นอยู่ในสามัคคีธรรม

โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยดังกล่าวนี้นี้ ชาวไทยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 95 ของประชากรทั้งประเทศเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีอิทธิพลเป็นอันมากต่อความเชื่อ และความประพฤติ หรือการดำรงชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ หากมองดูสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแม้ชาวไทยเราส่วนใหญ่จะเป็นพุทธศาสนิกชนดังกล่าวแล้ว แต่ส่วนใหญ่ก็ยังเป็นกันตามจารีตประเพณี หรือเป็นพุทธศาสนิกชน

ตามลัทธิ โนคริว มักไม่ค่อยได้มีโอกาสได้เรียนรู้ ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาได้เท่าที่ควร ทั้งนี้ย่อมสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน (คนอง ว่างฝายแก้ว, 2560)

2.11.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับสังคมไทย

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ และอยู่เคียงคู่กับชาติไทยมาโดยตลอด ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทย พอสรุปได้ดังนี้

1) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยนำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และลักษณะนิสัยของคนไทยมีจิตใจที่ดีงามในทุกๆ ด้าน มีความเป็นมิตรกับทุกคน เป็นต้น

2) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ กษัตริย์ทุกพระองค์ของไทยได้นำเอาหลักธรรมพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปกครองประเทศ เช่น ทศพิธราชธรรม ตลอดมา หรือใช้หลัก “ธรรมาธิปไตย” และหลักอภิบาลนิยธรรม เป็นหลักในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

3) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนามุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน เป็นต้น จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

4) พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย ด้วยวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับพระพุทธศาสนา จึงเป็นกรอบในการปฏิบัติตนตามหลักพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาต่างๆ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญเนื่องในพิธีการต่างๆ การปฏิบัติตนตามประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมไทยจนถึงปัจจุบัน

5) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือ และสืบทอดกันมาเป็นช้านาน ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญของวิถีชีวิตของคนไทย พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญในด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านศิลปกรรม

6) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันอยู่อย่างแนบแน่นกับพระพุทธศาสนา ซึมแทรกผสมผสานอยู่ในแนวความคิด จิตใจและกิจกรรมแทบทุกก้าวของชีวิตโดยตลอดเวลายาวนาน โดยยังคงเนื้อหาสาระเดิมที่บริสุทธิ์ไว้ได้ก็มี ถูกดัดแปลงเสริมแต่งตลอดจนปนเปื้อนกับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่นหรือผันแปรในด้านเหตุอื่นๆ จนผิดเพี้ยนไปจากเดิม

7) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การที่พระพุทธศาสนาอยู่กับคนไทยมาช้านาน จึงก่อให้เกิดการซึมซาบเอาหลักปฏิบัติของพระพุทธศาสนาให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ก่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่ไม่เหมือนกับชาติอื่นๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เด่น ได้แก่ รักความเป็นอิสระ และความมีน้ำใจไมตรี

8) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นมรดกของชาติ หลักฐานทางคัมภีร์และศาสนาวัตถุ ซึ่งนักประวัติศาสตร์โบราณคดีเชื่อว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแพร่ในดินแดนสุวรรณภูมิก่อน พ.ศ. 500 แต่ศรัทธาความเชื่อของปวงชนก็เป็นไปตามยุคสมัย พระพุทธศาสนาจึงรุ่งเรืองและเสื่อมลงตามกาลสมัยด้วย จนกระทั่งพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้สถาปนากรุงสุโขทัยและรับเอาพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ครั้นราว พ.ศ. 1836 พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้อาราธนาพระสงฆ์ลังกาวงศ์จากนครศรีธรรมราชไปกรุงสุโขทัยและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาจนมั่นคงยืนนานมาในปัจจุบันนี้

9) พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม ชาติหนึ่ง ๆ นอกจากมีหน้าที่ต้องพัฒนาประเทศชาติของตนเองแล้ว ก็พึงมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และส่งเสริมอารยธรรมโลกด้วย ชาติไทยเป็นชาติที่เก่าแก่มาชนชาติหนึ่ง มีวัฒนธรรมที่เจริญก้าวหน้าอย่างสูงมาตลอดเวลายาวนาน จึงได้มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมอารยธรรมของโลกด้วย แม้ว่าจะอยู่ในขอบเขตที่ไม่กว้างนัก ส่วนร่วมที่ว่านี้ก็คือ ศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งพัฒนาขึ้นมาจนมีแบบแผนเป็นของตนเอง อย่างที่เรียกว่ามีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยเด่นชัด ศิลปวัฒนธรรมไทยเหล่านี้มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่

10) พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างความสงบสุขให้แก่โลก พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานอารยธรรมที่สำคัญของโลกคงได้กล่าวมาแล้ว พระพุทธศาสนายังช่วยสร้างความสงบสุขให้แก่ชาวโลกได้ หากศึกษาในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนามีทั้งการสร้างสรรค์ อารยธรรมและสันติภาพแก่มวลมนุษย์ นั่นคือ พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในประเทศอินเดียหรือชมพูทวีป พระพุทธศาสนาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมอินเดีย กล่าวคือสังคมอินเดียเคยนับถือพระพรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุด ผู้สร้างผู้บันดาลทุกสิ่ง มีการบูชาัญญเทพเจ้า แล้วก็มีการกำหนดมนุษย์เป็นวรรณะต่าง ๆ โดยชาติกำเนิด เป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นแพศย์ เป็นสุทร แล้วก็ถือว่าพราหมณ์เป็นผู้ที่ติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้ากับพระพรหม เป็นผู้รู้ความต้องการของพระองค์ เป็นผู้รับเอาคำสั่งสอนมารักษา มีการผูกขาดการศึกษาให้อยู่ในวรรณะสูง คนวรรณะต่ำเรียนไม่ได้ เป็นต้น เมื่อพระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเหล่านี้อย่างมากมาย เช่น เรื่อง วรรณะ 4 พระพุทธศาสนาไม่ยอมรับ แต่ให้ถือหลักว่า “คนมิใช่ประเสริฐหรือต่ำทรามเพราะชาติกำเนิด แต่จะประเสริฐหรือต่ำทรามเพราะการกระทำ” แล้วก็ไม่ได้ให้หวังผลจากการอื่น

วอนบุญชัย สอนให้เปลี่ยนการบูชาชัยหรือเลิกการบูชาชัย ให้หันมาหวังผลจากการกระทำนี้คือการ “ประกาศอิสรภาพของมนุษย์” (คนอง ว่าง่ายแก้ว, 2560)

2.11.3 พุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย

ศาสนาถือว่าเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ศาสนาเป็นพื้นฐานที่สำคัญ มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของชนชาติที่นับถือ มีความเชื่อในศาสนานั้น ศาสนาจึงช่วยหล่อหลอมให้วัฒนธรรมนั้นเกิดความดีงาม และมีความเจริญงอกงาม ศาสนาพุทธจึงมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของชาวไทยเป็นอันมาก ทั้งวัฒนธรรมทางคติธรรม เนติธรรม วัตรธรรม และสัทธรรม ครอบคลุมเข้าถึงคติความเชื่อถือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วรรณคดี จรรยา มารยาท ความประพฤติ กฎหมาย และการตัดสินใจ ค่านิยม เป็นต้น

1) คติธรรม พระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมให้ชาวไทยมีจิตใจ และคุณธรรม ตามแนวคำสั่งสอนของพุทธศาสนา ชาวไทยจึงมีลักษณะนิสัยอ่อนโยน สุภาพ มีไมตรี เป็นมิตรแก่คนทั่วไป ไม่รุกรานหรือรังแกใครก่อน จะทำสิ่งใดในการดำรงชีวิตก็มักจะยึดหลักทางสายกลาง ไม่ตึงเกินไป หรือหย่อนเกินไป ชาวไทยมีความรักเคารพ และกตัญญูต่อบิดา มารดา ผู้มีพระคุณ ครูบาอาจารย์ ตอบแทนคุณผู้มีพระคุณตามโอกาส เลี้ยงดูบิดา มารดา มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใจบุญ ชอบทำงาน ให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก เมตตากรุณา อภัยเสมอ โกรธไม่นาน

2) เนติธรรม กฎระเบียบและข้อบังคับ ข้อห้ามทางสังคม รวมทั้งเป็นกฎหมายบ้านเมืองทั้งหลาย ล้วนมีพื้นฐานมาจากหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่

3) วัตรธรรม พุทธศาสนามีอิทธิพลทางวัตรอย่างมาก และเห็นได้ชัดเจน เช่น

3.1) ที่อยู่อาศัย ชาวไทยจะมีห้อง หรือ ที่บูชาพระพุทธรูปไว้ในที่สูง หันหน้าทางทิศเหนือหรือทิศตะวันออก มีการทำบุญบ้าน อาหาร ยารักษาโรค ศิลปวัฒนธรรมต่างๆของชาวไทย

3.2) อาหาร ชาวไทยนิยมทำอาหารดีๆ บาตร ทำบุญต้องให้ของดีๆไว้ก่อน

3.3) ยารักษาโรค ชาวไทยจำนวนมาก มีความเชื่อมั่นและศรัทธาพระพุทธรูปอย่างมาก มักนำน้ำมนต์ใน โบสถ์ไปกินหรือผสมยา ดอกไม้บูชาพระไปต้มน้ำกินคู่กับยา

3.4) ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ล้วนสร้างขึ้นจากแรงบันดาลใจที่จะประดิษฐ์สิ่งที่มีค่าองามอุทิศให้แก่พระพุทธศาสนาเพื่อเป็นพุทธบูชา ด้วยใจศรัทธา

4) สหธรรม ขนบธรรมเนียม จรรยา มารยาทในสังคมไทย ล้วนมีอิทธิพลของพระพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น ชาวไทยจะให้เกียรติผู้ที่อาวุโสกว่าและสุภาพอ่อนน้อมเสมอ สังคมไทยในอดีต พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาได้บำเพ็ญสมณกิจเพื่อประโยชน์แก่สังคมอย่างมากมาย จนทำให้วัดวาอารามเป็นศูนย์กลางของสังคมและศูนย์รวมจิตใจความสามัคคีของชาวไทย จึงถือได้ว่าพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้อง ช่วยเหลือสังคมไทยและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดฝังแน่นในจิตสำนึกของชาวไทยตั้งแต่เกิดจนตาย (นงเยาว์ ชาญณรงค์, 2553)

2.12 งานวิจัยหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนรกสวรรค์มีผลต่ออาชญากรรม

Shariff, and Rhemtulla (2012) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อทำการทดสอบคว่าองค์ประกอบของศาสนาในการให้รางวัลและการลงโทษที่อิงกับเรื่องเหนือธรรมชาติ นั่นคือความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรกนั้น มีผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมผ่านทางจำนวนอาชญากรรมที่แตกต่างกันหรือไม่ บทความใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสวรรค์ นรก และพระเจ้า (ความเชื่อที่มีต่อพระเจ้าอาจนับได้ว่าเป็นความเชื่อรวมๆ ที่ไม่ได้จำแนกความเป็นสวรรค์หรือนรก)

จากการสำรวจ World Value Surveys และ European Value Surveys จำนวน 143,197 ตัวอย่าง ใน 67 ประเทศ ตลอด 5 ช่วงเวลาที่มีการสำรวจระหว่างปี ค.ศ.1981-2007 โดยความเชื่อเรื่องสวรรค์ นรก และพระเจ้ามาจากคำถามที่ว่า “คุณมีความเชื่อต่อเรื่องเหล่านี้หรือไม่?” ซึ่งหากกลุ่มตัวอย่างเชื่อก็จะถูกนับค่าเป็น 1 และไม่เชื่อนับค่าเป็น 0 ตัวแปรทางจำนวนอาชญากรรมมาจาก United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ซึ่งประกอบด้วยอาชญากรรมทางด้านการฆาตกรรม ปล้น ข่มขืน ลักพาตัว ลอบฆ่า ลักขโมย ยาเสพติด ลักขโมย ย่องเบา และค้ายาเสพติด โดยจำนวนอาชญากรรมจะวัดเป็นค่ามาตรฐานทางสถิติ (Z Score)

เพื่อให้จำนวนอาชญากรรมเฉลี่ยของแต่ละประเทศถูกปรับมาอยู่ในมาตรฐานค่าเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับจำนวนอาชญากรรมแต่ละประเภทผ่านการประมาณค่าสมการถดถอยเส้นตรง แสดงได้ตามตารางที่ 2.7 ที่น่าสนใจคือ ความเชื่อเรื่องสวรรค์กลับมีผลในทางบวกกับจำนวนอาชญากรรม ขณะที่ความเชื่อเรื่องนรกมีผลในทางลบต่อจำนวนอาชญากรรม ผลการประมาณค่าสมการดังกล่าวยังคงให้ความสัมพันธ์ทางบวกของความเชื่อเรื่องสวรรค์ และทางลบของความเชื่อเรื่องนรกที่มีต่อจำนวนอาชญากรรมไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะทำการควบคุมตัวแปร

ที่จำเป็นอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น จำนวนครั้งของการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ศาสนาที่นับถือ รายได้ ต่อหัว และอื่นๆ ดูได้จากตารางข้อมูลที่ 2.7 (Shariff and Rhemtulla, 2012)

ตารางที่ 2.7 ผลการประมาณค่าความสัมพันธ์โดยสมการถดถอยของความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรก กับจำนวนอาชญากรรม

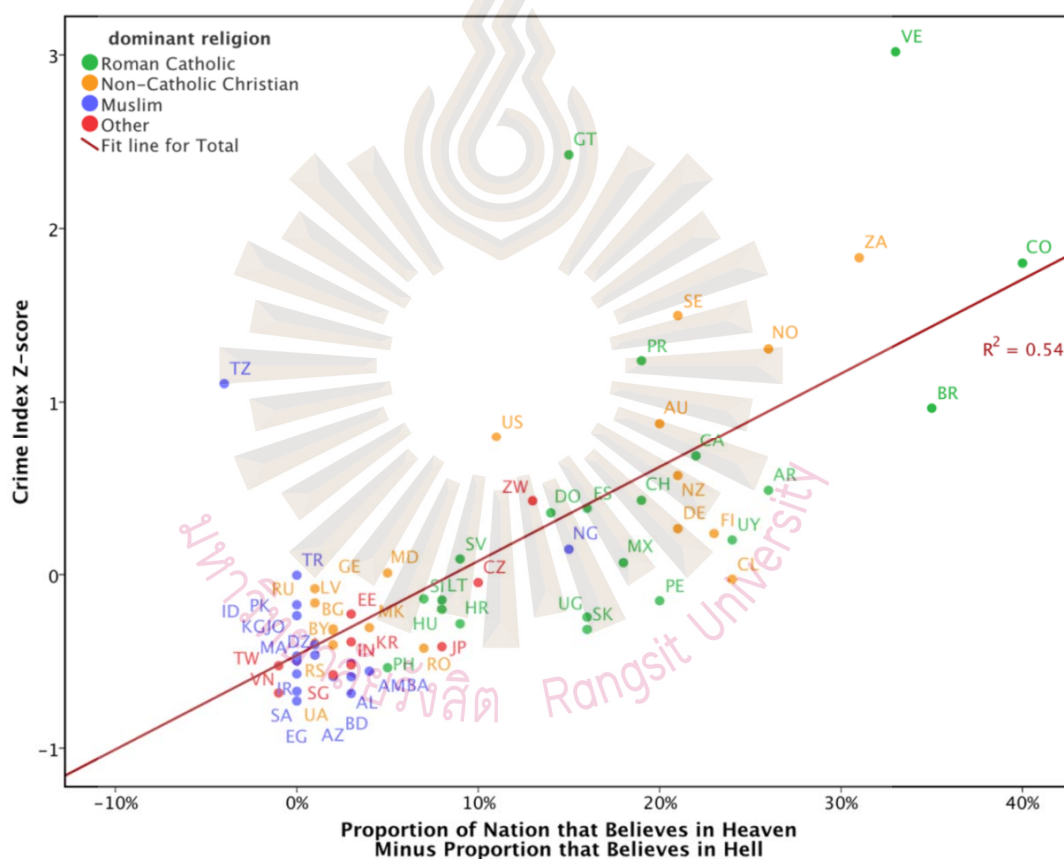
	Assault	Motor	Burglary	Drug	Homicide	Human Trafficking	Kidnapping	Rape	Robby	Theft	Average of All Crimes
Analysis with no covariates											
Belief in haven	1.728	1.905	1.536	1.25	1.244	-0.196	0.325	1.733	1.29	1.325	1.958
Belief in hell	-1.788	-2.186	-1.876	-1.59	-0.947	0.337	-0.174	-1.79	1.288	-1.78	-1.941
Analysis including covariates											
Belief in haven	2.079	1.094	0.931	1.314	0.935	-0.37	-0.843	2.031	0.28	1.02	1.82
Belief in hell	-2.075	-0.979	-0.853	-1.41	-0.85	0.752	1.175	-2.075	-0.376	-1.05	-1.698
Roman Catholic	-0.258	0.085	0.307	0.157	0.14	0.09	0.242	-0.228	0.283	0.085	0.112
Other Christian	0.069	-0.005	0.351	0.415	-0.044	-0.049	0.091	0.146	-0.099	0.297	0.17
Muslim	-0.106	0.021	0.271	0.455	-0.134	-0.477	-0.114	0.137	-0.136	0.077	0.051
Religious attendance	-0.444	0.361	0.31	0.055	-0.247	0.972	0.864	-0.509	0.478	0.293	-0.124
Pop. Imprisoned	-0.031	0.369	-0.071	-0.05	0.213	-0.158	-0.161	0.137	0.047	-0.05	0.075
Gini coefficient	-0.132	-0.451	-0.08	0.029	0.299	0.018	0.077	-0.048	0.206	0.399	0.185
GDP per capita	-0.079	0.022	0.394	0.785	-0.249	-0.519	0.324	0.446	-0.288	0.345	0.053
Life expectancy	-0.176	0.142	-0.286	-0.33	0.06	0.624	-0.167	-0.561	0.115	-0.18	0.083
Urbanicity	0.419	0.062	0.057	-0.06	-0.119	-0.394	-0.141	0.255	0.135	0.002	-0.137
Belief in God	-0.513	-0.045	-0.027	0.155	-0.261	0.344	0.555	-0.199	0.171	-0.32	-0.475
Conscientiousness	0.434	0.16	-0.234	-0.51	0.081	0.307	0.137	-0.32	0.489	-0.27	0.4
Neuroticisms	0.081	0.27	-0.091	-0.44	-0.116	0.218	0.104	-0.244	0.39	-0.32	0.095
Agreeableness	-0.069	0.163	0.174	0.096	0.039	-0.181	0.139	0.027	-0.069	0.546	0.012

ที่มา : Shariff and Rhemtulla, 2012

หากพิจารณาผลการประมาณค่าจำนวนอาชญากรรมรวม (ในคอลัมน์สุดท้าย) ในสมการ ที่ควบคุมตัวแปรอื่นๆ แล้ว จะพบว่า ความเชื่อเรื่องนรกมีผลทำให้จำนวนอาชญากรรมของประเทศ นั้นๆ ลดลงจากค่ามาตรฐาน 1.698 หน่วย ขณะที่ความเชื่อเรื่องสวรรค์จะกลับมีผลทำให้จำนวน อาชญากรรมของประเทศนั้นๆ สูงขึ้นจากค่ามาตรฐาน 1.820 หน่วย อย่างไรก็ตาม การประมาณค่า

สมการอาจมีปัญหาว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องสวรรค์และนรกอยู่ในสมการ (Multicollinearity) ซึ่งค่าที่ได้อาจมีความคลาดเคลื่อนไป จึงทำการยุบรวมตัวแปร (ความเชื่อเรื่องสวรรค์ – ความเชื่อเรื่องนรก) ให้เป็นตัวแปรเดียวกันก่อนการประมาณค่า เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้น ผลการประมาณค่าแสดงได้ตามรูปที่ 2.1 ซึ่งยังคงสอดคล้องกับสมการที่ประมาณค่าแยกตัวแปรกัน ผลการประมาณค่า พบว่า (ความเชื่อเรื่องสวรรค์ – ความเชื่อเรื่องนรก) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับจำนวนอาชญากรรมในประเทศนั้นๆ ซึ่งสามารถตีความได้ว่า ความเชื่อเรื่องสวรรค์มีความสัมพันธ์ในทางบวก และความเชื่อเรื่องนรกมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม (เนื่องจากเครื่องหมายเป็นลบ) เช่นเดียวกับผลที่ปรากฏในสมการตามรูปที่ 2.1 (Shariff and Rhemtulla, 2012)

รูปที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง (ความเชื่อเรื่องสวรรค์-นรก) กับจำนวนอาชญากรรม

ที่มา: Shariff and Rhemtulla, 2012

หากเปรียบเทียบกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่ออกมา เพราะนั่นหมายความว่า สังคมที่คนกลัวจะ “ตกนรก” กันมากจะก่ออาชญากรรมน้อยลง ขณะที่สังคมที่มีคนที่พร้อมจะทำความดีเพื่อ “ขึ้นสวรรค์” จำนวนมาก กลับจะมีจำนวนอาชญากรรมมาก ทั้งนี้ก็เพราะสังคมที่เชื่อเรื่อง

สวรรค์มักจะผูกโยงกับ “การให้อภัย” หรือการให้ออกาสกับคนที่ทำผิด เพราะเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำความดี รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือกับคนที่น่าสงสาร โดยไม่ได้สนใจมากนักว่าเขาควรได้รับหรือไม่ จึงมักก่อให้เกิดผลเสียด้านอื่นตามมา เช่น บทลงโทษทางสังคมที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือบทลงโทษทางกฎหมายที่ไม่จริงจัง เนื่องจากท้ายที่สุดแล้วบทลงโทษเหล่านี้ย่อมต้องสอดคล้องกับความเห็นชอบของคนในสังคม กระบวนการเหล่านี้เองที่มีผลทำให้อาชญากรรมในสังคมที่เชื่อเรื่องสวรรค์และพร้อมจะให้อภัยเพราะคิดว่าเป็นการทำดีเพิ่มสูงขึ้น

ยูวาดี ปานช่วย (2557) ได้กล่าวไว้ว่า กฎหมายไทยในปัจจุบันยังเน้นการลงโทษ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้น แต่ก็ยังมีการอภิโษ พบว่า แนวความคิดและทฤษฎีการลงโทษ เป็นของนักอาชญาวิทยา การลงโทษตามกฎหมายอาญานั้น ได้มีทฤษฎี 5 ทฤษฎี กล่าวคือ แนวคิด ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้น (Retribution) คือ การลงโทษเป็นไปเพื่อเป็นการแก้แค้นสำหรับผู้ที่ทำความผิดที่ได้กระทำผิดลง โดยจะได้รับผลแห่งการกระทำนั้นให้สาสมกับการกระทำ ความผิดที่ตนได้กระทำ แนวคิดทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้งการทำความผิด (Deterrence) คือ เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเช็ดหลาบ เพื่อผู้กระทำความผิดจะไม่กลับไปกระทำความผิดอีกและเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง แนวคิดทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) คือ แนวคิดที่เห็นว่า การลงโทษที่รุนแรงไม่สามารถช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีได้ หากการลงโทษสามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยการฝึกอบรม ให้การศึกษา เป็นต้น ก็สามารถช่วยฟื้นฟูไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกก็จะทำให้เขาสำนึกและกลับตัวเป็นคนดีเมื่อพ้นโทษ แนวคิดทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (Removal from Society) คือ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายไม่ให้อยู่ในสังคมและให้สังคมปลอดภัยจากอาชญากรรมโดยใช้วิธีการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต และแนวคิดทฤษฎีการลงโทษที่มีจุดมุ่งหมายรวม (Integration) คือ แนวคิดตั้งแต่หนึ่งแนวคิดขึ้นไป แนวคิดนี้ก็เป็นการนำแนวคิดตั้งแต่สองแนวคิดที่มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ก็เพื่อการลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำในลักษณะที่จะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมได้อย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตาม หากนำหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลมาลงโทษผู้กระทำความผิด จะทำให้เกิดประโยชน์กับตัวผู้กระทำความผิด กล่าวคือ หากทราบข้อเท็จจริง พฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ศาลก็สามารถใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษได้ อันเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมและเป็นธรรม หากมีการกำหนดโทษให้เหมาะสมก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด เพื่อให้เขากลับตัวเป็นคนดี และกลับคืนสู่สังคม

ได้ หากเรานำหลักการพิจารณาการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลมาใช้กับผู้กระทำความผิด จะทำให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

แนวคิดและทฤษฎีการอภัยโทษเป็นวิธีที่แสดงถึงความเมตตากรุณาปราณีของพระมหากษัตริย์ หรือประมุขของรัฐที่จะใช้อำนาจอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดทางอาญา โดยจะพบเห็นได้ในหลายประเทศ ซึ่งแนวความคิดนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีมาพร้อมกับแนวความคิดของการลงโทษ โดยแต่ละประเทศจะมีวิวัฒนาการที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ แม้จะมีความแตกต่างในเรื่องของวิวัฒนาการแต่สิ่งเหมือนกัน คือ สิ่ง que แสดงให้เห็นพระเมตตากรุณาของพระมหากษัตริย์ หรือประมุขของรัฐ และเพื่อให้โอกาสแก่ผู้ที่กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัว หรือลดโทษก่อนครบกำหนดระยะเวลาตามคำพิพากษา

ประเทศไทยเป็นประเทศในระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย กฎหมายของประเทศไทยได้มีบทบัญญัติรับรองพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษได้มีการสืบทอดเป็นไปตามแบบแผนและประเพณีการปกครองของประเทศไทยอันมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับการอภัยโทษของประเทศไทยเป็นพระราชอำนาจโดยเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ซึ่งมีมาทุกยุคทุกสมัย นับว่าเป็นพระราชอำนาจที่สำคัญยิ่งในการปกครองความสงบสุขของบ้านเมือง ควบคู่มากับอำนาจอธิปไตยของชาติเรื่อยมา ก็ปรากฏว่าพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษยังคงอยู่สนองพระบรม เชนานุภาพของพระมหากษัตริย์

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติรับรองพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษว่าเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่ทรงใช้ผ่านทางฝ่ายบริหาร การอภัยโทษเป็นวิธีการสำคัญวิธีหนึ่งที่รัฐใช้เป็นวิธีการเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพื่อให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่สามารถกลับตัวเป็นคนดีได้ก่อนครบกำหนดระยะเวลา และกลับคืนสู่สังคมได้เร็วขึ้น ซึ่งการอภัยโทษดังกล่าวของรัฐสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริง กล่าวคือ เพื่อที่จะแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำความผิด นอกจากนี้การอภัยโทษยังถูกนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่นอีกด้วย เช่น ใช้ลดจำนวนผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ใช้เพื่อแก้ไขความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม หรือบรรเทาความรุนแรงของการลงโทษตามคำพิพากษาของศาล อย่างไรก็ตามการอภัยโทษในประเทศไทยยังประสบปัญหา เช่น กรณีความผิดที่ไม่ควรให้อภัยโทษแต่กลับได้รับการอภัยโทษ กรณีการอภัยโทษเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และกรณีความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่กระทำซ้ำสอง เป็นต้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย เลือกใช้การวิจัยในรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 เครื่องมือในการวิจัย
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบในการวิจัย

การวิจัยเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทยโดยมีวิธีการวิจัย ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Survey) ได้แก่ การศึกษาจากหนังสือ เอกสาร บทความ งานวิทยานิพนธ์ และสถิติที่มีความเกี่ยวข้อง โดยมีแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริง (Real or Reality)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ ใช้เครื่องมือการวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) การคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยทำการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 15 ท่าน สามารถแยกประเภทของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

- 3.2.1 ผู้ต้องขังในเรือนจำโดยมีอัตราโทษจำคุก 1-10 ปี จำนวน 5 ท่าน
- 3.2.2 ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด จำนวน 5 ท่าน

- 3.2.3 ผู้นำทางศาสนาพุทธ จำนวน 1 ท่าน
- 3.2.4 ผู้นำทางศาสนาคริสต์ จำนวน 1 ท่าน
- 3.2.5 ผู้นำทางศาสนาอิสลาม จำนวน 1 ท่าน
- 3.2.6 เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ฝ่ายบริหาร จำนวน 1 ท่าน
- 3.2.7 เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 1 ท่าน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอทำการปกปิดรายชื่อผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์ออกนาม จึงขอใช้นามสมมติในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล โดยมีแบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีจำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1: แบบสัมภาษณ์ผู้ต้องขังในเรือนจำ และ ผู้ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด

- ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับ คำถามเกี่ยวกับพื้นฐาน และความเข้าใจในศาสนาที่นับถือ
- ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับ คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนรก-สวรรค์
- ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและการกระทำความผิด
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ชุดที่ 2: แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

- ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับ คำถามเกี่ยวกับพื้นฐานการใช้ศาสนากับผู้ต้องขังภายในเรือนจำ
- ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับ คำถามเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการใช้ศาสนาในการฟื้นฟูจิตใจและแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขัง
- ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับ คำถามเกี่ยวกับความเชื่อมั่นและแนวโน้มในการใช้ศาสนาเพื่ออบรมผู้ต้องขัง
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ชุดที่ 3: แบบสัมภาษณ์ผู้นำทางศาสนา

- ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับ คำถามพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา
- ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับ ศาสนาสอนทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต
- ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับ ศาสนากับการกระทำความผิด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.4 เครื่องมือในการวิจัย

ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำแบบสอบถามปลายเปิด สัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) แบบไม่เป็นทางการ โดยการสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทำหนังสือขออนุญาตกับทางเรือนจำเพื่อทำการขออนุญาตเข้าไปทำการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์มาใช้วิธีวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามในการวิจัยในเรื่อง “ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย” โดยการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์แบบแยกประเด็นข้อมูลในลักษณะการเขียนข้อมูลแบบพรรณนาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) กับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงเป็นหลัก

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย โดยมีความสอดคล้องกับคำถามวิจัย ดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาถึงความเชื่อทางศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ มีผลต่อการกระทำความผิดมากหรือน้อยเพียงใด 2) ได้ผลการศึกษาวิจัยที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ พัฒนาปรับปรุง รูปแบบการลงทัณฑ์ให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ 3) ได้เสนอแนะแนวทางการปลูกฝังในด้านความเชื่อ เพื่อป้องกันการเกิดเหตุอาชญากรรมในอนาคต

โดยมีกลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ต้องขังในเรือนจำซึ่งต้องโทษจำคุก 1-10 ปี และผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด 2) เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ฝ่ายปฏิบัติการ 3) ผู้นำทางศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม จากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลดังนี้

4.1 ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ที่มีผลต่อการกระทำความผิด โดยผู้วิจัยสามารถแบ่งผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

4.1.1 ผลการศึกษาความเชื่อทางศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ มีผลต่อการกระทำความผิด

1) ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ที่มีผลต่อผู้ต้องขังในเรือนจำซึ่งต้องโทษจำคุกระหว่าง 1-10 ปี

1.1) ประเด็นทางด้านศาสนาที่ผู้ต้องขังในเรือนจำนับถือ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาพุทธ เนื่องจากสัดส่วนของผู้ต้องขังในเรือนจำนั้นส่วนมากจะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ เพราะในประเทศไทยนั้นมีความเชื่อและนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก แต่ก็ยังมีผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาอื่นร่วมอยู่ด้วย ได้แก่ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม โดยจากการศึกษานั้นพบว่า มีผู้ต้องขังในบางส่วนที่นับถือศาสนา

พุทธ โดยกำเนิดแต่มีการเรียนรู้ในศาสนาอื่นเพิ่มเติม จากสังคมภายนอกก่อนที่จะเข้ามาภายใน เรือนจำ เช่น โรงเรียนที่เคยศึกษาเป็นโรงเรียนแบบคริสต์ที่จะมีหลักคำสอนแทรกเข้ามาในการเรียน และความสนใจในศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามโดยเป็นการศึกษาส่วนบุคคล เป็นต้น

1.2) ประเด็นด้านความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ และ ชีวิตหลังความตาย

ความเข้าใจในเรื่องชีวิตหลังความตายนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า มีความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย แต่ก็ยังเกิดความสับสน เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องโลกหลังความตายมีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น หากตายไปก็ไม่รู้จะไปไหน เชื่อแต่ไม่กลัวตาย ตายแล้วดับสูญสลายไป ไม่เคยคิดเรื่องชีวิตหลังความตายเพราะยังไม่ถึง เป็นต้น ส่วนในเรื่องความเชื่อในเรื่องนรก-สวรรค์นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องนี้เหมือนกันโดยทั่วไป คือ ทำดีไปสวรรค์ ทำชั่วลงนรก มีเพียงส่วนน้อยที่ให้ผู้ให้ข้อมูลว่า มีความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ อย่างดี ยกตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลว่า

“ไม่มีความเข้าใจในเรื่องโลกหลังความตาย โดยให้สัมภาษณ์ว่าเมื่อในจำคุกในนี้แล้ว ก็เหมือนตกนรกทั้งเป็นอยู่แล้ว มีความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายเกี่ยวกับ นรก-สวรรค์ แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับ นรก-สวรรค์ รู้เพียงเบื้องต้นว่าเป็นคนเชื่อแบบไทยที่คนรู้จัก โดยทั่วไปเท่านั้น” (นาย ก., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“ในเรื่องความเชื่อในโลกหลังความตาย คิดเห็นว่าหากตายไปก็ไม่รู้จะไปไหน รู้เพียงแต่ว่าชีวิตเกิดมาก็ต้องตาย แต่เชื่อเรื่องโลกหลังความตายเนื่องจากแม่เคยเล่าให้ฟัง สิ่งที่จะเกิดหลังจากความตายคิดว่าทำดีได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วลงนรก” (นาย ข., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“เรื่องความเชื่อในโลกหลังความตาย ให้ความคิดเห็นว่า ไม่กลัวตายแล้วไม่เคยคิดในเรื่องโลกหลังความตายเลย เนื่องจากยังเป็นสิ่งที่มาไม่ถึง นรก – สวรรค์ คือ คิดว่าตายคง ล่องลอยไม่ไปไหน โดยศาสนาพุทธทำอะไรก็ผิดหมดเป็นกรรม ศาสนาคริสต์มีการล้างบาป และศาสนาอิสลามก็ล้างบาป เลยเกิดความสับสน” (นาย ฉ., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

1.3) ประเด็นด้านความเข้าใจในเรื่องผลของการกระทำความผิด

1.3.1) บรรทัดฐานในเรื่องการตัดสินจากการกระทำนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่า บรรทัดฐานในการตัดสินการกระทำดีหรือชั่วนั้น ล้วนแล้วเป็นเรื่องของการกระทำ โดยจะต้องดูจากการกระทำของตนเองเป็นหลักในการตัดสิน และเป็นผู้เลือกเองว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี รวมทั้งการมองผู้อื่นเช่นเดียวกัน แต่ไม่มีการให้ข้อมูลที่จะสามารถชี้ชัดว่าการกระทำตนเองเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี

1.3.2) ความเข้าใจในเรื่องคำว่า บาป-บุญ ซึ่งเป็นเรื่องของการกระทำนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม มีความเห็นตรงกันว่า เป็นเรื่องของการกระทำซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า หากเป็นการกระทำดี จะเรียกว่า บุญ เช่น การทำความดี การบริจาค การช่วยเหลือ การไม่ต้องทนทุกข์ทรมาน ไม่คิดร้าย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นต้น แต่หากเป็น บาป คือ การกระทำไม่ดี การเข้ามาอยู่ในคุก เป็นต้น แต่ในส่วนผู้ที่ให้ข้อมูลที่นับถือศาสนาคริสต์มีความเชื่อว่า หากได้กระทำบาป ก็จะได้รับการอภัยจากพระเจ้า

1.3.3) ผลจากการกระทำความผิด ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยส่วนมากคิดว่าผลของการกระทำความผิดที่ตนได้ทำส่งผลเชื่อมโยงไปในเรื่องโลกหลังความตาย แต่ผลของการกระทำที่พวกเขาได้รับนั้นส่งผลในปัจจุบันอยู่แล้ว คือ ผลจากการกระทำนั้นทำให้ได้เข้ามาอยู่ในเรือนจำ ไร่ซึ่งอิสรภาพ โคนกักขัง ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติ มีเพียงความคิดเห็นเพียงส่วนน้อยจากผู้ให้ข้อมูลเท่านั้นที่คิดว่าการกระทำของตนเองนั้นไม่ส่งผลทั้งในปัจจุบันและใน โลกหลังความตาย

1.3.4) ความสมเหตุสมผลที่ได้รับจากการกระทำ (ในส่วนนี้หมายความว่า ผู้ต้องขังในเรือนมีความพึงพอใจจากโทษที่ได้รับจากการกระทำของตนเองหรือไม่) ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกัน โดยแยกเป็นผู้ที่มีความคิดเห็นเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การกระทำของตนที่ได้รับนั้นไม่มีความสมเหตุสมผล เช่น โทษทางกฎหมายที่ได้รับนั้นมากเกินไปจากความผิดที่ตนได้กระทำ ตนไม่ได้กระทำความผิดแต่เป็นแพะรับบาป และโทษที่ตนได้รับนั้นน้อยเกินไป เป็นต้น และในส่วนของผู้ที่มีความคิดเห็นว่าเป็น 2) การกระทำของตนที่รับนั้นมีความสมเหตุสมผลแล้ว เพราะยอมรับโทษจากผลการกระทำของตนเอง ยกตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลว่า

“บรรทัดฐานในการตัดสินความดี - ความชั่ว มีความคิดเห็นว่าคุณดีได้ขึ้นไปสวรรค์ คนชั่วลงไปยังนรก คุณที่พฤติกรรมของคนเป็นหลัก ศาสนาคริสต์ ไม่มีความเชื่อเรื่อง บุญ

และ กรรม เชื่อในเรื่องพระเจ้าและการอภัยต่อบาป คิดว่าการกระทำในปัจจุบันของตนเอง อาจส่งผลน้อยในเรื่องโลกหลังความตาย เพราะคิดว่าตนเองทำแล้วไม่มาก คิดว่าผลของการกระทำไม่สมเหตุสมผล คิดว่ามากเกินไป” (นาย ค., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“บรรทัดฐานในการตัดสินใจ ความดี - ความชั่ว ในความคิดของตนคือ การกระทำ ทำดี ได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำอะไรก็ได้ผลอย่างนั้น ผลจากการกระทำในปัจจุบันคิดว่า การตัดสินใจ ในตอนนี้ก็รับกรรมมากเพียงพอแล้ว แต่ผลของการกระทำในครั้งนี้ไม่น่าส่งผล เท่ากับการกระทำที่ผ่านมาของตนเอง และคิดว่าการกระทำของตนเองได้รับผลนั้นอย่าง สมเหตุสมผล” (นาย จ., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“บรรทัดฐานในการตัดสินใจ ความดี - ความชั่ว คิดว่า ใช้ตัวเราตัดสินมากกว่า มองที่ตัว และมองที่นิสัย คิดว่าการกระทำของตนเองได้ส่งผลในเรื่องโลกหลังความตาย คือ น่าจะ ได้ไปชดใช้เวรกรรมที่ตนเองกระทำไว้ และการกระทำของตนเองที่ได้รับผลของกระทำนั้นมีความ สมเหตุสมผลแล้ว” (นาย ช., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“บรรทัดฐานในการตัดสินใจ ความดี - ความชั่ว ต้องตัดสินด้วยตนเอง โดยจะต้องพิสูจน์ ด้ผลจากการกระทำ คิดเห็นว่าผลของการกระทำจะส่งผลไปถึงโลกหลังความตาย ตายไป จะต้องรับกรรม ปัจจุบันก็รับกรรมอยู่ คือ การตัดสินใจ และคิดว่าผลของการกระทำที่ตนเอง ได้รับยังไม่สมเหตุสมผล เพราะคิดว่ายังน้อยไปในสิ่งที่ตนได้ทำลงไป” (นาย ซ., การ สื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

1.4) ประเด็นการนำเอาหลักคำสอนของศาสนาเข้ามาใช้ในชีวิต

การเอาหลักคำสอนของแต่ละศาสนาที่ผู้ต้องขังในเรือนจำนับถือนั้น มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันภายในเรือนจำนั้น กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดเกลาจิตใจของ ผู้ต้องขังในเรือนจำได้เป็นอย่างดี โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เหมือนกัน คือ การเข้ามา อยู่ในเรือนจำทำให้มีเวลาจิตทบทวนในสิ่งที่ตนได้กระทำ พิจารณาว่าผลที่ตนเองได้ทำเป็นอย่างไร ได้เรียนรู้หลักคำสอนของศาสนามากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้ปฏิบัติดีได้ ช่วยให้จิตใจ สงบมากขึ้น มีความตั้งมั่นในการใช้ชีวิตมากขึ้น แต่ก็ยังมีปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะสิ่งแวดล้อม สังคมที่เคอยู่ คนรอบข้าง ที่เข้ามามีอิทธิพลสำคัญในการตัดสินใจในการกระทำของตนเองในครั้ง ต่อไปเมื่อได้พ้นโทษออกไป ยกตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลว่า

“การนำเอาแนวทางของศาสนามาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินชีวิต คิดว่าสามารถทำได้ ควรจะต้องคิดได้แล้ว แต่สุดท้ายก็อยู่ที่การตัดสินใจในการกระทำของตนเอง อยู่ดี บรรทัดฐานของศาสนาที่นับถือสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยใช้การรักษาศีล 5 ได้มีเวลาทบทวนตนเอง ปลงมากขึ้น การที่เข้ามาอยู่ในเรือนจำนี้ทำให้ดีขึ้น” (นาย ฉ., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“ศาสนาที่นับถือ (คริสต์) เชื่อในเรื่องการบรรเทาทุกข์สิ่งที่ทำผิดโดยการสำนึกและสารภาพบาป จึงจะเกิดการให้อภัย แนวทางคำสอนของศาสนาที่นับถือ เชื่อว่า สามารถเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้นได้ เนื่องจากได้อ่านคัมภีร์ไบเบิล” (นาย ง., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“บรรทัดฐานในเรื่องศาสนาคิดว่าสามารถนำมาใช้ในชีวิตได้เป็นอย่างดี ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะได้สวดมนต์ นั่งสมาธิ เป็นการบรรเทาทุกข์ภายในจิตใจของตนเอง คิดว่าแนวทางคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ อาจจะมีผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในบางส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อมภายนอก คือ เพื่อนฝูง และตัวเอง ที่ต้องตัดสินใจ” (นาย ข., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

ดังนั้นจากผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อทางศาสนามีผลต่อการกระทำความผิด หลังจากผู้ต้องขังได้รับโทษจากการกระทำของตนเอง เนื่องจากก่อนหน้านี้ผู้ต้องขังจะเข้ามาขังภายในเรือนจำ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่นับถือ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามมีความเชื่อที่แตกต่างกันด้วยคำสอนของแต่ละศาสนาของตนเอง โดยเฉพาะศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาส่วนใหญ่ของผู้ต้องขัง ที่ต่างมีความเข้าใจแค่เพียงในเบื้องต้น และยังเกิดความสับสนระหว่งในการใช้คำสอนเพื่อการปฏิบัติตน เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้กลายเป็นบรรทัดฐานที่แสดงให้เห็นเฉพาะคำจำกัดความทางศาสนาที่ผู้ต้องขังส่วนมากต่างรู้ แต่ยังไม่มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งและเพียงพอในการเข้าใจความหมายที่แท้จริง ด้านความเชื่อในโลกรวมคือการกระทำหลักความตาย ผู้ต้องขังยังเกิดความสับสนและยังไม่ทราบถึงจุดหมายปลายทางชีวิตตามหลักศาสนาของตนเท่าที่ควร ด้านคำว่า บาป บุญ ผู้ต้องขังมีความเข้าใจในเรื่องนี้ว่าเป็นเรื่องของกรรมคือการกระทำ เมื่อเข้ามาในเรือนจำได้มีการเรียนรู้เรื่องศาสนาอย่างจริงจัง ทำให้เกิดความเข้าใจ เกิดความคิดพิจารณา ไคร่ครวญในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป และเกิดเป้าหมายในชีวิตมากขึ้น สำหรับความยอมรับโทษในสิ่งที่ตนกระทำนั้นอาจจะยังเกิดความยอมรับที่ไม่เท่ากัน โดยมีปัจจัยเรื่องความสมเหตุสมผลทางกฎหมาย (เรื่องกระบวนการทางกฎหมาย) ซึ่งแตกต่างกับเรื่องภายในจิตใจ ดังนั้นจาก

การศึกษาจึงพบว่าความเชื่อทางศาสนาที่มีผลต่อการกระทำความผิดจะมีผลหลังจากที่ได้รับโทษเข้ามาอยู่เพียงในเรือนจำเท่านั้น

4.1.2 ผลการศึกษาความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ที่มีผลต่อผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำ

ความผิด

1) ประเด็นทางด้านศาสนาที่ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่นับถือศาสนาที่หลากหลาย ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่คนไทยนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่และให้ความอิสระเสรีในการนับถือศาสนา พบว่าผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด มีความเข้าใจในหลักคำสอนเบื้องต้นในศาสนาที่ตนเองนับถือมากกว่าผู้ต้องขังที่รับโทษ

2) ประเด็นด้านความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ และชีวิตหลังความตาย ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมีความคิดเห็นเหมือนกันว่า ในเรื่องชีวิตหลังความตายนั้นมีอยู่จริง เพียงแต่แตกต่างกันที่จุดหมายปลายทางของแต่ละศาสนาที่ตนเองนับถือ โดยหากเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะมีความเชื่อในเรื่อง โลกหลังความตายว่า หากเมื่อใดมนุษย์เราได้ตายไปจากโลกนี้ไปแล้ว ส่วนของจิตหรือวิญญาณ จะหลุดออกจากร่างเพื่อเดินทางไปยังอีกภพภูมิหนึ่ง และในส่วนของศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามมีความเชื่อในโลกหลังความตายว่า หากเมื่อใดมนุษย์เราได้ตายจากโลกนี้ไป จิตหรือวิญญาณจะได้ไปอยู่กับพระเจ้าในศาสนาของตน

ความเชื่อที่เกี่ยวกับนรก-สวรรค์ ด้านศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามมีความคล้ายคลึงกัน ในเรื่องคำนิยามสำหรับคำว่านรก-สวรรค์ ของศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลามคือ สวรรค์ เป็นสถานที่ที่มีความสุข นรก เป็นสถานที่ที่มีแต่ความเจ็บปวด ความทรมาน ในส่วนของความแตกต่างในเรื่อง นรก-สวรรค์ คือ ศาสนาคริสต์ สวรรค์ คือ ผู้ที่ได้เชื่อและวางใจในพระเจ้า นรก คือ ผู้ที่ไม่เชื่อและไม่วางใจในพระเจ้า ยกตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลว่า

“สิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังความตาย คือ การที่จิตหลุดออกจากร่างเพื่อไปสู่ภพภูมิใหม่ นรก คือ ที่ลงโทษวิญญาณที่กระทำความผิดเมื่อตอนอยู่บนโลกมนุษย์ ชาติใช้กรรม สวรรค์ คือ ที่ซึ่งมีความสุข ความสุข ความสงบ มีแต่วิญญาณที่กระทำความดี เทวดา ผู้บำเพ็ญบุญ” (นาย เอ., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“เชื่อว่ามิโลกหลังความตาย คือ สวรรค์ ซึ่งเป็นชีวิตนิรันดร์ไปอยู่กับพระเจ้า ในศาสนาคริสต์ หากเราเชื่อในพระเจ้า วางใจในพระเจ้า และต้อนรับพระเจ้าเข้ามาในชีวิต ก็

จะได้ขึ้นสวรรค์ แต่การทำความผิดบาปนั้นหากเราสารภาพบาปกับพระเจ้าก็จะได้รับการอภัยจากพระเจ้า หากไม่เชื่อฟังพระเจ้า ก็จะตกลงไปสู่บึงไฟนรก นรก คือ การไม่เชื่อฟังพระเจ้า ไม่ไว้วางใจ ก็จะไปสู่บึงไฟนรก สวรรค์ คือ การเชื่อฟังพระเจ้า ก็จะได้รับการต้อนรับไปสู่สวรรค์อันเป็นนิรันดร์” (นาย ซี., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“เชื่อในโลกหลังความตาย เมื่อตายไปจะไปพบกับพระเจ้า จะต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในคำสอน ตามหลักความศรัทธา เพราะพระเจ้าสอนให้ทำดีจะได้ไปอยู่ในสวรรค์กับพระเจ้า ไม่มีโลกหน้า หากทำชั่วพระเจ้าจะตัดสินในลงนรก สวรรค์ คือ สถานที่ที่มีความสุข ดินแดนแห่งสันติสุข นรก คือ เป็นสถานที่สำหรับการลงโทษเป็นสถานที่แห่งความหายนะ มีแต่ความทรมาน จะต้องเชื่อและมีความศรัทธาในพระเจ้า ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนอย่างเคร่งครัด” (นาย โอ., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

3) ประเด็นด้านความเข้าใจในเรื่องผลของการกระทำความคิด

3.1) บรรทัดฐานในเรื่องการตัดสินจากการกระทำนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธมีความเห็นที่ตรงกันว่า กรรมคือการกระทำ โดยการกระทำนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับเจตนาที่ได้กระทำลงไป หากได้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีก็จะพบเจอแต่สิ่งที่ดี ขึ้นสวรรค์ แต่หากประพฤติปฏิบัติไม่ดีก็จะได้รับผลที่ไม่ดี ลงนรก สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไปจากผู้ให้ข้อมูลที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งในศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม มองเรื่องการกระทำในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อและศรัทธาในพระเจ้า หากผู้ที่เชื่อฟังหลักคำสอนในศาสนาแล้วก็จะประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคำสอน ก็จะเป็นชีวิตที่ดี พระเจ้าจะดูแล แต่ในทางกลับกันหากผู้ที่ไม่เชื่อฟัง ไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคำสอนแล้วชีวิตก็จะหลงทางไปกระทำในสิ่งที่ไม่ดี

3.2) ความเข้าใจในเรื่องคำว่า บาป-บุญ ซึ่งเป็นเรื่องของการกระทำนั้น มีความแตกต่างกัน โดยผู้ให้ข้อมูลที่นับถือศาสนาพุทธ เชื่อว่า การกระทำที่ไม่ดี จะได้รับในสิ่งที่ทำไม่ดี คือ บาป การกระทำสิ่งดี จะได้รับในสิ่งที่ดี คือ บุญ ส่วนผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม มุ่งเน้นไปในเรื่องการไม่เชื่อฟังพระเจ้าก่อให้เกิดการกระทำที่ไม่ดี คือ บาป ส่วนการเชื่อฟังพระเจ้า จะทำให้กระทำแต่สิ่งที่ดี คือ บุญ

3.3) ผลจากการกระทำความคิดนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเชื่อว่าผลของการกระทำนั้นจะเชื่อมโยงไปสู่เรื่องโลกหลังความตาย และเรื่อง

นรก-สวรรค์ เมื่อมนุษย์ยังคงมีชีวิตอยู่ในโลกใบนี้ก็สามารถที่จะเลือกกระทำสิ่งที่ตนต้องการได้ ไม่ว่าจะเป็นความดี หรือ ความชั่ว แต่การกระทำเหล่านี้จะกลายเป็นสิ่งที่บ่งชี้ที่เชื่อมโยงไปถึงเรื่องโลกหลังความตายอย่างแน่นอน ตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

3.4) ความสมเหตุสมผลที่ได้รับจากการกระทำ (ในส่วนนี้หมายความว่า การกระทำในชีวิตประจำวันของแต่ละคนส่งผลอย่างไรต่อชีวิต) ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้ที่มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ย่อมสามารถกระทำได้ดีทั้งสิ่งดีและสิ่งไม่ดี ขึ้นอยู่กับว่าจะสามารถนำเอาหลักคำสอนของศาสนาที่ตนได้นับถือนำมาใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด หากสามารถนำหลักคำสอนมาประพฤติปฏิบัติได้ ชีวิตผู้นั้นก็จะพบแต่ความสุข มีแต่สิ่งที่ดีเข้ามาสู่ชีวิต ในทางกลับกันหากไม่นำหลักคำสอนมาประพฤติปฏิบัติได้ก็จะพบแต่สิ่งไม่ดี ต้องรับผลจากการกระทำที่ไม่ดีของตนเอง ยกตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลว่า

“การตัดสินใจความดี-ความชั่ว หรือ บุญ – กรรม ขึ้นอยู่กับการกระทำของแต่ละบุคคล ทั้งกาย จิต ของผู้นั้นที่จะส่งผลทั้งในปัจจุบันจนไปถึงโลกหลังความตาย เชื่อว่าจะส่งผล ถ้าทำสิ่งดีตอนเรายังไม่ตาย เมื่อตายไปแล้วก็จะไปอยู่ในภพภูมิที่ดี หากกระทำชั่วก็จะส่งไปผลให้ลงไปชดใช้กรรมในนรก เป็นหลักสัจจะธรรมของโลก ทำอย่างไรได้อย่างนั้น บุญ คือ สิ่งที่ดีงาม บริสุทธิ์ สามารถกระทำด้วยทั้งทาง กาย วาจา ใจ กรรม คือ การกระทำ ทั้งดีและไม่ดี” (นาย บี., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“คิดว่า เป็นเรื่องของการกระทำ การปฏิบัติตนให้เหมาะสม การเชื่อฟังพระเจ้า การไว้วางใจให้พระเจ้าเข้ามาสู่ชีวิต ดำเนินชีวิตตามแบบอย่างที่พระเจ้าสอนจากพระคัมภีร์ บาบ คือ ในศาสนาคริสต์มนุษย์ทุกคนเป็นคนบาป มีบาปติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด การไม่เชื่อและวางใจในพระเจ้า บุญ คือ การต้อนรับพระเจ้าเข้ามาในชีวิต การได้รู้จักพระเจ้า ดิสนิท และเชื่อฟังในพระเจ้า การกระทำตามบทบัญญัติตามคำสอนก็มีความสมเหตุสมผล ดิสนิทกับพระเจ้าชีวิตจะอยู่ในท่านองคลองธรรม อยู่ในสายพระเนตรของพระเจ้า พระเจ้าจะช่วยเหลือ หากไม่ดิสนิทกับพระเจ้าชีวิตก็จะหลงทางและนำไปสู่การทำบาป” (นาย ซี., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“มีความเชื่อคล้ายกับศาสนาพุทธ ว่าหากทำดีตามคำสอนแล้วก็จะได้รับผลที่ดี พระเจ้าจะตัดสินให้ไปอยู่บนสวรรค์ แต่หากกระทำไม่ดีพระเจ้าก็จะตัดสินให้ลงนรก บาบ ในศาสนาอิสลาม มีดังนี้ บาบถึงขั้นปฏิเสธ (การตั้งภาคี ชิริก) บาบใหญ่ (การฆ่าคน ทำซี

นา) บาปเล็ก (ทำร้ายคนอื่น น้อ โกง) บุญ คือ เป็นผลมาจากการเชื่อฟังพระอัลเลาะห์ ศรัทธาในพระเจ้า และปฏิบัติตามหลักคำสอน” (นาย โอ., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

4) ประเด็นการนำเอาหลักคำสอนของศาสนาเข้ามาใช้ในชีวิต

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเห็นตรงกันว่า การนำเอาหลักคำสอนของแต่ละศาสนาที่ตนได้นับถือนั้น สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี เป็นเรื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในทำนองคลองธรรม ปฏิบัติแต่ความดีเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและผู้อื่นซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถนำเอาหลักคำสอนในศาสนาที่ได้นับถือไปปฏิบัติได้ทุกคนทุกยุคสมัย ยกตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อมูลว่า

“คิดว่าได้อย่างแน่นอน เพราะ สามารถใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้ ในการดำเนินชีวิต อย่างเช่น การใช้ ชันติ ความอดทน มีสติ ในการดำเนินชีวิต เป็นต้นหากเรต้งมั่นในสิ่งที่เรานับถือและนำหลักคำสอนมาใช้ ไม่ว่าจะศาสนาอะไร ก็สามารถทำให้มนุษย์เป็นคนดีได้” (นาย บี., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

“ช่วยได้มาก เพราะการเชื่อฟังพระเจ้าจะนำไปสู่ชีวิตที่ดีห่างไกลต่อความชั่วและบาปทั้งปวง แต่หากไม่เชื่อฟังก็จะห่างกับพระเจ้าและทำบาปมากขึ้น” (นาย ซี., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

ดังนั้น จากการศึกษาพบว่า ความเชื่อในเรื่อง นรก-สวรรค์ และชีวิตหลังความตายของผู้ที่เคยกระทำความผิดนั้น ปรากฏว่าผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดส่วนมากมีความเข้าใจในเรื่อง นรก-สวรรค์ และบาป – บุญ โดยความเชื่อเหล่านี้มีความเชื่อมโยงไปถึงเรื่องชีวิตหลังความตายอย่างชัดเจน หากกระทำดีก็ได้พบเจอแต่สิ่งดี หรือไปสวรรค์ แต่หากกระทำไม่ดีก็จะพบเจอในสิ่งที่ไม่ดีหรือลงนรก ในเรื่องความสมเหตุสมผลในการกระทำที่จะได้รับนั้น ขึ้นอยู่กับตนเองและหลักคำสอนของศาสนาที่ได้นับถือมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยความที่มนุษย์สามารถที่จะเลือกกระทำในสิ่งที่ดีและไม่ดี แต่ก็จะต้องได้รับผลจากการกระทำนั้น ทั้งโลกนี้และโลกหน้า ส่วนเรื่องความแตกต่างจะมีเฉพาะในเรื่องแก่นของความเชื่อและจุดหมายปลายทาง ตามแต่ความเชื่อของแต่ละศาสนาเพียงเท่านั้น

4.1.3 ผลการศึกษาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ระดับบริหารและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ฝ่าย

ปฏิบัติการ

ยกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ได้ให้ข้อมูลว่า “แต่เดิมกรมราชทัณฑ์มีการพัฒนาในส่วนทางด้านจิตใจมาตลอด และความเชื่อมั่นของทางกรมราชทัณฑ์มีมาก และเชื่อว่าการใช้ศาสนาเข้ามาแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขังมีผลและจะดำเนินการต่อไป โดยมีนโยบาย “5 ก้าวอย่างแห่งการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) การตรวจค้น การควบคุมปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนสิ่งของที่ห้ามในเรือนจำ 2) การจัดระเบียบเรือนจำ 3) เน้นการฝึกวินัยผู้ต้องขัง 4) การนำเอาหลักศาสนามาใช้ การใช้ศาสนาเข้ามาฟื้นฟูและบำบัดจิตใจผู้ต้องขัง คือ กรมราชทัณฑ์ ร่วมกับมูลนิธิ สถาบันพลังจิตตานุภาพ จัดทำโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง หลักสูตรศัคคศาสนาธิ ตามแนวทางของพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร) วัดธรรมมงคล จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นหลักสูตรจัดทำเพื่อฝึกสมาธิ ยกระดับพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 5) การสร้างการยอมรับให้กับสังคม โดยมีการจัดอบรมรวมเป็นส่วนกลาง โดยมีเงื่อนไขให้ผู้ต้องขังจะต้องเข้าอบรมเกี่ยวกับศาสนาโดยสมัครใจอย่างน้อย 1 หลักสูตร เพื่อสามารถใช้สิทธิในการปรับลดชั้นนักโทษได้ มีการจัดแยกผู้ต้องขังตามแต่ละศาสนาให้ได้เข้าไปเรียนรู้อบรมทางฟื้นฟูทางด้านจิตใจ โดยเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแต่ละศาสนาด้วยความเท่าเทียมกัน มีบุคคลภายนอกตามแต่ละศาสนาได้เข้ามาทำกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจให้กับผู้ขังสม่ำเสมอ มีการประเมินผลพฤติกรรมก่อน - หลังเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูทางด้านจิตใจ และพบว่าพฤติกรรมของผู้ต้องขังมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและมีผลมาก มีการวัดจาการกระทำผิดวินัยลดลง ถือว่าเป็นการควบคุมและติดตามผลไปพร้อม ๆ กัน” (นาย.พี,การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

ดังนั้น จากการศึกษาพบว่ากรมราชทัณฑ์ให้ความสนใจ ในเรื่องการนำศาสนาเข้ามาพัฒนาและบำบัดฟื้นฟูทางด้านจิตใจ โดยมีการจัดหลักสูตรที่เรียกว่า “สังคคศาสนาธิ” เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาจิตใจให้สงบร่มเย็น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ปลูกจิตสำนึก ทศนคติ ถ่านิยมที่ถูกต้องดีงาม เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไปในอนาคต เพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ สร้างคุณค่าทางด้านคุณธรรมด้วยการสะสมพลังจิต เพื่อให้ผู้ต้องขังมีชีวิตที่สงบร่มเย็นจากการทำความดี ละเว้นความชั่ว มีจิตใจที่ผ่องใส และเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมนิสัย ผลที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมก่อนเข้าร่วมและหลังเข้าร่วม พบว่าพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้น ซึ่งการที่ได้นำเอาหลักศาสนาเข้ามาช่วยฟื้นฟูบำบัดทางด้านจิตใจของผู้ต้องขังสามารถขัดเกลาจิตใจที่เป็นต้นเหตุของการกระทำความผิดได้ หากได้ดำเนินการต่อไปและปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น จะทำให้สามารถลดพฤติกรรมนิสัยที่เกิดจากความรุนแรงภายในจิตใจได้ และเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษออกไปแล้วจะไม่หันมากระทำความผิดซ้ำได้อีก

4.1.4 ผลการศึกษาผู้นำศาสนาทั้ง 3 ศาสนาหลัก อันได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

1) ผู้นำทางศาสนาพุทธ

1.1) ด้านความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์และชีวิตหลังความตาย

ได้ให้ข้อมูลว่า “ในศาสนาพุทธไม่ได้เน้นเกี่ยวกับนรก – สวรรค์ แต่มีอยู่จริงในพระไตรปิฎก เป็นพุทธวจน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (อจินไตย) แต่เน้นเรื่องการดับทุกข์ ไม่ให้กระทำความชั่ว ละอายต่อบาป จุดมุ่งหมายเรื่อง สวรรค์- นรก มีมิติอยู่ สามมิติ คือ 1) จิตใจ 2) สถานที่ และ 3) หลังจากตายไปแล้ว กาลเวลา ในนรกและสวรรค์มีความแตกต่างกันกับกาลเวลาในโลกมนุษย์ การเชื่อในเรื่อง นรก- สวรรค์ ทำให้ไม่กล้าจะกระทำชั่ว มีหิริโอตตะปะ การละอายต่อความชั่ว และการเกรงกลัวต่อบาป ทำเชื่อจะตกลนรก ทำดีจะขึ้นสวรรค์ ในพระพุทธศาสนา “หว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น” ย่อมถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลในเรื่องของการกระทำ บาป (อกุศลกรรม) และบุญ (กุศลกรรม) ไม่สามารถลบล้างได้ โดยสามารถทำได้ ทางใจ กาย และวาจา จุดหมายปลายทางของ นรก คือ การได้รับความทุกข์ทรมาน วิบากกรรมที่ทำตอนยังเป็นมนุษย์ สวรรค์ ได้รับผลที่ส่งผลในปัจจุบัน คือความสุขในโลกมนุษย์ ในภพหน้าจะได้ เสวยสุขจากกรรมดีที่ได้กระทำมาตอนเป็นมนุษย์” (นาย. อาร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

1.2) ด้านการนำเอาหลักคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ได้ให้ข้อมูลว่า “ในส่วนของอดีต ประชาชนส่วนมากมีความใกล้ชิดกับวัดตลอดเวลา การศึกษาขอมมาจากวัดทั้งหมดทำให้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา มาก ได้รับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ตลอดเวลาในวาระสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันพระ ได้ถูกหล่อหลอมเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ในสังคมปัจจุบันเมื่อการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไป มีความแพร่หลายมากขึ้น ไม่ได้ใกล้ชิดกับวัดเหมือนในสมัยก่อน ทำให้เริ่มห่างเหินพระพุทธศาสนา ทำให้ในส่วนที่จะได้ยึดหลักธรรมคำสอนเริ่มน้อยลง ลักษณะของการใช้ชีวิตประจำวัน พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า “สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมจตั้งอยู่ในความไม่ประมาท” ให้มีสติในการใช้ชีวิต ทุกขณะที่หายใจอยู่ (การเจริญสติ) ให้มีความรู้สึกตัวตลอดเวลา ให้อยู่กับความจริงในปัจจุบัน” (นาย. อาร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

1.3) ความเห็นทางด้านศาสนากับผู้กระทำความผิด

ได้ให้ข้อมูลว่า “เปิดโอกาสให้ทุกคน เนื่องจากทุกคนมีโอกาสที่จะกระทำความผิด หรือคนรอบข้าง คนในสังคมเปิดโอกาสให้กลับมาทำความดีอีกครั้ง หากผู้กระทำความผิดซ้ำซาก มีกรณีที่พระสงฆ์นำคำสอนของพระพุทธเจ้า เข้าไปเทศน์ในเรือนจำให้รู้ถึงบาป-บุญ และ คุณ-โทษในเบื้องต้น ไม่ใช่เพียงแค่อัดยีน รับฟังเท่านั้น แต่จะต้องมีการปฏิบัติด้วย (การเจริญสติภาวนา เกิดการตระหนักรู้) จะทำให้เปลี่ยนพฤติกรรมความคิด เกิดสติ เกิดปัญญา รู้ด้วยตนเอง ทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้หมดแต่ต้องถูกจุดด้วย ต้องมีเวลาทบทวน” (นาย. อาร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

2) ผู้นำทางศาสนาคริสต์

2.1) ด้านความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์และชีวิตหลังความตาย

ได้ให้ข้อมูลว่า “ความเชื่อในเรื่องนรก – สวรรค์ นั้นทางศาสนาคริสต์ ไม่ได้เป็นจุดมุ่งหมายหลักเป็นแค่เพียงปลายทาง โดยจะแยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิง แต่มีความเหมือนกัน คือ ความเป็นนิรันดร์ คำว่า นรก นั้น มีความตายและความทรมานเป็นนิรันดร์ ส่วน สวรรค์ นั้น มีชีวิตและความสุข เป็นนิรันดร์ นรก คือ บึงไฟนิรันดร์ เมื่อถึงเวลา พระเยซูจะมาตัดสินคนที่ไม่รู้จักพระเจ้าก็จะลงนรก เป็นความทุกข์ทรมานที่เป็นนิรันดร์ สวรรค์ ส่วนคนที่วางใจในพระเจ้าจะเข้าไปสู่เมืองบรมสุขเกษม ไม่กลางคืน มีแต่กลางวัน นมัสการพระเจ้า อยู่กับพระเจ้าตลอด เป็นลักษณะคนที่อยู่กับพระเจ้าไว้วางใจในพระเจ้า ถือว่าเป็นปลายทางของคนที่เชื่อและไม่เชื่อในพระเจ้า จะทำให้มีปลายทางที่แตกต่างกัน ความเชื่อของคริสต์ไม่มีชาติที่แล้ว เกิดมาชาติเดียว” (นาย ที., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

2.2) ด้านการนำเอาหลักคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ได้ให้ข้อมูลว่า “รักพระเจ้าด้วยสุดจิตสุดใจ และ รักเพื่อนเหมือนรักตนเอง เป็นชีวิตที่มีพระเจ้า อ่านพระคัมภีร์ที่เชื่อว่าเป็นพระคำของพระเจ้า โดยนำอิทธิพลคำสอนของพระเจ้ามาใช้ในของชีวิตเราและผู้อื่น ไม่งั้นเราจะใช้ชีวิตตามเนื้อหนัง เช่น ความโกรธ อยากได้อยากมี เป็นต้น ไม่ว่าเราจะดีหรือชั่วขนาดไหน เราไปสวรรค์เองไม่ได้ แต่ไปโดยการพึ่งพาพระเจ้า ถ้าเรารู้จักพระเจ้าก็จะได้รับชีวิตใหม่ จะไม่ยอมทำ

ผิด ระวังความบาปด้วยการวินัยในธรรมชาติที่พระเจ้าสร้างใหม่ให้ โดยติดสนิทกับพระเจ้า อธิษฐาน เฝ้าเดี่ยว แต่ในศาสนาคริสต์ไม่ถือว่าเป็นหลักการที่ถูกต้อง เพราะ นรก-สวรรค์ เป็นเรื่องจุดหมายปลายทางสำหรับคนที่เลือกต่างกัน หากเราทำชั่วหรือทำดี ไม่เชื่อพระเจ้า ก็ตกนรกทั้งหมด แต่หากเป็นคนดีหรือคนชั่ว แต่หากคุณพึ่งพาตนเองไม่ได้ หันมาพึ่งพาพระเจ้า กลับตัวใหม่ ก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ส่วนในเรื่องที่ว่าหากเป็นคนชั่ว หากได้สารภาพบาปอยากจริงใจ อยากให้พระเจ้าช่วย เราก็อรอด เราทำดีเพราะว่ามีธรรมชาติใหม่ เพราะพระเจ้าเปลี่ยนแปลงเรา” (นาย ที., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

2.3) ความเห็นทางศาสนากับผู้กระทำความผิด

ได้ให้ข้อมูลว่า “ผู้ที่กระทำความผิดนั้น มีความร้ายแรงแค่ไหนก็ตาม เรามีความรู้สึกว่าเราไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือทำดีด้วยตนเองได้ ขอมอบตัวพระเจ้ามีอยู่จริง เชื่อว่าพระเจ้านั้นมีฤทธิ์อำนาจที่จะช่วยเหลือในความผิดบาปได้ สารภาพความผิดบาป และต้อนรับพระเจ้าเข้ามาในชีวิตเพื่อสร้างธรรมชาติใหม่ แต่ไม่ได้คิดว่าเค้าจะไม่ต้องการกระทำทางกฎหมาย ไม่มีบาปใดในโลกนี้ที่พระเจ้าจะไม่ยกโทษให้ พระเจ้ายกโทษให้โดยไม่มีเงื่อนไข ไม่จำกัดจำนวนครั้ง และไม่จดจำความผิดเดิมในพระคัมภีร์ได้บอกไว้ว่า “ผู้ใดที่จงใจทำผิดซ้ำซาก ...” เป็นการสะท้อนว่า เราอาจจะไม่ได้กลับใจใหม่จริง แต่ใช้พระเจ้าเป็นข้ออ้างหรือเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เราสบายใจ ความผิดบาปที่เรากระทำได้รับการยกโทษ แต่ถามว่ากระทำความผิดซ้ำได้ ก็เพราะว่าเราไม่ได้รับธรรมชาติใหม่อย่างเพียงพอ ยังไม่ติดสนิทกับพระเจ้า ทำให้ยังคงใช้เนื้อหนังหรือความต้องการภายในของเราในการกระทำ ไม่ใช่ความต้องการของพระเจ้าที่ต้องการให้เรากระทำ” (นาย ที., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

3) ผู้นำทางศาสนาอิสลาม

3.1) ด้านความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์และชีวิตหลังความตาย

ได้ให้ข้อมูลว่า “ศาสนาเป็นเรื่องของการศรัทธา พระเจ้าเป็นผู้สร้าง สวรรค์เจ็ดชั้นฟ้า ผลไม้ ถ้ำธารไหล นางฟ้า สิ่งสวยงาม นรก ไม่ได้บอกว่าเป็นอย่างไร มีแต่ความน่ากลัว ทรมาน เจ็บปวด แต่รายละเอียดไม่ทราบ แต่ระยะเวลาใน นรก และสวรรค์ มีระยะยาวนานมาก ถ้าเราตายไปแล้วก็ต้องถูกสอบสวน ทำไม่ดีก็ลงนรก ทำดีก็ได้ไปสวรรค์ หากทำผิดต้องใช้ความผิดก่อนแล้วค่อยไปสวรรค์ จะมีทูตคอยจดความดีความชั่ว ตายแล้วต้องไปหาพระเจ้าเป็นวันที่ตัดสิน ทำชั่วก็อยู่ในนรก ทำความดีอยู่ใน

สวรรค์ เป็นนิรันดร์ ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิด ถือว่าเมื่อตายไปแล้วก็ถือว่าเป็นการกลับไปสู่พระเจ้า โลกนี้เป็นโลกอาศัย ถ้าทำดีก็จะได้ไปสวรรค์ ให้ทำความดีในโลกนี้ แต่หากทำชั่วไปหากตกนรก เมื่อตายไป จะยาวนาน หากเราเชื่อในพระเจ้า ต้องมีศรัทธา ต้องดำเนินไปตามนั้น ทำให้สิ่งที่ท่านให้ทำ ไม่ทำให้สิ่งที่ท่านห้ามทำ ทุกสิ่งในตัวเราจะไปเป็นพยานในโลกหน้า” (นาย ยู., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

3.2) ด้านการนำเอาหลักคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ได้ให้ข้อมูลว่า “ มีหลัก ต้องศรัทธา ตามหลักศรัทธา 6 ข้อ หลักศาสนาบัญญัติ (ภาคปฏิบัติ) มีทั้งหมด 5 ข้อ อันประกอบด้วย 1) ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากพระอัลเลาะห์ และมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์ 2) ละหมาด 5 เวลา 3) ถือบวช คีลอต ช่วงเดือนพฤษภาคม 4) บริจาคทาน และ 5) ทำพิธีฮัจญ์” (นาย ยู., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

3.3) ความเห็นทางด้านศาสนากับผู้กระทำความผิด

ได้ให้ข้อมูลว่า “ในกรณีกระทำชั่ว จะต้องไปปรับพิณในโลกหน้า เพราะไม่มีความศรัทธาจึงทำผิดชั่ว เป็นเรื่องระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ โดยพระเจ้าเป็นผู้ตัดสิน ต้องชดใช้ในการตกนรก แต่หากเป็นในโลกปัจจุบันกฎหมายเป็นผู้ตัดสิน เนื่องจากความแตกต่างกันทางด้านสังคมในอดีตกับปัจจุบันเป็นอย่างมากในการสวดมนต์แต่ละครั้ง มีการสวดมนต์เพื่อขอลูกโทษกับพระเจ้า ทุกวันทุกเวลา ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พระเจ้าให้อภัยเสมอ เพราะพระเจ้าเป็นผู้ให้ ขอเพียงเราขอ แต่หากเป็นการขอโทษส่วนตัวก็ต้องไปขอโทษส่วนตัว แต่หากคนที่เราทำผิดไม่ยกโทษให้ก็จะติดตัวไปสู่โลกหน้า จะต้องยึดมั่นตามหลักศรัทธา เชื่อในเรื่องนรก-สวรรค์ ให้เกิดเกรงกลัวในการกระทำ และไม่มีแตกต่างทางด้านการศึกษาทั้งนั้น เนื่องจากมีคัมภีร์อัลกุรอานมีเล่มเดียวกันทั่วโลกมีแนวทางปฏิบัติเหมือนกัน มีครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งกฎหมายที่มีความเชื่อตามหลักศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง” (นาย ยู., การสื่อสารส่วนบุคคล, 2561)

ดังนั้น จากการศึกษาพบว่า แนวทางตามหลักคำสอนของแต่ละศาสนา มีจุดมุ่งหมายที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยทุกศาสนามีการพูดถึงในเรื่องโลกหลังความตาย เมื่อนมนุษย์ทุกคนจากโลกนี้ไปจะต้องเดินทางไปสู่โลกหลังความตาย มีการพูดถึงเรื่อง นรก – สวรรค์ ว่าเป็นสถานที่ ที่ซึ่งเมื่อถึงเวลาที่ทุกคนจากโลกนี้ไปจะต้องพบเจอ ซึ่งมีความเชื่อมโยงในเรื่องการกระทำ ความประพฤติ ส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่ได้กระทำตอนมีชีวิตอยู่บนโลกมนุษย์ และหลักคำสอนในทุกศาสนานั้นมี

หลักคำสอนเพื่อให้ทุกคนที่นับถือคำสอนนั้น ๆ พึงกระทำแต่ความดี สอนเรื่องการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมตามแต่ละความศรัทธาของแต่ละศาสนาที่มีการสืบทอดคำสอนมาอย่างยาวนาน

4.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย ในรูปแบบการศึกษาแบบเชิงคุณภาพโดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถอธิบายผลการศึกษาได้ดังนี้

ในปัจจุบันพบว่าอัตราการก่ออาชญากรรมในสังคม และจำนวนผู้กระทำความผิดเริ่มมีจำนวนที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจเนื่องจากปัจจัยสภาวะแวดล้อมภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว เป็นต้น และปัจจัยภายใน เช่น สภาวะจิตใจที่เกิดความสับสน ความอยากได้อยากมีการขาดความยับยั้งชั่งใจ เป็นต้น จึงทำให้รูปแบบอาชญากรรมและความรุนแรงในการก่อเหตุอาชญากรรมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทำให้ต้องการกำหนดบทบัญญัติทางกฎหมายและมาตรการการลงโทษที่มีความเหมาะสมกับการกระทำนั้น ๆ จึงจะสามารถทำให้ผู้กระทำความผิดได้เกิดความตระหนักรู้ในผลของการกระทำของตนเอง

สังคมโดยทั่วไปเราสามารถพบเจออาชญากรได้อยู่ตลอดเวลา ตามค่านิยมของพฤติกรรมอาชญากรรมเป็นการหาแนวโน้มของอุปนิสัยบุคคลที่มีความผิดปกติทางบุคลิกภาพที่มีความเป็นสุรীয়โดยสันดาน แต่พฤติกรรมเหล่านี้สามารถแฝงอยู่ในบุคคลในสังคมต่าง ๆ จึงเห็นว่าทุกคนในสังคมอาจมีความเสี่ยงในการซึมซับพฤติกรรมอาชญากรรมจากบุคคลที่ใกล้ชิด อาจเกิดความเสี่ยงในการถูกชักจูง หรือการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรโดยไม่ทันรู้ตัว พฤติกรรมของอาชญากรเกิดจากกระบวนการการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) (Akers, 1994) หรือทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งเป็นการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association) หมายถึง การเรียนรู้พฤติกรรมโดยมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเข้าร่วมในพฤติกรรมเดียวกัน จึงสามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมของอาชญากรสามารถเกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมกันและกันของอาชญากร เช่น ผู้ที่ค้ายาเสพติด ก็จะมีสังคมร่วมกับคนที่ค้ายาและเสพยาเสพติด เป็นต้น แต่หากมีปัจจัยซึ่งเป็นพันธะทางสังคม ตามทฤษฎีพันธะทางสังคม (Hirschi's Social Bonding Theory) มีหลักว่า อาชญากรรมเกิดขึ้นจากระบบการควบคุมทางสังคมมีความอ่อนแอ แต่หากมีการควบคุมให้บุคคลปฏิบัติตามกฎของสังคมได้มี 4 ประการ คือ 1) ความผูกพัน ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลสร้างความรู้สึกรักหรือสำนึกรักที่ จะควบคุมตนเองให้เป็นบุคคลที่ดีในสังคม 2) ข้อผูกมัด การได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะประกอบอาชีพโดย

สุจริต ครอบครัวยุติธรรม และความประสบความสำเร็จในชีวิต จะส่งผลให้บุคคลนั้นไม่ย่อท้อ
 กระทำผิด 3) การเข้าร่วม การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น กิจกรรมทางครอบครัว
 กิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น จะทำให้บุคคลนั้นไม่มีเวลาไปประกอบอาชญากรรม และ 4) ความเชื่อ
 หากมีระดับความเชื่อต่อค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมสูง ก็จะไม่มีความโน้มในกระทำความผิด
 ซึ่งจะทำให้สามารถควบคุมบรรเทาเหตุความรุนแรงของอาชญากรรมให้ลดน้อยลงได้ และเข้าใจ
 สาเหตุที่แท้จริงของตัวผู้กระทำความผิดเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานด้านกระบวนการ
 ยุติธรรมในการลงโทษผู้กระทำความผิด

จากการศึกษาพบว่า หลักคำสอนของแต่ละศาสนา ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์
 หรือศาสนาอิสลาม เป็นปัจจัยหลักในการหล่อหลอมจิตใจคนในสังคมให้อยู่ในทำนองคลองธรรม
 ตามหลักศาสนาที่ผู้นั้นได้นับถือ โดยทฤษฎีอาชญาวิทยาเชิงสังคมวิทยา (Durkheim, 1938) เรื่อง
 พลังระเบียบสังคม (Social Order) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม สามารถ
 อธิบายได้ว่า มนุษย์มีจิตสำนึกอยู่ในตัวทุกคน มีความรู้สึกความผิดชอบชั่วดี มนุษย์ทุกคนมี
 เจตจำนงอิสระ (Free Will) ในการเลือกการกระทำของตนเอง แต่หากมนุษย์รวมตัวกันจะมีการ
 สร้างจิตสำนึกร่วมกันจนเกิดเป็น “จิตสำนึกร่วม” (Collective Conscience) เพื่อเป็นเครื่องมือในการ
 ควบคุมจิตใจและความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ให้ปฏิบัติตนถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคม
 สามารถอธิบายได้ว่าหากทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถสร้างจิตสำนึกร่วมกันในทางที่ดี ซึ่ง
 หมายถึงหากคนในสังคมที่ทำตามหลักคำสอนทางศาสนา ความดีนั้นก็จะหล่อหลอมจิตใจของคน
 ในสังคมนั้นไปในทางที่ดี มีความเคารพในกฎหมายบ้านเมือง ไม่เห็นผิดเป็นชอบ จะนำพาให้สังคม
 และผู้คนในสังคมนั้นเกิดความสุขสงบ ในทางกลับกันดังเช่น ทฤษฎีวิวัฒนธรรมรอง (Subcultures
 Theory) ที่มีผลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรมของคนในสังคม โดยหลักทฤษฎีดังกล่าวจะมีการสร้าง
 ค่านิยมที่มีความแตกต่างออกไปจากพฤติกรรมของสังคมคนทั่วไป เช่น การที่ขโมยของนั้นไม่ใช่ว่า
 จะเป็นประโยชน์ต่อชีวิต แต่เป็นการทำไปเพื่อสนองอารมณ์ และเพื่อความสำเร็จตามต้องการของ
 ตนเอง ทำได้ทุกอย่างที่ตนเองต้องการ และเพื่อแสวงหาความสุขเพียงชั่วครู่ เป็นต้น ดังนั้นหากคน
 ในสังคมไม่ประพฤติและปฏิบัติ ตามหลักคำสอนของศาสนา หรือไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ก็
 จะทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความเห็นแก่ตัว เกิดการละเมิดต่อกฎหมายบ้านเมือง นำไปสู่สังคมที่เห็น
 ผิดเป็นชอบ สังคมเกิดความวุ่นวาย และเกิดความไม่เกรงกลัวต่ออำนาจกฎหมาย

โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องหลักคำสอนในแต่ละศาสนา ได้กล่าวถึงเรื่องผลของการ
 กระทำที่เชื่อมโยงไปถึงโลกหลังความตาย ในแต่ละศาสนาได้มีการพูดถึงในเรื่องนรก-สวรรค์
 เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการรับผลของการกระทำในตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกใบนี้

และเมื่อถึงเวลาที่ผู้หนึ่งต้องจากโลกนี้ไป ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะต้องพบเจอเป็นหลักตามธรรมชาติ แต่ถ้าว่าตามหลักศาสนาแล้วเมื่อตายไปจะต้องไปเผชิญกับภพภูมิอีกภพหนึ่ง ซึ่งแต่ละศาสนาได้บอกไว้ตรงกันว่า ผู้ที่ประพฤติชอบ ทำความดี เชื่อฟังในหลักคำสอนตามแต่ละศาสนาของตนจะไปสู่สถานที่ที่เรียกว่า “สวรรค์” หากผู้ใดประพฤติไม่ชอบ ทำแต่สิ่งที่ไม่ดี ไม่เชื่อฟังตามหลักคำสอนนั้นก็จะลงไปสู่สถานที่ที่เรียกว่า “นรก” จากการศึกษาได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับนรก-สวรรค์และชีวิตหลังความตาย ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ต้องขังที่ได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 1-10 ปี และ 2) กลุ่มผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิดได้จากตารางข้อมูลที่ 4.1

ตารางที่ 4.7 ตารางเปรียบเทียบสรุปผลการศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย

	ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุก	ผู้ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด
ความเข้าใจเรื่องนรก-สวรรค์ และโลกหลังความตาย	มีความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย แต่ยังคงเกิดความสับสน ไม่แน่ใจ เรื่องความเชื่อในเรื่องนรก-สวรรค์นั้น มีความเข้าใจในเบื้องต้น คือ ทำดีไปสวรรค์ ทำชั่วลงนรก	เรื่องชีวิตหลังความตาย และนรกสวรรค์ นั้นมีอยู่จริง เพียงแต่แตกต่างกันที่จุดหมายปลายทางของแต่ละศาสนาที่นับถือ
ความเข้าใจผลของการกระทำ ความผิด	เป็นเรื่องของการกระทำ จะต้องดูจากการกระทำของตนเองเป็นหลักในการตัดสิน	ศาสนาพุทธ เป็นเรื่องของการกระทำ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม เป็นเรื่องของการเชื่อฟังคำสอน
บรรทัดฐานในเรื่องการตัดสินการกระทำ	บุญ เช่น การทำความดี การบริจาค การช่วยเหลือ บาป คือ การกระทำไม่ดี การเข้ามาอยู่ในคุก	ศาสนาพุทธ การทำดี คือ บุญ การทำชั่ว คือ บาป ศาสนาคริสต์และอิสลาม การเชื่อฟังคำสอน การเชื่อในพระเจ้า เป็น บุญ หากไม่เชื่อพระเจ้า ไม่ทำตามหลักคำสอน คือบาป
ความเข้าใจคำว่า บาป - บุญ		

ตารางที่ 4.7 ตารางเปรียบเทียบสรุปผลการศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ที่มีผลต่อการเกิด
อาชญากรรมในประเทศไทย (ต่อ)

	ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุก	ผู้ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด
ผลจากการกระทำ ความผิด	ผลของกระทำความผิดที่คนได้ทำส่งผล เชื่อมโยงไปในเรื่องโลกหลังความตาย แต่ผลของการกระทำที่พวกเขาได้รับนั้น ส่งผลในปัจจุบันคือ การถูกขังในเรือนจำ	ผลจากการกระทำจะเชื่อมโยงไปในเรื่องโลก หลังความตาย
ความ สมเหตุสมผลที่ ได้รับ	1) สมเหตุสมผล เพราะได้กระทำลงไป จริงและยอมรับในผลของการกระทำของ ตน 2) ไม่สมเหตุสมผล ได้รับโทษมาก ไป ไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด	มนุษย์ทุกคนสามารถเลือกที่จะกระทำในสิ่งที่ ดีและไม่ดีได้ หากนำหลักคำสอนมาใช้ชีวิต จะมีความสุข หากไม่นำมาใช้ชีวิตก็จะหลง ไปสู่การทรมาน
การนำเอาหลัก ศาสนาและคำสอน มาใช้ใน ชีวิตประจำวัน	ได้เรียนรู้หลักคำสอนของศาสนา มาก ยิ่งขึ้น กลายเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้ปฏิบัติดี ได้ ช่วยให้จิตใจสงบมากขึ้น มีความตั้ง มั่นในการใช้ชีวิตมากขึ้น	นำคำสอนมาใช้ได้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจ และนำไปปฏิบัติตนให้เกิดความสุขกับ ตนเองและผู้อื่น

สรุปผลการศึกษาจากตารางข้อมูลที่ 4.1 เห็นว่า 1) ด้านความเข้าใจเรื่องนรก-สวรรค์และ
โลกหลังความตาย ทั้งสองกลุ่มมีความเข้าใจในเรื่องพื้นฐาน คือ ทำดีได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วลงนรก ที่
เหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยปรากฏว่า ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติการกระทำ
ความผิดมีความเข้าใจในเรื่องเรื่องนรก-สวรรค์และ โลกหลังความตายมากกว่าผู้กระทำความผิดซึ่ง
ต้องโทษจำคุก เนื่องจากผู้กระทำความผิดยังมีความสับสนในเรื่อง โลกหลังความตายอยู่ 2) ด้าน
ความเข้าใจผลของการกระทำความผิด ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเด็น ได้แก่

2.1) บรรทัดฐานในเรื่องการตัดสินการกระทำ ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่ตรงกัน คือ เป็น
เรื่องของการกระทำ 2.2) ความเข้าใจคำว่า บาป – บุญ ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่คล้ายคลึงกัน โดย
กลุ่มผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุกคิดเห็นว่า การติดคุก ก็เปรียบเสมือนได้รับบาปที่ตนได้ประ
ทำ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปยัง 2.3) ผลจากการกระทำความผิด โดยทั้งสองกลุ่มคิดเห็นเช่นเดียวกัน
ว่า การกระทำในปัจจุบันย่อมส่งผลไปถึงเรื่อง โลกหลังความตาย กลุ่มผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษ

จำคุก เห็นว่าผลของการกระทำที่ได้รับนั้นส่งผลในปัจจุบันคือ การถูกขังในเรือนจำ และ 2.4) ความสมเหตุสมผลที่ได้รับ มีความเห็นที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มผู้กระทำความผิดซึ่งต้องโทษจำคุก แบ่งออกเป็นสองกลุ่มย่อยว่า คิดว่ามีความสมเหตุสมผลและไม่สมเหตุสมผลกับสิ่งที่ตนเองได้รับ อาจแสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่เห็นว่าสมเหตุสมผลคิดว่า การกระทำของตนเองสมควรที่จะได้รับผลนั้นแล้ว และกลุ่มที่คิดว่าไม่สมเหตุสมผลคิดว่า โทษที่ตนได้รับนั้นมากเกินไปทำให้ต้องหันมามองในเรื่องโทษที่ผู้ต้องขังได้รับนั้นมีความเหมาะสมกับการกระทำนั้นหมากน้อยเพียงใด ส่วนผู้ที่อ้างว่าตนไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ในส่วนนี้จะต้องหันมาดูในเรื่องกระบวนการยุติธรรมว่ามีความถูกต้องหรือไม่ และกลุ่มผู้ที่ไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิด เห็นว่าหากทำตามหลักคำสอนตามศาสนาแล้วก็จะไม่กระทำความผิด ก็ไม่ต้องรับผิดในการกระทำความผิดทั้งโลกนี้และโลกหลังความตาย และ 3) ด้านการนำเอาหลักศาสนาและคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยทั้งสองกลุ่มคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า หลักคำสอนทางศาสนา สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างดี เป็นที่พึงพอใจ ทำให้ชีวิตมีแต่ความสุข

ดังนั้นจากการศึกษาพบว่าความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์และโลกหลังความตายนั้น ไม่มีผลต่อการกระทำความผิดในส่วนก่อนที่ผู้ต้องขังจะได้เข้ามาให้เรือนจำ แต่ความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์และโลกหลังความตาย จะมีผลไปถึงการประพฤติและปฏิบัติตนหลังจากที่ผู้ต้องขังในเรือนจำได้รับการอบรมฟื้นฟูจิตใจโดยศาสนา โดยสามารถสรุปได้ว่า

1) ในส่วนของกลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำนั้น ก่อนหน้าที่จะเข้ามารับโทษอาจจะที่ความสับสนภายในจิตใจ ไม่เข้าใจหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถืออย่างลึกซึ้ง ไม่ได้นำเอาหลักคำสอนของศาสนาไปปรับใช้ในชีวิต ทำให้ไม่สามารถเกิดความตระหนักรู้ถึงผลของการกระทำที่จะตามมา และมีความเชื่อมโยงไปถึงเรื่องโลกหลังความตาย ไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังไม่มี ความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายเนื่องจากคิดว่า การต้องโทษในเรือนจำ ในขณะปัจจุบันก็เปรียบเสมือนอยู่ในนรก มีผลเท่ากับว่าได้ชดใช้การกระทำที่ตนเองได้ทำ อาจกลายเป็นสาเหตุในเรื่องการกระทำความผิดซ้ำซากเพิ่มขึ้นได้ แต่เมื่อหลังจากได้เรียนรู้หลักคำสอนตามหลักศาสนาที่ตนได้นับถือได้อย่างถูกต้องลึกซึ้ง แต่เมื่อผู้ต้องขังในเรือนจำได้รับการอบรมเพื่อฟื้นฟูจิตใจโดยการนำเอาศาสนาเข้ามาอบรมภายในเรือนจำ ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความสงบในจิตใจ เกิดการไตร่ตรอง การคิดทบทวนถึงการกระทำของตน ผลที่ตนได้รับ ทำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น และเกิดความตั้งใจในการนำหลักคำสอนของศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตในภายภาคหน้าเมื่อพ้นโทษออกไป

2) ในส่วนของกลุ่มผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด พบว่ามีความเข้าใจในความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์และโลกหลังความตาย ซึ่งส่งผลต่อการกระทำเป็นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยมองว่าการกระทำในปัจจุบันจะส่งผลและมีความเชื่อมโยงไปถึงเรื่องโลกหลังความตาย อาจเกิดให้เกิดการเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เกรงกลัวต่อการลงนรก อยากกระทำความดีเพื่อไปสวรรค์ ประพฤติปฏิบัติตามแต่ละคำสอนของศาสนาที่ได้นับถือ นำเอาหลักคำสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิตจะทำให้ชีวิตพบแต่สิ่งที่ดีกับตนเองและผู้อื่น ทำให้ความเสี่ยงในการกระทำความผิดนั้นมีโอกาสน้อยลง ตามทฤษฎีฮีโดนิซึม (Hedonism) สามารถอธิบายได้ว่า เป็นชั้นมีความเชื่อสอดคล้องกับเบ็คคาเรีย เกี่ยวกับหลักเจตจำนงอิสระ (Free will) ที่ว่ามนุษย์มีอิสระที่จะคิดตัดสินใจ และกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเอง จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนที่กระทำลงไปได้ ดังเช่นกลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยก่อนหน้าที่ผู้ต้องขังจะเข้ามาในเรือนจำนั้นผู้ต้องขังเองก็เป็นพลเมืองที่อยู่ภายใต้กฎหมายอย่างปวงชนคนทั่วไป สามารถตัดสินใจเลือกกระทำการสิ่งใด ๆ ก็ได้ ไม่ว่าจะสิ่งดีหรือสิ่งไม่ดี และไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม แต่เมื่อการกระทำนั้นปราศจากความเชื่อในหลักคำสอนตามหลักศาสนาที่ได้นับถือ ผิดศีลธรรมอันดี และผิดบทบัญญัติทางกฎหมาย จึงส่งผลให้การกระทำเหล่านั้นต้องได้รับโทษตามกฎหมาย คือ การถูกกักขัง แสดงให้เห็นว่าการไม่ได้รับการเรียนรู้เรื่องผลจากการกระทำ ในเรื่องความเชื่อของศาสนาที่จะเชื่อมโยงการกระทำเหล่านั้นไปถึงโลกหลังความตาย อาจจะทำให้ความเสี่ยงและการสร้างเงื่อนไข ที่จะทำให้ผู้ต้องขังสามารถกลับไปกระทำผิดซ้ำได้ เมื่อทางกรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายนำเอาหลักสูตรสังคคา (ศาสนาพุทธ) เข้ามาในเรือนจำ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังในเรือนจำที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ประกอบกิจทางศาสนาของตนเองได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อมีจุดประสงค์ทำให้ผู้ต้องขังได้เข้าใจในหลักคำสอนของศาสนา ให้การคิดทบทวนในการกระทำของตนเองมากขึ้น จิตใจสงบมากขึ้น และเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังในเรือนจำให้เป็นไปในทางที่ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลจากการนำศาสนาเข้ามาใช้ฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังในเรือนจำสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยประพฤติตนดีขึ้น หากเปรียบเทียบผลการศึกษาในด้านที่ 3) ด้านการนำเอาหลักคำสอนของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว ปรากฏว่ามีผลการศึกษาเช่นเดียวกับผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด คือ สามารถนำหลักคำสอนของศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องอันจะเกิดผลดีกับตนเองและผู้อื่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับเบ็คคาเรีย ที่เสนอให้มีการอบรมฟื้นฟูจิตใจโดยนำศาสนาเข้ามาใช้ในเรือนจำ

ในส่วนของรูปแบบการลงทัณฑ์ที่ทำให้ บุคคลคิดว่าหากกระทำความผิดแล้วจะได้รับความทุกข์ทรมานที่มากกว่าความพึงพอใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่มุ่งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลและเจตจำนงอิสระ เบ็คคาเรียเห็นด้วยกับการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรมเพื่อป้องกันการกระทำ

ความผิดซ้ำ ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) อธิบายว่าการเห็นตัวอย่างที่คนอื่น โคนลงโทษ ทำให้เกิดความเกรงกลัว อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อไม่ให้กระทำผิดซ้ำ และเพื่อไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิด เป็นการลดโอกาสในการกระทำความผิด โดยมีโทษที่รุนแรงนั้น ปัจจุบันกฎหมายได้มีการพัฒนา ในเรื่องอัตราโทษตามความเหมาะสมกับการกระทำความผิด แต่ยังไม่สามารถป้องกันให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวในกฎหมายและลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำได้ โดยเฉพาะกรณีการกระทำความผิดซ้ำ

ซึ่งจากการศึกษาหากได้นำหลักศาสนา มาเปรียบเทียบ ในเรื่องของการอภัย หรือ การลดหย่อนโทษในสิ่งที่ผู้ต้องขังกระทำ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า “สังคมที่คนกลัวจะตกนรกกันมาก จะก่ออาชญากรรมน้อยลง ขณะที่สังคมที่มีคนที่พร้อมจะทำความดีเพื่อขึ้นสวรรค์จำนวนมาก กลับจะมีจำนวนอาชญากรรมมาก ทั้งนี้ก็เพราะสังคมที่เชื่อเรื่องสวรรค์มักจะผูกโยงกับ “การให้อภัย” หรือการให้ออกาสกับคนที่ทำผิด เพราะเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำความดี” (Shariff and Rhemtulla, 2012) ซึ่งมีความสอดคล้องกับปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายในประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับหลักศาสนาส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในเรื่องของการอภัยซึ่งเป็นหนึ่งในสิ่งที่เป็นการกระทำดี อันจะนำไปสู่การขึ้นสวรรค์ ที่ปรากฏอย่างเด่นชัด คือ “กฎหมายไทยในปัจจุบันยังคงเน้นการลงโทษ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้น แต่ก็ยังมีกรอภัยโทษ” (ยุพาวดี ปานช่วย, 2557)

จากผลการศึกษาพบว่า เมื่อผู้ต้องขังได้รับการลดหย่อนโทษ ซึ่งถือว่าเป็นการอภัยตามหลักกฎหมาย ทำให้ผู้ต้องขังในส่วนใหญ่ที่ที่ได้รับการลดหย่อนโทษ อาจมีผลทำให้ผู้ต้องขังไม่คำนึงถึงการสำนึกความผิดที่ได้กระทำอย่างแท้จริง เกิดความไม่เกรงกลัวในกฎหมายอีกต่อไป จึงมีโอกาที่จะกลับมากระทำความผิดซ้ำ แต่ในทางกลับกันหากมีบทลงโทษทางกฎหมายที่เข้มงวดและสื่อให้ถึงการกระทำความผิดที่จะนำไปสู่การผิดศีลธรรมที่จะนำไปสู่การตกนรก ทั้งในปัจจุบันและโลกหลังความตาย มากกว่าการรอคอยในการได้รับการลดหย่อนโทษ ก็จะทำให้เกิดความเกรงกลัวจากผลของการกระทำ ที่พึงจะได้รับตามกฎหมายและชีวิตโลกหลังความตาย และควรมีการใช้กระบวนการในการพิจารณาตัดสินโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล เพื่อเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดนั้น ๆ โดยยังต้องคงไว้ซึ่งบทกฎหมายที่มีการลงโทษที่รุนแรงรวดเร็ว และแน่นอน ซึ่งอยู่ในพื้นฐานของหลักอาชญาวิทยาและหลักทัณฑ์ทัณฑ์รวมทั้งการใช้ดุลยพินิจในการเลือกใช้รูปแบบการลงโทษตามบทบัญญัติตามกฎหมายให้เหมาะสมกับการกระทำของผู้ต้องขัง

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ปรากฏปัจจัยที่นอกเหนือการควบคุมเป็นที่น่าสนใจว่า หากผู้ต้องขังในเรือนจำได้กลับเข้าไปสู่สังคมที่เต็มไปด้วยสิ่งเร้าให้เกิดการกระทำผิดอีก จึงมีปัจจัยภายนอกมาประกอบเป็นข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ตัวผู้ต้องขังจะสามารถมีภูมิคุ้มกันทนต่อสิ่งเร้าได้มากน้อยเพียงใด ผู้ต้องขังสามารถนำหลักศาสนาที่ได้รับการอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด ไม่ใช่เพียงแค่สามารถให้อยู่ภายในเรือนจำเพื่อการใช้สิทธิลดหย่อนโทษแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรที่จะเข้าใจหลักศาสนา เพื่อนำเอาไปใช้ในชีวิตภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวจนถึงตลอดชีวิตของผู้ต้องขังด้วย

แต่ถ้าหากเรือนจำได้มีการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมให้จิตใจเข้มแข็ง อดทนต่อสิ่งเร้าภายนอก สร้างความยึดมั่นในหลักคำสอนทางศาสนามากขึ้น พร้อมด้วยสังคมภายในเรือนจำต่างให้กำลังใจในด้านที่ส่งเสริมในทางที่ดีซึ่งกันและกัน ก็จะสามารถเป็นแรงที่ต้านสิ่งเร้าจากสังคมภายนอก เป็นหลักในการดำเนินชีวิตใหม่ที่ยั่งยืนในระยะยาวหลังจากพ้นโทษออกไป จะเป็นการช่วยลดการกระทำผิดซ้ำได้ และลดอัตราการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทยได้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาถึงความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ มีผลต่อการกระทำความผิดมากหรือน้อยเพียงใด 2) เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาปรับปรุงแนวทางการฟื้นฟูพฤติกรรมเสี่ยงของผู้กระทำผิด และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการป้องกันการเกิดเหตุอาชญากรรมในอนาคต ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด และผู้ต้องขังในเรือนจำซึ่งต้องโทษจำคุก 1-10 ปี 2) เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ฝ่ายบริหาร และ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ฝ่ายปฏิบัติการ 3) ผู้นำทางศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม รวมจำนวน 22 ท่าน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) กับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงเป็นหลัก และใช้วิธีวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ ผู้ศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ หรือ โลกหลังความตาย มีผลต่อการกระทำความผิด สามารถสรุปผลการวิจัยโดยแยกได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

5.1.1 ประการที่ 1 ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ที่มีผลต่อการกระทำความผิด

จากการศึกษาพบว่าความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์และโลกหลังความตายนั้น ไม่มีผลต่อการกระทำความผิดในส่วนก่อนที่ผู้ต้องขังจะได้เข้ามาให้เรือนจำ แต่ความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์และโลกหลังความตาย จะมีผลไปถึงการประพฤติและปฏิบัติตนหลังจากที่ผู้ต้องขังในเรือนจำได้รับการอบรมฟื้นฟูจิตใจ โดยศาสนา

ด้านของผู้ต้องขังในเรือนจำพบว่าความเชื่อทางศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ หรือ โลกหลังความตาย ไม่มีผลต่อการกระทำความคิด ในช่วงก่อนที่จะต้องโทษหรือในช่วงที่ได้กระทำความคิดนั้น ยังเกิดความสับสนในความเข้าใจในหลักศาสนา และมีความเข้าใจเพียงเบื้องต้น โดยเฉพาะในเรื่องนรก-สวรรค์ที่เชื่อมโยงไปถึง โลกหลังความตาย เพราะคิดว่าการจำคุกในเรือนจำปัจจุบันนั้น คือ นรก ที่ได้รับผลจากการกระทำและได้ชดใช้แล้ว ทำให้อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ ไม่ได้ให้ความสนใจในการกระทำความคิดของตนเอง ไม่สามารถสำนึกถึงผลของการกระทำของตนเองได้อย่างแท้จริง ทำให้ไม่ความเกรงกลัวในผลของการกระทำ ขาดความยับยั้งใจในการกระทำ และยังไม่มีความสนใจทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ อันส่งผลให้ความรุนแรงและอัตราในการเกิดเหตุอาชญากรรมมีสูงขึ้นในสังคมไทย และอาจเกิดกระบวนการในการกระทำความคิดซ้ำซากอีก

แต่ต่อมาเมื่อผู้ต้องขังในเรือนจำได้มีโอกาสรับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนาที่ตนได้นับถือมาขัดเกลากายใจ อีกทั้งมีเวลาในการคิดทบทวนผลของการกระทำของตนเอง มีจิตใจที่สงบ ทำให้ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมดีขึ้น โดยเฉพาะการนำแนวทางตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือมาใช้เพื่อการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่มีความแตกต่างกับกลุ่มผู้ที่ไม่เคยกระทำความคิด จึงทำให้สามารถสรุปได้ว่าความเชื่อทางศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ หรือ โลกหลังความตาย มีผลต่อการกระทำความคิด หลังจากที่ผู้ต้องขังได้รับการอบรมฟื้นฟูจิตใจโดยศาสนา และเห็นว่าหลักคำสอนทางศาสนามีผลสามารถช่วยให้พฤติกรรมดีขึ้นในระยะที่อยู่รับโทษภายในเรือนจำ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่แน่นอนว่า จะสามารถขัดเกลากายใจของผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริงในระยะยาวได้หรือไม่ แต่หากในอนาคตเมื่อผู้ต้องขังได้รับการอบรมทางศาสนาในรูปแบบที่ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาโดยนำเอาหลักทฤษฎีอาชญาวิทยา และหลักของทัณฑวิทยา พร้อมด้วยมีเจ้าหน้าที่นักจิตวิทยา มาศึกษาพฤติกรรมของผู้ต้องขังมากขึ้นก็จะสามารถนำไปสู่การลดความเสี่ยงในการก่ออาชญากรรม และลดอัตราการก่ออาชญากรรมในประเทศไทยได้ดีมากยิ่งขึ้น

ด้านผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความคิด พบว่ามีความเข้าใจในความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์และ โลกหลังความตาย ซึ่งส่งผลต่อการกระทำเป็นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำ เนื่องจากมีความเชื่อในเรื่องการทำดีเพื่อไปสู่สวรรค์ และมีความเกรงกลัวในการกระทำความคิดที่จะส่งผลไปสู่การตกนรก

โดยสามารถสรุปได้ว่าผลจากการศึกษาความเชื่อทางศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ หรือ โลกหลังความตายที่มีผลต่อการกระทำความคิด โดยพบความแตกต่างดังนี้

1) กลุ่มประชากรตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด มีความเชื่อในเรื่องการกระทำไม่ดีย่อมลงผลต่อโลกหลังความตาย คือการ “ลงนรก” และการกระทำความดีเพื่อ “ขึ้นสวรรค์” จะมีอัตราการกระทำความผิดที่น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขังในเรือนจำ

2) กลุ่มประชากรตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำ ก่อนหน้าที่ได้กระทำความผิดยังเกิดความสับสนในเรื่องความเชื่อตามหลักศาสนา และเมื่อได้รับการอบรมโดยมีเงื่อนไขในการอบรมเพื่อปรับชั้นนักโทษ เพื่อขอลดหย่อนโทษ ก็พบว่าผู้ต้องขังได้มีการปรับพฤติกรรมดีขึ้นแต่อาจเป็นแค่เพียงชั่วคราวเท่านั้น หากเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษออกไปเมื่อเจอสภาพสิ่งแวดล้อมแบบเดิมมาเป็นสิ่งเร้า ก็อาจทำให้ไม่มีภูมิคุ้มกันทางด้านความยับยั้งชั่งใจและหันกลับมาสู่เส้นทางในการกระทำความผิดซ้ำซากได้

ดังนั้นการให้ความสำคัญในเรื่องศาสนาที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ สร้างความเข้าใจทางศาสนาในแบบที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและพึงปฏิบัติได้ สื่อให้เห็นว่าศาสนาไม่ใช่เรื่องยากและไม่ใช่ว่าสิ่งที่ไม่ดีจะเกิดขึ้นในกลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำ หรือ ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติในการกระทำความผิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเป็นพื้นฐานความเป็นมนุษย์ที่มนุษย์ทุกคนควรมี เพื่อทำให้มนุษย์มีความสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อสิ่งที่ประกอบการตัดสินใจในการกระทำทุกอย่างการกระทำที่จะพึงกระทำที่อาจจะส่งผลทั้งในโลกนี้ และโลกหลังความตายความเชื่อของศาสนาที่ตนได้นับถือ

5.1.2 ประการที่ 2 พัฒนาปรับปรุงแนวทางการฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำความผิด

ในประเทศไทยเป็นประเทศที่มีคนนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ ยังมีความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องทางศาสนาที่เป็นของคู่กัน โดยเฉพาะเรื่องนรก-สวรรค์ ที่เชื่อมโยงไปถึงโลกหลังความตาย ความเชื่อในเรื่องของ “การอภัย” เพราะเป็นเรื่องของการทำความดี เพื่อการให้ออกาสผู้ต้องขังให้ได้กลับใจในการออกเรือนจำเพื่อไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ ซึ่งอาจจะสามารถสื่อไปถึงเรื่องคำสอนตามหลักศาสนาพุทธ ในเรื่องเมตตาธรรมการให้ออกาสคน หรือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามในเรื่องการให้อภัยจากพระเจ้า จึงทำให้เกิดความสอดคล้องกับความเป็นสภาพสังคมในประเทศไทย

โดยในปัจจุบันการลงโทษตาม หลักทฤษฎีแนวคิดการลงโทษตามหลักทัณฑ์วิทยามีวิัตถุประสงค์ของการลงโทษซึ่งขึ้นอยู่กับความหลักเบาของการกระทำ คือ (1) เพื่อการแก้แค้น (Retribution) (2) การป้องกันยับยั้ง (Deterrence) (3) การตัดโอกาสกระทำความผิด (Incapacitation)

(4) การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) (นัทธี จิตสว่าง, 2561) เพื่อให้เป็นแบบอย่างในการลงโทษ และเพื่อให้เกิดความเกรงกลัว คือ เป็นการเน้นการลงโทษ และลงโทษเพื่อการแก้แค้น แต่ยังมีกรให้ภัยตามหลักศาสนา โดยปรากฏให้เห็นในเรื่องของการมีหลักการลดหย่อนโทษ

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศไทยมีความเชื่อในเรื่องนรก-สวรรค์ แต่อาจเป็นจำนวนคนเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เข้าใจความหมายของหลักศาสนาอย่างแท้จริง สามารถยึดมั่นในหลักศาสนาเพื่อยับยั้งความต้องการตนเองไม่ให้ประพฤติปฏิบัติตน โดยผิดศีลธรรม และผิดกฎหมาย เมื่อผู้ใดปราศจากซึ่งสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจก็จะไม่สามารถยับยั้งการกระทำที่ไม่ดี และไม่สามารถคำนึงถึงผลของการกระทำของตนเองได้ เมื่อการกระทำที่ปราศจากสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ หรือคำสอนทางหลักศาสนา จึงทำให้ส่งผลให้จะต้องไปรับการลงโทษจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในหลักศาสนาที่ตนเองนับถือได้อย่างแท้จริง ทำให้กลายเป็นปัญหาในด้านการพัฒนารูปแบบการอบรมทางด้านศาสนา เพื่อการฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังในเรือนจำ และทำให้ส่งผลไปถึงด้านรูปแบบการลงทัณฑ์ เมื่อผู้ต้องขังในเรือนจำได้ได้รับเงื่อนไขในการลดหย่อนโทษ ไม่ว่าจะ เป็นอัตราโทษที่มาก หรือ โทษน้อย ทุกคนต่างรอคอยการได้รับการลดหย่อนโทษ เช่น ก่อนที่จะได้กระทำความผิด คิดแล้วว่าหากกระทำไปถ้าโดนคุกขังจริงไม่แค่งปี หรือ เมื่อถูกจำคุกแล้วไม่ว่าคดีความผิดใดก็ตาม ก็จะได้รับ การลดหย่อนโทษตามวาระที่เหมาะสม เป็นต้น และเมื่อมีหลักสูตรด้านศาสนาเข้ามาอบรมให้กับผู้ต้องขังซึ่งสิ่งที่ดี แต่เป็นอบรมโดยการเพิ่มเงื่อนไขเพื่อให้ได้รับสิทธิปรับลดชั้นผู้ต้องขัง โดยไม่ได้สมัครเข้าอบรมฟื้นฟูจิตใจด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้คำนึงผลของการกระทำ และอาจไม่สามารถเข้าถึงหลักคำสอนทางศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือได้อย่างแท้จริง อาจมีความเสี่ยงสำหรับผู้ที่เคยได้รับโทษจากการกระทำความผิดฐานเดิม หรือความผิดฐานใหม่ หันกลับมากระทำความผิดซ้ำซากได้อีก จึงกลายเป็นข้อสังเกตว่ากระบวนการการลงทัณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอาจจะยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ในการทำให้ผู้ต้องขังเข็ดหลาบ จึงเห็นว่าควรมีการปรับเปลี่ยน และพัฒนารูปแบบการลงทัณฑ์ที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดกับแต่ละบุคคล

ดังนั้นจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ผลจากการศึกษาความเชื่อทางด้านศาสนาในเรื่องนรก-สวรรค์ หรือ โลกหลังความตาย มีผลต่อการฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังในเรือนจำ และรูปแบบการลงทัณฑ์ในประเทศไทยที่ยังคงยึดถือในเรื่องความเชื่อในเรื่องการอภัย หรือ การลดหย่อนโทษ (ความดี) ทำให้ผู้ต้องขังไม่สามารถสำนึก ในการกระทำทั้งก่อนและหลังการกระทำได้อย่างแท้จริง ทำให้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงทัณฑ์อาจจะไม่เกิดประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย ขอนำเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะ

1) เสนอให้รัฐบาลและกรมราชทัณฑ์ให้มีการทบทวน และแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมในส่วนของอัตราการลงโทษทางกฎหมาย ให้เหมาะสมกับแนวคิดทางด้านอาชญาวิทยา และหลักทัณฑ์ทัณฑวิทยา รวมถึงพิจารณารูปแบบการลงทัณฑ์ที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดและตัวผู้กระทำความผิด โดยพิจารณาตามลักษณะมูลฐานความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำไป

2) เสนอให้กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานพระพุทธศาสนา มีบทบาทในการช่วยฟื้นฟูผู้ต้องขัง และเกิดความร่วมมือในการปรับปรุงแนวทางพัฒนาผู้ต้องขัง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการลงโทษ โดยพิจารณาตามกลุ่มผู้นับถือศาสนา และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา

3) กรมราชทัณฑ์ควรปรับปรุงเงื่อนไขในการพิจารณาการลดหย่อนโทษ สำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ ให้เป็นไปเฉพาะการกระทำความผิดครั้งแรก แก้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น และต้องเป็นอัตราโทษที่ไม่มีความรุนแรง เพื่อเป็นการลดการกระทำความผิดซ้ำ

4) กรมราชทัณฑ์ควรส่งเสริม พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการฝึกอบรม และการปฏิบัติทางด้านศาสนาในการอบรมผู้ต้องขังในเรือน และการตระหนักรู้ผลของการกระทำให้มากขึ้น ดังนี้

4.1) ยกเลิกระบบการเก็บแต้ม เพื่อที่จะใช้ในการปรับชั้นผู้ต้องขัง

4.2) เพิ่มโครงการหลักสูตรนาร่อง (Model) โดยมีการกำหนดกลุ่มเพื่อแยกผู้ต้องขังเพื่อทดสอบ โดยแยกเป็น กลุ่มผู้ต้องขังที่มีความเชื่อทางศาสนา และผู้ต้องขังที่ไม่มีความเชื่อทางศาสนา ให้เข้ารับหลักสูตรอบรมที่เป็นหลักสูตรทางศาสนาที่มีความเฉพาะคนที่สมัครใจ โดยปราศจากเงื่อนไขเพื่อเป็นการขอสิทธิลดหย่อนโทษ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง และนำไปปฏิบัติ มีการประเมินผล และการศึกษาพฤติกรรมของผู้ต้องขังร่วมด้วย

4.3) นำโครงการหลักสูตรนาร่อง มาอบรมให้กับผู้ต้องขังได้ปรับใช้ และเพื่อทดสอบ โดยอาจเริ่มต้นกับผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษ โดยใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 3-6 เดือน และส่งผลวิจัยให้กรมราชทัณฑ์พิจารณา

5) เน้นทางด้านการกำหนดนโยบายและรูปแบบการอบรมทางศาสนาที่มุ่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในพัฒนาฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังภายในเรือนจำให้ได้ผลลัพธ์ที่ชัดเจนและยั่งยืน

6) กรมราชทัณฑ์ควรกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่นักจิตวิทยา เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ต้องขังในแต่ละประเภทของการกระทำความผิด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมเสียให้เกิดความเหมาะสมกับการกระทำความผิด

7) ส่งเสริมความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย สำหรับทุกคน โดยอาจมีการประชาสัมพันธ์และจัดทำสื่อโฆษณาชี้ให้ประชาชน และเยาวชนในสังคมเห็นถึงการได้รับโทษจากผลการกระทำ เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำที่ผิดกฎหมาย

8) หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ต้องร่วมกันรณรงค์ปลูกฝังและส่งเสริมให้คนไทยมีความใกล้ชิดกับศาสนา และให้ความสำคัญกับหลักสูตรทางศาสนา เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกในหลักศาสนา และนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2560). *สถิติผู้ต้องขังราชทัณฑ์*. สืบค้นจาก
http://www.correct.go.th/stat102/display/select_date_user.php
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *๑๐ วิธีทำบุญ ให้ได้บุญ*. สืบค้นจาก https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=106&filename=index
- ขึ้นสวรรค์ หรือ ลงนรก มีผลต่ออาชญากรรมอย่างไร.(2560). สืบค้นจาก
<http://sethasat.com/2013/05/17/divergent-effects-of-beliefs-in-heaven-and-hell/>
- คนอง ว่างฝายแก้ว. (2560). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน*. สืบค้นจาก
<https://www.gotoknow.org/posts/450039>
- คุณ โทจันทร์. (2545). *พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- จิระวัฒน์ ประชานันท์. (2560). *สวรรค์ นรก และการหลุดพ้น*. สืบค้นจาก
http://newwisdomsociety2.blogspot.com/2014/09/blog-post_17.html
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2553). *กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาขั้นสูง*. กรุงเทพมหานคร: สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เคลิณิวส์. (2560). *ศาสนาพุทธในอาเซียน ประวัติศาสตร์ที่ต้องเรียนรู้*. สืบค้นจาก
<https://www.dailynews.co.th/article/516274>
- เทพ สงวนกิตติพันธ์. (2560). *ความเชื่อ*. สืบค้นจาก
http://www.stou.ac.th/Offices/rdec/udon/upload/socities9_10.html
- นางเยาว์ ชาญณรงค์. (2553). *วัฒนธรรมและศาสนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นัทธี จิตสว่าง. (2561). *วัตถุประสงค์การลงโทษ*. สืบค้นจาก
<https://www.gotoknow.org/posts/454719>
- นาย ก. (นามสมมติ). (2561). ผู้ต้องขังในเรือนจำ [บทสัมภาษณ์].
- นาย ข. (นามสมมติ). (2561). ผู้ต้องขังในเรือนจำ [บทสัมภาษณ์].
- นาย ค. (นามสมมติ). (2561). ผู้ต้องขังในเรือนจำ [บทสัมภาษณ์].
- นาย ง. (นามสมมติ). (2561). ผู้ต้องขังในเรือนจำ [บทสัมภาษณ์].
- นาย จ. (นามสมมติ). (2561). ผู้ต้องขังในเรือนจำ [บทสัมภาษณ์].
- นาย ฉ. (นามสมมติ). (2561). ผู้ต้องขังในเรือนจำ [บทสัมภาษณ์].
- นาย ช. (นามสมมติ). (2561). ผู้ต้องขังในเรือนจำ [บทสัมภาษณ์].

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นาย ช. (นามสมมติ). (2561). ผู้ต้องขังในเรือนจำ [บทสัมภาษณ์].
- นาย เอ. (นามสมมติ). (2561). ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิด [บทสัมภาษณ์].
- นาย บี. (นามสมมติ). (2561). ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิด [บทสัมภาษณ์].
- นาย ซี. (นามสมมติ). (2561). ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิด [บทสัมภาษณ์].
- นาย โอ. (นามสมมติ). (2561). ผู้ที่ไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิด [บทสัมภาษณ์].
- นาย พี. (นามสมมติ). (2561). เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ฝ่ายอำนวยการ [บทสัมภาษณ์].
- นาย อาร์. (นามสมมติ). (2561). ผู้นำศาสนาพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- นาย ที. (นามสมมติ). (2561). ผู้นำศาสนาคริสต์ [บทสัมภาษณ์].
- นาย ยู. (นามสมมติ). (2561). ผู้นำศาสนาอิสลาม [บทสัมภาษณ์].
- บุญมี เมฆางกูร. (2546). *ชีวิตหลังความตาย (ตายแล้วเกิดได้อย่างไร)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ทรงสิทธิ์
วรรณ จำกัด.
- บุญย์ นิลเกษ. (2525). *ปรัชญาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรเพชรเกษม.
- บุศรินทร์ วัฒนะภูติ. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องนรกและสวรรค์ ตามแนวทางคำสอน
ทางพระพุทธศาสนากับศาสนาคริสต์. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัย
นครสวรรค์*, 2(2), 10-22.
- ปรีทศน์ วาทิกทินกร. (2548). บุคลิกของอาชญากร. *วารสารยุติธรรม*, 5(3), 44-50.
- พวงผกา คุโรวาท. (2539). *ศิลปะวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977) จำกัด.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร์ ธีรชมโม). (2550). *ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก*. พระยา: โรง
พิมพ์เจริญอักษร.
- พิฑูร มลิวัลย์, และ ไสว มาลาทอง. (2542). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การ
ศาสนา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำ
ชาติ*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระอธิการสุทิน อดุตทีโป, และ อัญชลี จตุรานน. (2561). *เปรียบเทียบความเชื่อเรื่องความดีความชั่ว
ในศาสนาต่างๆ*. สืบค้นจาก [https://www.slideshare.net/AnchaleeBuddhaBucha/ss-
26643959](https://www.slideshare.net/AnchaleeBuddhaBucha/ss-26643959)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรชัย ยกเชื้อ. (2541). *พุทธศาสนากับปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทย : ศึกษาความค้ำนึ่งเรื่อง คีล 5 ของผู้กระทำ ความคิดในเรือนจำกลางคลองเปรม* (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- พรชัย ชันติ. (2553). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: หจก. ศูนย์ฟิล์ม.
- พรชัย ชันติ, ถุณณพงค์ พุทธระกุล, และ จอมเดช ศรีเมฆ. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการ งานวิจัยและนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- พิน ดอกบัว. (2555). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- วิโรจ นาคชาติ. (2547). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วุฒิชัย อ่องนาวา. (2560). *วิชาปรัชญาเบื้องต้น*. สืบค้นจาก <http://franciswut01.blogspot.com/>
- ยุพาวดี ปานช่วย. (2557). *การอภัยโทษ: ศึกษาหลักการพิจารณาตัวผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคลและนโยบายทางอาญา*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.). (2560). *ศาสนาของประชาชน ในประชาคมอาเซียน*. สืบค้นจาก http://www.asc.mcu.ac.th/?bw1_kb=ศาสนาในประชา
- สฐียร พันธงสี. (2521). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- แสง จันทร์งาม. (2542). *ศาสนาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). *การสำรวจสภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. 2554*. สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/soc-culPocket.pdf>
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2560). *สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้งทั่วราชอาณาจักร พ.ศ.2549-2558*. สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries13.html>
- สยาม ราชวัตร. (2554). *วิธีการอ้างอิงเหตุผลเพื่อยืนยันความมื่ออยู่ของโลกหน้าใน พระพุทธศาสนา เกรวาท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน . (2560). *กฎหมายตราสามดวง*. สืบค้นจาก <http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=30&chap=4&page=t30-4-infodetail02.html>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- หอมรดกไทย. (2560). *ไตรภูมิพระร่วง*. สืบค้นจาก http://www.sukhothai.go.th/history/hist_09.htm
- หอมหวล บั้วระภา. (2560). *สุนทรียภาพตามแนวคิดปรัชญาตะวันตก-ตะวันออก*. สืบค้นจาก <https://homhuan2554.files.wordpress.com/2011/07/e0b89ae0b897e0b897e0b8b5e0b988-2.pdf>
- อฉนพ ชูบารุง , และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แอมเนสตี้. (2561). *ความเชื่อ: โทษประหารนั้นไม่ได้ช่วยลดอาชญากรรม*. สืบค้นจาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/43/>
- Aker, Ronald L. (1994). *Criminological Theories: Introduction and Evaluation*. Los Angeles, CA: Roxbury Publishing Company.
- Braithwaite, John. (1989). *Crime, Shame, and Reintegration*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Durkheim, Emile. (1938). *The Rule of the Sociological Method*. Chicago: University of Chicago.
- Inciardi, James, Horowitz, A. Ruth and Pottieger, Anne E. (1993). *Street Kids, Street Drugs, Street Crime: An Examination of Drug Use and Serious Delinquency in Miami*. Belmont, CA: Wadsworth, Inc.
- Masters, Ruth and Cliff, Roberson. (1990). *Inside Criminology*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Shariff, A.F., and Rhemtulla, M. (2012). *Divergent Effects of Beliefs in Heaven and Hell on National Crime Rates*. Retrieved from <https://www.meconomics.net/content/425>
- Siegel, Larry J. (2010). *Criminology: Theories, Patterns, and Typoloies*. Tenth Edition Belmont: Wadworth Cengage Learning.
- Wolfgang, Marvin I., Savitz, Leonard, and Johnston, Norman. (eds.). (1970). *The Sociology of Crime and Delinquency*. New York: Jhon Wiley & Son Inc.

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้ต้องขังในเรือนจำ และผู้ไม่เคยกระทำความผิด

“การศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย”

ตอนที่ 1: คำถามเกี่ยวกับพื้นฐาน และ ความเข้าใจในศาสนาที่นับถือ

- 1) ท่านได้นับถือศาสนาหรือไม่ หากท่านนับถือท่านนับถือศาสนาอะไร

.....
 .....

- 2) ท่านมีความเข้าใจหรือมีความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตายหรือไม่ อย่างไร

.....
 .....

- 3) สิ่งที่ท่านคาดว่าจะเกิดขึ้นหลังความตายคืออะไร

.....
 .....

- 4) ในความเข้าใจของท่าน “นรก-สวรรค์” ในศาสนาของท่านเป็นอย่างไร

.....
 .....

ตอนที่ 2: คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนรก-สวรรค์

- 5) ท่านคิดว่าอะไรคือบรรทัดฐานในการตัดสิน “ความดี – ความชั่ว” หรือ “บุญ-กรรม” ในศาสนาที่ท่านนับถือคืออะไร และท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบรรทัดฐานนั้น

.....
 .....

- 6) ท่านคิดว่าอะไรคือคำว่า “บุญ” และ “กรรม”

.....
 .....

ตอนที่ 3: ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและการกระทำความผิด

- 7) ท่านคิดว่าการกระทำในปัจจุบันของท่านจะส่งผลถึงความเชื่อในเรื่อง โลกหลังความตายมากหรือน้อยอย่างไร

.....

.....

- 8) ต่อไปจากนี้บรรทัดฐานของชีวิตท่านที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่ท่านนับถือ ท่านจะมีแนวทางการปฏิบัติตนอย่างไร

.....

.....

- 9) ท่านคิดว่าผลของการกระทำของท่านได้รับผลนั้นอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่

.....

.....

- 10) ท่านคิดว่าแนวทางคำสอนของศาสนาที่ท่านนับถือ จะช่วยเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของท่านให้ดียิ่งขึ้นหรือไม่

.....

.....

ตอนที่ 4: ข้อเสนอแนะ และอื่น ๆ

- 11) ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ

.....

.....

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

“การศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย”

ตอนที่ 1: คำถามเกี่ยวกับพื้นฐานการใช้ศาสนากับผู้ต้องขังภายในเรือนจำ

- 1) กรมราชทัณฑ์ให้ความสำคัญ ทางด้านการใช้ศาสนา มาฟื้นฟูหรือบำบัดจิตใจให้กับผู้ต้องขัง ในด้านใดบ้าง

.....
 .....

- 2) การปฏิบัติตนและการเอาใจใส่กับผู้ต้องขังในแต่ละศาสนามีความแตกต่างกันหรือไม่และมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

.....
 .....

- 3) ทางเรือนจำได้มีการจัดอบรมหรือการฝึกปฏิบัติตนของผู้ต้องขังในแต่ละศาสนาอย่างไร

.....
 .....

ตอนที่ 2: คำถามเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการใช้ศาสนาในการฟื้นฟูจิตใจและแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขัง

- 4) มีการติดตามผล หรือ การสังเกตพฤติกรรม ก่อน-หลัง จากการจัดอบรมหรือการฝึกปฏิบัติตนตามแนวทางของแต่ละศาสนาหรือไม่

.....
 .....

- 5) ท่านคิดว่าเมื่อมีการจัดอบรมหรือการฝึกปฏิบัติตนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในกับผู้ต้องขัง พบได้หรือไม่ว่าพฤติกรรมของผู้ต้องขังมีความเปลี่ยนแปลงไป

.....
 .....

ตอนที่ 3: คำถามเกี่ยวกับความเชื่อมั่นและแนวโน้มในการใช้ศาสนาเพื่ออบรมผู้ต้องขัง

- 6) ความเชื่อมั่นของทางราชทัณฑ์ ในการใช้ศาสนาเข้ามาแก้ไขพฤติกรรม มีมากหรือน้อยเพียงใด

.....
 .....

- 7) แนวโน้มในอนาคต จะสามารถดำเนินการในการนำศาสนาเข้ามาแก้ไขหรืออบรมพฤติกรรม ในรูปแบบอื่น ๆ หรือเพิ่มเติมรูปแบบให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้หรือไม่

.....
 .....

ตอนที่ 4: ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ

- 8) ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ

.....
 .....

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้นำทางศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

“การศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมในประเทศไทย”

ตอนที่ 1: คำถามพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

- 1) หลักคำสอนของศาสนาของท่าน มีคำสอนในเรื่อง “นรก-สวรรค์” เป็นอย่างไร และมีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร โปรดอธิบาย
.....
.....
- 2) ลักษณะในการใช้ชีวิตประจำวันตามหลักคำสอนของศาสนาท่านเป็นอย่างไร
.....
.....
- 3) จุดหมายปลายทางของคำนิยามคำว่า “นรก-สวรรค์” เป็นอย่างไร
.....
.....

ตอนที่ 2: คำสอนทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับชีวิต

- 4) ท่านคิดว่าหลักคำสอนและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับ นรก-สวรรค์ ที่เป็นความเชื่อของคนในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างไร
.....
.....
- 5) ท่านคิดว่าคำสอนในศาสนาท่าน เรื่อง นรก-สวรรค์ จะช่วยให้คนที่เชื่อนำไปประพฤติปฏิบัติได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไรบ้าง
.....
.....

ตอนที่ 3: ศาสนากับการกระทำความผิด

- 6) ในศาสนาของท่านคนที่ประพฤติผิด สามารถกลับใจใหม่ได้โดยทางใด

.....
 .....

- 7) หากผู้ที่ประพฤติผิดนั้นกระทำผิดซ้ำ ในทางศาสนาของท่านมีคำสอนเพื่อให้เขาเหล่านั้น ได้หลุดพ้นจากการกระทำอันเป็นวัฏจักรของความผิดหรือไม่

.....
 .....

- 8) ความเชื่อและคำสอนของศาสนาท่านในเรื่อง นรก-สวรรค์ สามารถขัดเกลาหรือยับยั้งจิตใจคนทั่วไปที่นับถือนั้น ให้อยู่ในทำนองคลองธรรมตามแบบวัฒนธรรมประเพณีของตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

.....
 .....

ตอนที่ 4: ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ

- 9) ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ

.....
 .....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ศศิวิมล เต็มเจริญกิจ
วัน เดือน ปีเกิด	7 ธันวาคม 2530
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ปริญญาโทเศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์, 2552 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา และการบริหารงานยุติธรรม, 2561
ที่อยู่ปัจจุบัน	234/170 หมู่ที่ 6 ตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัด สมุทรปราการ 10270

